

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์)

ปริญญา

รัฐศาสตร์

รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง ความสำคัญของ “หัวคะแนน” ในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรี

The Importance of “Canvassers” in Election of Sing Buri Province

นามผู้วิจัย นางสาวสมานันท์ วัฒนพงศ์ผาสุข

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์สมเกียรติ วันทะนะ, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(อาจารย์เกวณีน ศิลป์พัฒน์, Ph.D.)

หัวหน้าภาควิชา

(รองศาสตราจารย์วัชรินทร์ ชาบุญศิลป์, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา ธีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ความสำคัญของ “หัวคะแนน” ในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรี

The Importance of “Canvassers” in Election of Sing Buri Province

โดย

นางสาวศมานันท์ วัฒนพงศ์ผาสุข

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์)

พ.ศ. 2556

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศมานันท์ วัฒนพงศ์ผาสุข 2556: ความสำคัญของ “ห้วคะแนน” ในการเลือกตั้ง
ของจังหวัดสิงห์บุรี ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) สาขาวิชารัฐศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก:
รองศาสตราจารย์สมเกียรติ วันทะนะ, Ph.D. 129 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาความสำคัญของห้วคะแนนในการเลือกตั้ง
และปัจจัยที่มีผลต่อความสำคัญของห้วคะแนนในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรี ในการศึกษา
ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย กับ
กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นห้วคะแนนในจังหวัดสิงห์บุรีจำนวน 140 คน เมื่อเก็บรวบรวมคืนครบถ้วน
แล้ว จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้สถิติในการ
วิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิตในการพรรณาคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสถิติค่าที่
และความแปรปรวนทางเดียวทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความสำคัญของ
ห้วคะแนนที่มีต่อการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรี ใช้ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการศึกษาพบว่า ความสำคัญของห้วคะแนนในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรีอยู่ใน
ระดับมากที่สุด โดยห้วคะแนนมีความสำคัญในการแสดงบทบาทในการช่วยเหลือผู้สมัครรับ
เลือกตั้งที่สำคัญที่สุด ได้แก่ การสร้างความนิยมให้กับผู้สมัครที่ตนสนับสนุนด้วยการกล่าวถึงแนว
ทางการพัฒนาท้องถิ่นของผู้สมัครที่สนับสนุน และปัจจัยที่มีผลต่อความสำคัญของห้วคะแนนที่มี
ต่อการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรี ได้แก่ อายุ อาชีพหลัก และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีความสำคัญ
ในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรี

Samanan Watthanapongphasuk 2013: The Importance of “Canvassers” in Election of Sing Buri Province. Master of Arts (Political Science), Major Field: Political Science, Department of Political Science and Public Administration. Thesis Advisor: Associate Professor Somkiat Wanthana, Ph.D. 129 pages.

The purpose of this research is to examine the importance of “Election Canvassers” and the factors affecting to the importance of election canvassers in election of Sing Buri Province. The research has been conducted in quantitative methods. A survey instrument was used to collect data from a sample group of 140 election canvassers in Sing Buri Province. After collecting all of the questionnaires, the data has been analyzed by statistical analysis program using mean in analyzing the sample group characteristic, T-test and One-way ANOVA for testing the relationship between personal factors and the importance of election canvassers in election of Sing Buri Province with level of significance at 0.05.

Research findings are the importance of election canvassers in election of Sing Buri is at the highest level regarding to their highest significance in playing role as the supporters of election candidate. The role in supporting their election candidates is promoting the candidates’ local development plan in order to gain the candidates’ popularity. The research also finds that the factors affecting the importance of election canvassers in election of Sing Buri Province are age, core career and average income.

Student’s signature

Thesis Advisor’s signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยลงได้ด้วยดี เพราะผู้เขียนได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ วันทะนะ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และ อาจารย์ ดร. เกวลิน ศิลไพพัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้สละเวลาอันมีค่ายังคงให้คำแนะนำ และข้อปรึกษาต่างๆ ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ทั้งยังติดตามความก้าวหน้า ตลอดจนตรวจแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆ นำมาซึ่งความสมบูรณ์ตามสมควรของเนื้อหาสาระที่ปรากฏอยู่นี้

และที่จักลืมหืมตาไม่ถึงเสียมิได้ ก็คือ คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ เพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ร่วมโครงการ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ ภาคพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หมวดวิชาการปกครอง รุ่นที่ 25 ทุกคน ที่มอบความปรารถนาดีให้แก่กัน ตลอดระยะเวลาแห่งการศึกษา ณ สถาบันอัน ทรงเกียรติแห่งนี้ ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าความปรารถนาดีของญาติพี่น้อง หรือพระคุณของบิดา-มารดา ที่ผู้เขียนพึงกราบขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

สมานันท์ วัฒนพงศ์ผาสุข
กุมภาพันธ์ 2556

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(6)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
สมมติฐานการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	8
แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย	9
แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง	17
แนวคิดเกี่ยวกับผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์	40
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับ “หัวคะแนน”	46
ข้อมูลทางการปกครองและการเลือกตั้งจังหวัดสิงห์บุรี	54
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	63
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	75
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	75
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	78
การทดสอบเครื่องมือ	81
การเก็บรวบรวมข้อมูล	82
การวิเคราะห์ข้อมูล	82
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	83

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลและวิจารณ์	84
ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถาม	84
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญของหัวข้อเน้นที่แสดงในการเป็นหัวข้อเน้น	89
ผลวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดสอบสมมติฐาน	97
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	106
สรุปผลการวิจัย	106
ข้อเสนอแนะ	110
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	112
ภาคผนวก	118
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	119
ภาคผนวก ข ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	126
ประวัติการศึกษา และการทำงาน	129

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตจังหวัดสิงห์บุรี พ.ศ.2554	61
2	แสดงผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อจังหวัด สิงห์บุรี พ.ศ.2554	61
3	การกำหนดขนาดตัวอย่าง	76
4	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของห้วคะแนนที่จะใช้ศึกษาในแต่ละเขตอำเภอ	77
5	ตารางแสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ	85
6	ตารางแสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ	85
7	ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการศึกษา	86
8	ตารางแสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพหลัก	86
9	ตารางแสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตำแหน่งในชุมชน	87
10	ตารางแสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ต่อเดือน	87
11	ตารางแสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ที่ได้รับ ในช่วงเป็นห้วคะแนน	88

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
12	ตารางแสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความสัมพันธ์กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง	89
13	ตารางแสดงจำนวนความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสำคัญของของหัวคะแนนที่แสดงในการเป็นหัวคะแนน	90
14	ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความสำคัญของหัวคะแนนในการเลือกตั้ง	97
15	ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความสำคัญของหัวคะแนนในการเลือกตั้ง	97
16	แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการของ LSD เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระเป็นรายคู่	98
17	ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับความสำคัญของหัวคะแนนในการเลือกตั้ง	99
18	ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพหลักกับความสำคัญของหัวคะแนนในการเลือกตั้ง	99
19	แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการของ LSD เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระเป็นรายคู่	100

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
20	ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งในชุมชนกับความสำคัญของหัวคะแนนในการเลือกตั้ง	101
21	ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้เฉลี่ยต่อเดือนกับความสำคัญของหัวคะแนนในการเลือกตั้ง	101
22	แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการของ LSD เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระเป็นรายคู่	102
23	ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ที่ได้รับในช่วงเป็นหัวคะแนนกับความสำคัญของหัวคะแนนในการเลือกตั้ง	103
24	ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์กับผู้สมัครรับเลือกตั้งกับความสำคัญของหัวคะแนนในการเลือกตั้ง	104
25	สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	107
ตารางผนวกที่		
1	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	127

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	รูปแบบของการจัดองค์กรอย่างไม่เป็นทางการในการณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	38
2	รูปแบบของการจัดองค์กรในการณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอย่างเป็นทางการหรือเป็นระบบ	38
3	รูปแบบการผสมผสานระหว่างการจัดองค์กรในการณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอย่างไม่เป็นทางการ กับการจัดองค์กรในการณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอย่างเป็นทางการหรือเป็นระบบ	39
4	แสดงเขตการปกครองของจังหวัดสิงห์บุรี	56
5	กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	74

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ยอมรับกันว่า ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญประการหนึ่ง เป็นการระดมสติปัญญาแลเหตุผลของมหาชนเพื่อสร้างความชอบธรรมของการปกครอง นับเป็นวิถีทางที่ดีที่สุดในการทำให้ประชาชนผู้ถูกปกครองสามารถมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ โดยเลือกสรรผู้แทนราษฎรที่เหมาะสมเข้าไปสะท้อนความต้องการของตน อันจะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าของชาติต่อไป

การเลือกตั้งเป็นกลไกหนึ่งของระบอบประชาธิปไตยที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการเลือกตัวแทนของตนมาสู่ระบบการเมือง เพื่อให้ผู้แทนนั้นใช้อำนาจที่ได้มาในการบริหารประเทศ ซึ่งเกี่ยวข้องกับหลักการดำเนินงานและกิจกรรมหลายอย่าง นับตั้งแต่การตรากฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง การดำเนินการของบรรดาพรรคการเมืองในการส่งสมาชิกพรรคลงสมัครรับเลือกตั้ง การดำเนินงานด้วยความสลับซับซ้อนด้านเทคนิค การใช้กลยุทธ์เพื่อเอาชนะการแข่งขันของผู้สมัครรับเลือกตั้ง อย่างไรก็ตาม กระบวนการเลือกตั้งที่เป็นอยู่ในสภาวะการณ์ปัจจุบันของไทยเรา โดยทั่วไปยังไม่น่าพึงพอใจนัก ถึงแม้ประเทศไทยจะมีการเลือกตั้งมาเกือบ 80 ปี มีการเลือกตั้งมาแล้ว รวม 24 ครั้ง (ถวิลวดี บุรีกุล, 2545: 3) ซึ่งพรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือกตั้ง จนถึงประชาชนผู้เลือกตั้งนั้นมีความสัมพันธ์กันตลอดมา ในพื้นที่เขตเลือกตั้งที่ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองสูง เช่น กรุงเทพมหานคร นั้น ความสนใจในเรื่องพรรคการเมืองนั้น เช่น นโยบายพรรคที่จะแก้ปัญหาให้ประชาชน และการสร้างศรัทธาในพรรค จะเป็นปัจจัยในด้านความนิยมของประชาชนมากกว่าปัจจัยอื่นๆ (พิชาย ฅ ภูเก็ด, 2541: 40) ส่วนในชนบทนั้นผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นมักให้หวัคะแนนไปติดต่อสัมพันธ์กับประชาชนโดยตรง ซึ่งเป็นวิธีการที่ใช้ได้ผลรวดเร็วและไม่ลำบากต่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในประเด็นหลังนี้เป็นการลดขั้นตอนในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมืองกับประชาชนผู้เลือกตั้ง จะเป็นการสัมพันธ์โดยตรงระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งกับหวัคะแนนหรือผู้นำท้องถิ่น และผู้นำท้องถิ่นหรือหวัคะแนนกับประชาชน ทำให้ผลการเลือกตั้งได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ไม่ยึดถืออุดมการณ์ประชาธิปไตย

หรือผลงานเป็นพลังศรัทธาที่แท้จริงของประชาชน อันเนื่องมาจากการติดต่อซื้อเสียงโดยการใช้เงินทองหรือสิ่งของซื้อผ่านหัวคะแนนหรือผู้นำท้องถิ่นนั่นเอง (พงษ์สนธิ์ คุนณะลา, 2536: 2)

สำหรับเรื่องของคนที่เขาขาดไม่ได้คือผู้เข้ามาหาเสียงแทนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เราเรียกว่า”หัวคะแนน” หากขาดหัวคะแนนแล้วจะทำให้คะแนนเสียงของผู้สมัครเปลี่ยนแปลงไปได้ง่ายมาก การใช้หัวคะแนนก็มีความแตกต่างกันไปตามสถานที่ คือ ในเมืองจะใช้หัวคะแนนน้อยเพราะถือว่าคนมีการศึกษาดี สามารถตัดสินใจด้วยตนเองได้ แต่ในชนบท โดยเฉพาะกลุ่มคนที่มีการศึกษาน้อยยากจน มักไม่มีข้อมูลที่จะใช้ในการตัดสินใจ คือ รู้จักพรรคหรือผู้สมัครน้อย หัวคะแนนหรือผู้นำท้องถิ่นจึงมีบทบาทสำคัญในการไปช่วยให้ข้อมูลแก่เขาเหล่านั้นรวมทั้งเป็นผู้ที่จะนำเขาไปตัดสินใจเลือกผู้สมัครคนใด ซึ่งการมีหัวคะแนนในระบบการเลือกตั้งของประเทศไทยมีผลกระทบดังนี้ (ณรงค์ บุญสวยขวัญ, 2549: 3)

1. พวกเราได้คนที่มีอุดมการณ์จริงๆ เข้ามาเป็นหัวคะแนนก็จะช่วยทำให้การหาเสียงเป็นไปอย่างถูกต้อง แต่บุคคลพวกนี้ก็ยังมีไม่มากนัก ซึ่งเข้ามาโดยไม่หวังผลตอบแทน ซึ่งเป็นผลดีต่อระบอบประชาธิปไตย

2. หากกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มอิทธิพลเข้ามาช่วยเพราะต้องการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ที่เขาคิดว่าจะได้จากผู้สมัครหรือจากพรรคการเมืองแล้วย่อมเป็นผลเสีย

3. หากได้พวกที่ไม่มีอุดมการณ์มาเป็นหัวคะแนนจำนวนมากที่เราเรียกว่า หัวคะแนนมืออาชีพ คอยรับจ้างหาคะแนนเมื่อถึงฤดูกาลเลือกตั้ง วิธีที่มักพบเห็นก็ได้แก่ การจกรายชื่อที่ทางราชการพิมพ์บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง แล้วนำไปขายให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนต่างๆ ซึ่งหากผู้สมัครคนใดปฏิเสธพวกนี้แล้ว พวกเขาอาจเป็นตัวแทนทำลายคะแนนเสียงของผู้สมัครคนนั้นได้

จึงเป็นที่ทราบกันดีว่าบทบาทของหัวคะแนนทำให้ระบบการเลือกตั้งที่ผู้สมัครผู้แทนราษฎรจะต้องไปพบปะประชาชนโดยตรง แต่หัวคะแนนจะทำให้กระบวนการในระบบเลือกตั้งนั้นขาดขั้นตอนประชาธิปไตยไป ค่าใช้จ่ายในการหาเสียงสูง พวกหัวคะแนนที่มักจะเรียกร้องเงินสูงจะเป็นพวกที่ไม่มีอุดมการณ์ แต่พวกที่มีอุดมการณ์มีคุณภาพจะเรียกร้องเฉพาะค่าใช้จ่ายที่พวกเขาจ่ายไปจริงๆ เท่านั้น เช่น ค่ารถ ค่าพบปะสังสรรค์ชาวบ้าน ฉะนั้นจึงมักมองว่าพวกหัวคะแนนคือพวกได้เงิน ทำให้หัวหน้าพรรคบางพรรคบอกว่าไม่มีหัวคะแนน คะแนนที่เขา

ได้มานั้นมิใช่คะแนนจากการจัดตั้งและจัดหา แต่ได้จากความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อพรรคและผู้สมัครของพรรค โดยเรียกห้วคะแนนเหล่านี้ว่า “ผู้สนับสนุนการเลือกตั้งของพรรค” มากกว่าห้วคะแนน (ชาญวุฒิ ไชยรัชชา, 2549: 55) เพื่อหลีกเลี่ยงมิให้ชาวบ้านคิดว่าห้วคะแนนได้เงินมาก แต่ไม่ถึงมือชาวบ้านจึงนับว่าเป็นปัญหาประการหนึ่ง แต่ปัญหาของพรรคการเมืองไทยในปัจจุบันยังไม่เข้มแข็งพอ ระบบการจัดตั้งพรรคยังไม่สมบูรณ์เต็มที่ (รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, 2544) หากต้องการให้ระบบห้วคะแนนสนับสนุนระบบพรรคการเมืองก็น่าจะจัดห้วคะแนนเหล่านั้นให้เป็นสมาชิกของพรรคการเมืองนั้นๆ เสีย ซึ่งจะทำให้ห้วคะแนนนั้นช่วยพรรคอย่างเต็มที่จริงจัง และจริงใจโดยไม่หวังผลตอบแทน และจะช่วยลดค่าใช้จ่ายของผู้สมัครรับเลือกตั้ง (จิราภรณ์ คำจันทร์, 2547: 79)

จากประเด็นที่กล่าวมา ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่าความสำคัญของห้วคะแนนในการแสดงบทบาทต่างๆ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นอย่างไร โดยศึกษาในเขตการเลือกตั้งจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งเป็นภูมิลำเนาที่ผู้วิจัยคุ้นเคย และเป็นจังหวัดลุ่มน้ำเจ้าพระยาในภาคกลางตอนล่างที่มีขนาดเล็กเมื่อเทียบกับจังหวัดต่างๆ ประกอบด้วย 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสิงห์บุรี อำเภออินทร์บุรี อำเภอพรหมบุรี อำเภอบางระจันและอำเภอลำลูกกาบางระจัน (ที่ทำการปกครองจังหวัดสิงห์บุรี, 2555) การพัฒนาจังหวัดสิงห์บุรีแม้จะเป็นหน้าที่หลักของรัฐบาลหรือราชการบริหารส่วนภูมิภาคในพื้นที่ก็ตาม แต่ที่ขาดมิได้และถือเป็นความหวังสำคัญการพัฒนาจังหวัดอย่างแท้จริงคือ บรรดาผู้แทนฯ หรือนักการเมืองทั้งหลายที่ได้รับการเลือกตั้งในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งผู้แทนฯ ที่มาจากการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นต่างอาศัยห้วคะแนนเพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนให้ได้รับการเลือกตั้งทั้งสิ้น หากผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดไม่มีห้วคะแนนยากนักที่จะสามารถเอาชนะคู่แข่งในการเลือกตั้งสนามการเมืองต่างๆ ได้ ดังนั้นประเด็นเรื่องความสำคัญของห้วคะแนนในการแสดงบทบาทในช่วยเหลือหรือสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรีนี้ จึงเป็นประเด็นสำคัญที่น่าสนใจเพื่อหาคำตอบว่าแท้ที่จริงพวกบรรดาห้วคะแนนทั้งหลายมีความสำคัญอย่างไรต่อบรรดาผู้แทนฯ ของจังหวัดสิงห์บุรี ความสำคัญดังกล่าวมีระดับมากน้อยและแตกต่างกันอย่างไร เพื่อที่จะทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งสนับสนุนและเห็นประโยชน์ของการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นอันจะสามารถทราบถึงพฤติกรรมทางการเมืองของคนลุ่มน้ำเจ้าพระยาที่ชัดเจนจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสำคัญของห้วคะแนนในการสนับสนุนการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดสิงห์บุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสำคัญในแสดงบทบาทในการสนับสนุนการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของห้วคะแนนในจังหวัดสิงห์บุรีจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก ตำแหน่งในชุมชน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน รายได้ที่ได้รับในช่วงเป็นห้วคะแนน และความสัมพันธ์กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ขอบเขตการวิจัย

1. ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณเป็นหลัก โดยเก็บข้อมูลจากการใช้แบบสอบถามกับผู้ที่เป็นห้วคะแนนของนัการเมืองต่างๆ ที่ลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่เขตเลือกตั้งในจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งในระหว่างการเก็บข้อมูลภาคสนามผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในพื้นที่จากการกระทำของห้วคะแนน เพื่อให้วิธีการดังกล่าวนั้นตรวจสอบกันเองถึงความถูกต้อง และความแน่ชัดของข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ โดยเน้นหนักเรื่องความสำคัญและพฤติกรรมของห้วคะแนนของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ละคนโดยมีเนื้อหาดังนี้

1.1 ศึกษาสถานภาพทางด้านภูมิหลังของห้วคะแนนแต่ละคนว่ามีจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก ตำแหน่งในชุมชน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน รายได้ที่ได้รับในช่วงเป็นห้วคะแนน และความสัมพันธ์กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง

1.2 ศึกษาความสำคัญของห้วคะแนนในการสนับสนุนการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

2. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะใช้ห้วคะแนนที่ติดต่อกับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งให้คำตอบแทนเป็นเงินประจำหรือเหมาจ่ายและ

เป็นผู้ร่วมวางแผนการให้ได้ว่าซึ่งคะแนนเสียงจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 140 คน จาก 24 ชุมชน/หมู่บ้าน ใน 6 อำเภอของจังหวัดสิงห์บุรี

3. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้เฉพาะศึกษาความสำคัญของห้วคะแนนที่เกิดขึ้นในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ.2554

4. พื้นที่ศึกษาได้แก่ จังหวัดสิงห์บุรี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้ทราบความสำคัญของห้วคะแนนที่ใช้เป็นกลยุทธ์ในแสดงต่อประชาชน และปัจจัยที่มีผลต่อความสำคัญของห้วคะแนนในการสนับสนุนการเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งจะสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาทางการเมืองการปกครองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ที่มีการใช้การเลือกตั้งเป็นกติกาในการได้มาซึ่งผู้ใช้อำนาจทางการเมือง ซึ่งห้วคะแนนคือบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญที่จะทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งประสบความสำเร็จทางการเมือง และปรับปรุงแนวทางและส่งเสริมการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรีให้มั่นคงมากยิ่งขึ้น

สมมติฐานการวิจัย

1. ห้วคะแนนที่มีเพศแตกต่างกัน จะมีความสำคัญในการเลือกตั้งแตกต่างกัน
2. ห้วคะแนนที่มีอายุแตกต่างกัน จะมีความสำคัญในการเลือกตั้งแตกต่างกัน
3. ห้วคะแนนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน จะมีความสำคัญในการเลือกตั้งแตกต่างกัน
4. ห้วคะแนนที่มีอาชีพหลักแตกต่างกัน จะมีความสำคัญในการเลือกตั้งแตกต่างกัน
5. ห้วคะแนนที่มีตำแหน่งในชุมชนแตกต่างกัน จะมีความสำคัญในการเลือกตั้งแตกต่างกัน

6. หัวคะแนนที่มีรายได้น้อยต่อเดือนแตกต่างกัน จะมีความสำคัญในการเลือกตั้งแตกต่างกัน

7. หัวคะแนนที่มีรายได้ที่ได้รับในช่วงเป็นหัวคะแนนแตกต่างกัน จะมีความสำคัญในการเลือกตั้งแตกต่างกัน

8. หัวคะแนนที่มีความสัมพันธ์กับผู้สมัครรับเลือกตั้งแตกต่างกัน จะมีความสำคัญในการเลือกตั้งแตกต่างกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

หัวคะแนน หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ในการรณรงค์หาเสียง หรือคะแนนให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยการเชิญชวนให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเลือกผู้สมัครที่ตนสนับสนุน โดยผู้สมัครรับเลือกตั้งให้ค่าตอบแทนเป็นเงินประจำหรือเหมาจ่ายและเป็นผู้ร่วมวางแผนการให้ได้มาซึ่งคะแนนเสียงจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ความสำคัญของหัวคะแนน หมายถึง ความสำคัญของหัวคะแนนที่ทำให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตนให้การสนับสนุนโดยพิจารณาจากประเด็นการใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว การใช้เงินตอบแทน การให้สิ่งของตอบแทน การจذبซื้อและ/หรือขอเลขบัตรประจำตัวประชาชน การปล่อยข่าวลวง การแก้ข่าวที่ทำลายผู้สมัคร การจัดเลี้ยงอาหารและเครื่องดื่ม การจำกัดพื้นที่หาเสียง การหาโอกาสออกงานสังสรรค์และงานประเพณี การกล่าวถึงคุณงามความดีและผลงานผู้สมัคร การกล่าวถึงแนวทางการพัฒนาของผู้สมัคร การนำปัญหาและความต้องการของประชาชนไปเสนอต่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง การเป็นตัวแทนของผู้สมัครไปร่วมงานต่างๆ การเป็นผู้รับปัญหาและความต้องการของประชาชนแทนผู้สมัคร การเป็นผู้ประสานสัญญาหรือเงื่อนไขระหว่างประชาชนและผู้สมัคร การช่วยอำนวยความสะดวกในการเดินทาง การเป็นผู้คอยหยั่งเสียงให้แก่ผู้สมัครเป็นระยะๆ การเป็นผู้คอยหาข่าวความเคลื่อนไหว การใช้เงินสดซื้อเสียง การเป็นหัวคะแนนให้ผู้สมัครคราวละหลายคน การเป็นผู้กำหนดกำหนดจำนวนเงินตอบแทน การทำงานที่ต้องระวังคณะกรรมการการเลือกตั้ง การถูกตรวจสอบจากผู้สมัคร การเข้าหาผู้มีบารมีในพื้นที่ การอ้างถึงบุญคุณตนในการช่วยผู้สมัคร การเปรียบเทียบเงินและความสามารถของผู้สมัคร การใช้เงินสดซื้อเสียงโดยตรง การขัดขวางโดยหัวคะแนนของกลุ่ม การ

ใช้ห้วคะแนนพ่วงช่วย การสร้างเครือข่ายในหมู่ห้วคะแนน การให้เงินกับญาติผู้สมัคร การให้สิ่งตอบแทนภายหลังการเลือกตั้ง และการอ้างเรื่องขอขาดขาดตายเมื่อไม่ลงคะแนนให้

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ในการศึกษาความสำคัญของห้วคะแนนในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรี โดยใช้พื้นที่เขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดสิงห์บุรี อันเป็นเขตเลือกตั้งที่มีการแข่งขันกันระหว่างผู้สมัครจากพรรคการเมืองถึง 6 พรรค คือ พรรคเพื่อไทย พรรคชาติพัฒนาเพื่อแผ่นดิน พรรคประชากรไทย พรรคประชาธิปัตย์ พรรครักสันติ และพรรคชาติไทยพัฒนา ซึ่งการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ 24 เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ.2554 ที่ผ่านมามีปรากฏว่ามีการใช้ห้วคะแนนและระดมผู้สนับสนุนการเลือกตั้งกันอย่างมากมาย ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาถึงพฤติกรรมของห้วคะแนนที่มีความสำคัญในการเลือกตั้งอย่างสมบูรณ์และถูกต้องในเชิงวิชาการและมีหลักเกณฑ์ จึงจำเป็นต้องกล่าวถึงแนวคิดที่จะต้องนำมาใช้ในการศึกษาดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย
2. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง
3. แนวคิดเกี่ยวกับผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับ “ห้วคะแนน”
5. ข้อมูลทางการปกครองและการเลือกตั้งจังหวัดสิงห์บุรี
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย

ความหมายคำว่าประชาธิปไตย

คำว่าประชาธิปไตย แปลมาจากคำว่า democracy ในภาษาอังกฤษมีรากศัพท์มาจากภาษากรีกโบราณว่า “ดีโมคระเทีย” (กรีก: δημοκρατία, démokratía) ซึ่งหมายถึง “การปกครองโดยประชาชน” (popular government) อันเป็นคำประสมระหว่างคำว่า “ดีโมส” (กรีก: δῆμος, demos) หมายถึง ประชาชน และ “คราตอส” (กรีก: κράτος, kratos) หมายถึง การปกครอง หรือ พละกำลัง เมื่อนำมารวมกันจึงมีความหมายว่า ระบอบการปกครองที่อำนาจสูงสุดอยู่ที่ปวงชน ซึ่งในสังคมประชาธิปไตยนั้น เสียงข้างมากของประชาชนจะเป็นตัวตัดสินการดำรงชีวิตของประชาชน คือการที่ระบอบประชาธิปไตยนั้น การตัดสินใจในเรื่องใดๆก็ตามที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประเทศจะต้องยึดเสียงข้างมากของประชาชนเอาไว้ก่อน (วิกิพีเดีย, 2555)

ราชบัณฑิตยสถาน (2525: 495) ให้ความหมายว่าประชาธิปไตย หมายถึงระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่

คำนิยามที่เป็นที่นิยมมากที่สุดและนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายก็คือ การให้ความหมายของคำว่าประชาธิปไตยของ Abraham Lincoln ผู้ซึ่งเป็นประธานาธิบดีคนที่ 16 ของสหรัฐอเมริกา ที่กล่าวว่า ประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน ในวันที่ 19 พฤศจิกายน ค.ศ.1863 (สนธิ เทศานันท์, 2540: 174)

นอกจากนี้ยังมีนักคิดอีกหลายคนที่ได้ให้คำนิยามของประชาธิปไตยเอาไว้มากมาย อีกคนหนึ่งที่มีชื่อเสียง นั่นคือ Austin Ranney (อ้างใน อานนท์ อาภาภิรม, 2545) ได้กล่าวเอาไว้ว่า ประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครอง ซึ่งเป็นไปตามหลักการของการให้อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ความเสมอภาคทางการเมือง การปรึกษากับประชาชน และการปกครองโดยเสียงข้างมาก

ส่วนในภาษาไทย คำว่า ประชาธิปไตย ประกอบด้วยคำว่า “ประชา” ซึ่งหมายถึง “ปวงชน” และ “อธิปไตย” ซึ่งหมายถึง “ความเป็นใหญ่” เมื่อนำมารวมกันจึงหมายถึง “ความเป็นใหญ่ของปวงชน” ส่วนพจนานุกรมของราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายว่า “แบบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่”

ส่วนนักวิชาการต่างๆ ก็ได้ให้ความหมายไว้ไปในแนวทางเดียวกันคือ Lipset (1964: 45) ให้ความหมายว่า ประชาธิปไตย คือระบบการเมืองที่ย่อมให้มีโอกาสตามรัฐธรรมนูญอยู่เสมอที่จะเปลี่ยนแปลงเจ้าหน้าที่ในการปกครองด้วยกลไกทางสังคมที่ให้นักกลุ่มใหญ่ที่สุดในหมู่ประชาชนสามารถใช้สิทธิพลต่อการตัดสินใจที่สำคัญโดยให้เลือกผู้เข้าแข่งขันเข้ารับตำแหน่งทางการเมืองได้

ในระบอบประชาธิปไตย ถือความเห็นของปวงชนฝ่ายข้างมากเป็นเกณฑ์ในการบริหารราชการแผ่นดิน แต่ในขณะเดียวกันสิทธิของปวงชนฝ่ายข้างน้อย ก็ย่อมได้รับความคุ้มครองโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ทั้งความเห็นฝ่ายข้างมากนั้น จะต้องเป็นความเห็นที่ก่อปรด้วยเหตุผล และเป็นธรรมด้วย

ลักษณะของหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย

วิสุทธิ์ โพธิ์แท่น (2538: 23-26) ให้หลักการของประชาธิปไตยที่เห็นว่ามีสำคัญ คือ เชื่อในอำนาจอธิปไตยของปวงชน (popular sovereignty) ซึ่งถือว่าความต้องการของปวงชน เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของสังคมเป็นสิ่งที่จะต้องดำเนินตามอำนาจอธิปไตยของปวงชน ซึ่งแสดงให้เห็นได้จาก

1. การเลือกตั้ง (election) ประชาชนจะเลือกคนที่จะไปทำหน้าที่ “ปกครอง” แทนตนเอง ในการปกครองสูงสุดของประเทศนั้น คือ รัฐบาล (government) เนื่องจากการเลือกตั้งเป็นวิถีทางเดียวที่จะเลือกผู้ปกครองตามเจตจำนงของประชาชน ระบอบประชาธิปไตยจึงจะขาดการเลือกตั้งไม่ได้ และการปกครองจะต้องปกครองไปตามกฎหมาย หรือเป็นไปตามหลักนิติธรรม (the rule of law) กฎหมายในระบอบประชาธิปไตยนั้น เป็นข้อกำหนดของสังคมที่ถือว่าเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงเจตจำนงของปวงชน สำหรับการเลือกตั้งที่จะเรียกว่าเป็นประชาธิปไตยนั้นจะต้องมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1.1 เป็นการเลือกที่เป็นไปโดยอิสระ (free election)

1.2 มีการลงคะแนนเสียงเป็นการลับ (secret voting)

1.3 การเลือกตั้งเป็นไปอย่างแท้จริง (genuine election) คือ มีทางเลือกจากผู้สมัครหลายคนและไม่ทำการคดโกงด้วยวิธีการต่างๆ

1.4 เป็นการเลือกที่มีกำหนดระยะเวลา (periodical election) คือกำหนดไว้ว่าผู้ที่ได้รับเลือกจะอยู่ในตำแหน่งได้นานเท่าไร ถึงจะเลือกกันใหม่ (เท่าที่เป็นอยู่ทั่วไปมีระยะเวลาดังแต่ 2-5 ปี)

1.5 ผู้ที่ไปเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้ง มีสิทธิเสมอภาคและใช้สิทธิได้ทั้งถึง (equal and universal suffrage)

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างอื่น ในระบอบประชาธิปไตยนั้นประชาชนจะต้องสนใจในเรื่องราวที่อยู่ล้อมรอบตัวเอง เฉพาะอย่างยิ่งสนใจเรื่องการเมือง เช่น คอยติดตามดูว่าบทบาทของรัฐบาลและฝ่ายต่างๆ ในวงการปกครองและบริหารเป็นไปอย่างไร และอาจมีการแสดงความคิดเห็นเป็นครั้งคราวโดยผ่านองค์กรต่างๆ เช่น ทางเจ้าหน้าที่ของรัฐ สื่อมวลชนต่างๆ พรรคการเมือง (politics parties) กลุ่มผลประโยชน์ (interest group) หรือกลุ่มอิทธิพล (pressure group) ต่างๆ ตามวิถีทางของกฎหมายและความควรไม่ควร ย่อมเป็นการสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างดี ดังนั้น ประชาชนในระบอบประชาธิปไตยจึงควรต้องสนใจในพรรคการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ โดยเข้ามีส่วนร่วมในลักษณะต่างๆ พอสมควร และโดยรู้ข้อเท็จจริง

3. การถือหลักตัดสินใจโดยเสียงข้างมาก ที่เคารพสิทธิเสียงของคนข้างน้อยเนื่องจากมนุษย์เราต่างจิตต่างใจ จะหาความเป็นเอกฉันท์ในทุกเรื่องนั้นลำบาก

4. เชื่อในหลักเสรีภาพ เสรีภาพในระบอบประชาธิปไตยไม่ได้หมายความว่าทำอะไรก็ได้ แต่หมายถึง การที่บุคคลสามารถกระทำหรืองดเว้นการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็ได้ที่ไม่ละเมิดผู้อื่น ซึ่งถูกกำหนดโดยกฎหมายที่ได้รับความยินยอมเห็นชอบจากประชาชนโดยตรง หรือโดยอ้อม

5. เชื่อในหลักเสมอภาค เสมอภาคในที่นี้หมายถึง ความเสมอภาคพื้นฐานที่พอจะทำให้ประชาชนในสังคมเดียวกันเท่าเทียมกันได้ในระดับสำคัญ มิได้หมายความว่าเท่าเทียมกันทุกเรื่อง ซึ่งเป็นไปไม่ได้ ความเสมอภาคที่สำคัญ เช่น เสมอภาคตามกฎหมายที่กฎหมายจะต้องใช้กับทุกคน

โดยเสมอกัน และโดยยุติธรรม เสมอภาคในโอกาสที่จะใช้ความสามารถที่ตนมีในทางสุจริตได้เต็มที่ เสมอภาคในการได้รับหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจในอัตราหนึ่ง

6. เชื่อในหลักเหตุผล และหลักภราดรภาพของมนุษย์ คือ จะต้องยึดเหตุผลเป็นสำคัญ นอกจากนั้นยังต้องรักใคร่ให้ความเคารพซึ่งกันและกันในสังคม จึงจะร่วมมือกันทำประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมได้

7. มีรัฐบาลและกลไกของรัฐบาลที่สอดคล้องและดำเนินการตามหลักเกณฑ์สำคัญๆ ดังที่กล่าวในข้อ 1-6 ได้

อมร รักษาสัตย์ และคณะ (2539: 32-34) ให้หลักการของประชาชนที่เห็นว่ามีค่าสำคัญ

1. ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย เป็นผู้ทรงอำนาจอสูงสุด
2. รัฐบาลได้อำนาจมาจากประชาชนหรือโดยความยินยอมของประชาชน
3. ในประเทศขนาดใหญ่ในสมัยที่ต้องใช้ประชาธิปไตยทางอ้อมนั้นจะต้องมีการเลือกตั้งผู้แทนและพนักงานของรัฐอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม โดยประชาชนสามารถใช้สิทธิเลือกตั้งได้อย่างอิสระ
4. สถาบันทางการเมืองที่ทำหน้าที่ตัดสินใจทางการเมืองหรือวางนโยบายสาธารณะต้องตั้งขึ้นด้วยวิธีการแห่งการแข่งขันเพื่อให้ได้รับคะแนนเสียงเห็นชอบจากประชาชน
5. ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศตลอดเวลาผ่านกลไกต่างๆ หรือใช้สิทธิที่จะแสดงบทบาทต่างๆ ได้โดยตรง
6. รัฐบาลต้องรับผิดชอบต่อประชาชน ประชาชนมีสิทธิติชม ควบคุมการทำงานของรัฐบาลตลอดเวลา และมีสิทธิเปลี่ยนแปลงรัฐบาลตามวิธีการที่กำหนดไว้

7. อำนาจในการปกครองประเทศต้องไม่อยู่ในกำมือของคนคนเดียวหรือกลุ่มเดียว ต้องมีการแบ่งอำนาจปกครองประเทศอย่างน้อยในระดับหนึ่ง

8. รัฐบาลต้องมีอำนาจจำกัด มีการแบ่งและกระจายอำนาจ มีการตรวจสอบและถ่วงดุลหรือคานอำนาจซึ่งกันและกัน

9. หน้าที่หลักของรัฐบาล คือการส่งเสริมปัจเจกชน เสรีภาพ ความเสมอภาค ทรานสพารานซ์ของพลเมือง

10. การตัดสินใจสำคัญต้องเป็นไปตามเสียงฝ่ายข้างมาก โดยยังคำนึงถึงสิทธิของฝ่ายข้างน้อย

11. ประชาชนมีความเสมอภาคกันในด้านต่างๆ โดยเฉพาะความเสมอภาคในสายตาของกฎหมายและความมีโอกาสเท่าเทียมกันในด้านต่างๆ ทุกคนมีศักดิ์ศรีและไม่มีใครมีอภิสิทธิ์เหนือผู้อื่น

12. ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพต่างๆ อย่างกว้างขวางโดยรัฐบาลให้หลักประกันและคุ้มครองการใช้สิทธิเสรีภาพเหล่านั้นอย่างน้อยในสิทธิเสรีภาพพื้นฐานที่สำคัญ

13. ประชาชนต้องมีอิสระในการพูด การพิมพ์ การแสดงความคิดเห็น การร่วมชุมนุม การตั้งพรรคการเมืองเพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศได้จริงและอย่างมีข้อมูลข่าวสาร

14. รัฐบาลต้องใช้หลักการปกครองอย่างมีกฎหมาย หรือหลักนิติธรรม ไม่ใช่อำนาจตามอำเภอใจ เช่น บุคคลจะถูกจับกุมคุมขัง หรือถูกลงโทษได้เฉพาะเมื่อมีกฎหมายกำหนดว่ามีความผิด และจะต้องได้รับการพิจารณาโดยรวดเร็วเปิดเผยโดยคณะตุลาการที่ไม่ลำเอียง

นอกเหนือจากรูปแบบของการใช้อำนาจโดยตรงและผ่านผู้แทนของประชาชนแล้ว สิ่งที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตยได้แก่ปรัชญาของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมองไปที่ธรรมชาติของมนุษย์ กฎแห่งธรรมชาติ และ สภาวะธรรมชาติ โดยปรัชญารากฐานที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตยนั้นสามารถรวบรวมได้ดังนี้

การปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น หากจำแนกตามลักษณะการเข้าไปมีส่วนมีเสียงในการบริหารราชการแผ่นดินของประชาชนแล้ว พอจำแนกได้ 3 ประการ คือ

1. การปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งประชาชนมีส่วนมีเสียงในการบริหารราชการแผ่นดินโดยตรง (direct democracy) ในระบอบประชาธิปไตยแบบนี้ ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินโดยตรง ไม่จำเป็นต้องมีผู้แทน เช่นการปกครองในกรีกสมัยโกลีฟุทธกาลและรัฐเล็กๆ บางรัฐในสวิสเซอร์แลนด์ปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม แม้การปกครองแบบนี้จะตรงกับความหมายของ “ประชาธิปไตย” มากที่สุด ประเทศต่างๆ ในโลกก็ไม่นิยมใช้การปกครองแบบนี้อีกต่อไป เพราะประเทศต่างๆ มีพลเมืองมากขึ้นตามลำดับ การจัดการประชุมประชาชนทั้งหมดย่อมจะลำบากในการสถานที่ เวลา ตลอดจนการควบคุมการประชุม ทั้งในปัจจุบันการบริหารราชการแผ่นดินมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ยากแก่การทำความเข้าใจ หากปล่อยให้ประชาชนที่ไม่รู้ข้อเท็จจริงตัดสินใจโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ผลเสียก็จะเกิดแก่ประเทศชาติมากกว่าผลดี

2. การปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งประชาชนมีส่วนมีเสียง ในการบริหารราชการแผ่นดินโดยทางผู้แทน (indirect democracy หรือ representative democracy) การปกครองแบบนี้ ประชาชนจะเลือกตั้งผู้แทนของตน ไปมีส่วนมีเสียงในการบริหารราชการแผ่นดินแทนตน และประชาชนทั้งชาติ อันเป็นการปกครองโดยอาศัยเสียงข้างมากของบรรดาผู้แทน ซึ่งประชาชนทั้งประเทศเลือก รวมกันเป็นรัฐสภานั้นเอง ปัจจุบันประเทศส่วนใหญ่ในโลกมีการปกครองแบบนี้

3. การปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งประชาชนมีส่วนมีเสียงในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยทางกึ่งผู้แทน การปกครองแบบนี้ มีหลักการเช่นเดียวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งประชาชนเลือกตั้งผู้แทนของตน เข้าไปบริหารราชการแผ่นดิน เพียงแต่ในการปกครองแบบนี้ได้นำเอาวิธีการ ของการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยตรงมาผสมเข้าด้วย ทำให้ประชาชนมีส่วนมีเสียง ในการบริหารราชการแผ่นดินมากกว่าแบบที่สอง กล่าวคือ แม้ประชาชนจะมีผู้แทนเข้าไปควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินแล้วก็ตาม แต่ประชาชนก็ยังทรงไว้ซึ่งสิทธิ 3 ประการ อันได้แก่ (สถาบันพระปกเกล้า, 2550)

3.1 สิทธิยับยั้งร่างกฎหมาย (veto) ซึ่งประชาชนจำนวนหนึ่งตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดมีสิทธิที่จะเข้าชื่อกัน เสนอให้รัฐบาลหาประชามติยับยั้งร่างกฎหมาย ที่ผ่านรัฐสภามาแล้ว ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้รัฐธรรมนูญ

3.2 สิทธิคะแนนเสียงประชามติ (referendum) ซึ่งเป็นสิทธิของประชาชน ในกรณีที่รัฐบาลขอความเห็นชอบจากประชาชนทั้งประเทศว่า (สมควรจะบริหารราชการแผ่นดิน ในเรื่องสำคัญบางเรื่องอย่างไร จึงจะเหมาะสมถูกต้อง เช่น ร่างกฎหมายใดควรจะใช้ได้หรือไม่ ร่างรัฐธรรมนูญควรประกาศใช้ได้หรือไม่

3.3 สิทธิเสนอข้อริเริ่ม (initiative) ซึ่งเป็นสิทธิที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ประชาชนจำนวนหนึ่ง เข้าชื่อกันเสนอร่างกฎหมายให้รัฐสภาพิจารณา แต่อำนาจในการพิจารณาว่า สมควรตราร่างกฎหมายดังกล่าวหรือไม่ เป็นสิทธิ์ขาดของรัฐสภา

ปัจจุบันนี้ ประเทศส่วนใหญ่ในโลก มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งประชาชนมีส่วนมีเสียงในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยทางผู้แทนเกือบทั้งสิ้น แต่บางประเทศก็ได้นำหลักการของระบอบการปกครอง ซึ่งประชาชนมีส่วนมีเสียงในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยทางผู้แทน เช่น การลงคะแนนเสียงประชามติไปใช้ด้วย สำหรับประเทศไทยเรานั้นตั้งแต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชเป็นระบอบประชาธิปไตยเป็นต้นมา รัฐธรรมนูญทุกฉบับ ถือหลักการปกครอง ซึ่งประชาชนมีเสียงในการบริหารราชการแผ่นดินโดยทางผู้แทน ซึ่งหากอยู่ในภาวะปกติ ผู้แทนนั้นก็มาจากการเลือกตั้ง และนำเรื่องการลงคะแนนเสียงประชามติมาร่วมเข้าไว้ด้วย แต่ถ้าอยู่ในภาวะวิกฤติ ผู้แทนก็จะมาจากการแต่งตั้งดังเช่นในปัจจุบัน

ขอดปรารถนาของการปกครองระบอบประชาธิปไตยก็คือ ให้ประชาชนจำนวนมากที่สุด ได้รับความผาสุก โดยที่ประชาชนในกลุ่มน้อยทั้งหลายได้รับความคุ้มครอง และได้รับความทุกข์ร้อนน้อยที่สุด

แนวคิดพื้นฐานของอุดมการณ์

อุดมการณ์ประชาธิปไตย มีแนวคิดบางประการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย แต่ในที่นี้ เห็นควรคัดเลือกมาเพียง 7 ประการ คือ (สมเกียรติ วันทะนะ, 2551: 250-266)

1. อำนาจอของประชาชน (popular sovereignty) คือ อำนาจสูงสุดเด็ดขาดเป็นของประชาชน ก่อให้เกิดความคิดย่อยๆแตกแขนงออกไปได้มากมายที่ผูกพันกับ 2 ประเด็น ประเด็นแรกประชาชนคือใคร และประเด็นที่สอง ประชาชนต้องใช้อำนาจอสูงสุดปกครองประเทศอย่างไร

2. สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของปัจเจกบุคคล (individuals rights liberty and equality) แนวความคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพในโลกปัจจุบันได้รับรองไว้ในหลายแหล่งด้วยกันที่สำคัญได้แก่ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Rights) ซึ่งสมัชชาสหประชาชาติได้ลงมติได้ลงยอมรับและประกาศใช้เมื่อ 10 ธันวาคม ค.ศ.1948

3. ฉันทานุมัติ (consent) ว่าด้วยประชาชนประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอสูงสุดและมีสิทธิเสรีภาพ รวมทั้งความเสมอภาคที่ใช้อำนาจอการปกครอง ถ้าหากปราศจากเสียงซึ่งความยินยอมที่จะถูกปกครองโดยประชาชนเอง ประชาชนยอมที่จะถูกปกครองในเงื่อนไขใด

4. การเป็นตัวแทน (representation) ที่กล่าวมาแล้วและเป็นที่ยอมรับกันดีว่าในโลกยุคใหม่ ประชาธิปไตยทางตรง (direct democracy) ที่พลเมืองเข้าประชุมกำหนดนโยบายทั้งปวงด้วยตนเอง ดังนั้น ประชาธิปไตยจึงล้วนถูกเข้าใจกันทั่วไปว่าหมายถึง ประชาธิปไตยแบบผู้แทนหรือตัวแทน (Representtative democracy)

5. การปกครองโดยเสียงส่วนใหญ (majority rule) การปกครองโดยประชาชนก็ย่อมหมายความว่า เป็นการปกครองโดยประชาชนทั้งหมด ไม่ใช่แค่บางส่วนของประชาชนเท่านั้น

6. รัฐบาลที่เปิดเผยและตรวจสอบได้ (open and accountable government) มีความสำคัญต่อประชาธิปไตยเพราะช่วยให้ประชาชนเห็นได้ว่า รัฐบาลทำอะไรที่เป็นความสุรุ่ยสุร่ายหรือไม่มีการคอร์รัปชันหรือไม่ การตรวจสอบนั้นนักการเมืองเป็นผู้รับผิดชอบต่อจากประชาชน

7. สาธารณะประโยชน์ (public interest) ผลประโยชน์ที่ประชาชนโดยส่วนรวมควรจะได้รับนั้นเรียกว่า สาธารณะประโยชน์ซึ่งต่างจากผลประโยชน์ส่วนตัว เราจะกำหนดสิ่งเหล่านี้ให้เป็นรูปธรรมได้อย่างไรและถึงทุกวันนี้ก็ไม่มีวิ้วว่าจะบรรลุสภาพที่ทุกฝ่ายเห็นพ้องต้องกันอย่างเป็นเอกฉันท์

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมและการเลือกตั้ง

พฤติกรรม (Behavior) หมายถึง ลักษณะอาการที่แสดงออกมาซึ่งมีความจำเป็นต้องมีสิ่งเร้ามากระตุ้นพฤติกรรมนั้นๆ ซึ่งพฤติกรรมของมนุษย์อาจเป็นลักษณะที่สามารถสังเกตเห็นหรือสามารถใช้เครื่องมือวัดได้ เช่น การเดิน การพูด การเขียน การเต้นของหัวใจ เป็นต้น ส่วนสิ่งเร้าที่มาเป็นตัวกระตุ้นพฤติกรรมนั้นมีทั้งสิ่งเร้าจากภายใน (Internal Stimulus) และสิ่งเร้าจากภายนอก (External Stimulus) สิ่งเร้าภายใน (Internal Stimulus) คือสิ่งเร้าที่มาจากความต้องการทางกายภาพ เช่น ความหิว ความกระหาย ความต้องการทางเพศ ความเจ็บป่วย ซึ่งสิ่งเร้าภายในนั้นจะสามารถมีอิทธิพลสูงสุดในการกระตุ้นเด็กให้แสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้าเหล่านั้นออกมา และเมื่อเด็กมีพัฒนาการเจริญเติบโตขึ้นสิ่งเร้าภายในก็จะค่อยๆ ลดบทบาทลง สิ่งเร้าภายนอกที่มาจากเด็กเข้าไปอยู่ในสังคมที่กว้างขึ้นจะค่อยๆ เข้ามามีบทบาทมากขึ้น และทำการกำหนดว่าควรจะมีพฤติกรรมอย่างไรในสังคม ควรแสดงพฤติกรรมต่อผู้อื่นอย่างไร

มนุษย์จะแสดงพฤติกรรมออกมาก็ต่อเมื่อได้รับสิ่งกระตุ้น โดยตัวที่มากระตุ้นนั้นจะมีอิทธิพลต่อการแสดงออกของบุคคลแตกต่างกันไป มีทั้งทางบวก และทางลบ แต่มนุษย์โดยทั่วไปนั้นจะมีความพึงพอใจสิ่งกระตุ้นทางบวกมากกว่าทางลบ

ในสังคมสมัยใหม่ ประชาธิปไตยในฐานะระบอบการปกครองที่ยอมรับในอำนาจของประชาชนต่อระบบและกระบวนการทางการเมือง อาจจำแนกรูปแบบออกได้ของประชาธิปไตยออกได้เป็น 2 ประเภทด้วยกันคือประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) ซึ่งเป็นการลักษณะของการปกครองที่ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนมีเสียงในการปกครองโดยตรงในกระบวนการกำหนดนโยบายเพื่อบริหารประเทศได้โดยตรง ในรูปของการรวมกลุ่มกันชุมนุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและตัดสินใจเรื่องการเมือง ซึ่งพบเห็นได้บางรัฐเล็กๆ ในสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันหรือย้อนหลังลงไปถึงยุคกรีกโบราณ (Ancient Greek) ที่ได้รับการกล่าวอ้างถึงในฐานะต้นแบบแห่งประชาธิปไตยทางตรง แต่ด้วยข้อจำกัดของสังคมสมัยใหม่ ทั้งในเชิงโครงสร้างความสลับซับซ้อนของสังคมและปริมาณคนในสังคมที่มากขึ้น ประชาชนทุกคนจึงไม่อาจสามารถเข้าไปมีส่วนในการปกครองตนเองได้ทั้งหมด ทั้งยังเป็นการยากลำบากในทางปฏิบัติที่จะสร้างกลไกรองรับการแสดงส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชนทั้งหมดในสังคมได้อย่างรัดกุม จึงได้เกิดรูปแบบของประชาธิปไตยอีกประเภทหนึ่งคือประชาธิปไตยโดยการใช้อำนาจทางอ้อมของประชาชนผ่านผู้แทน (Representative Democracy) เพื่อใช้อำนาจทางการเมืองปกครองไม่ว่าจะ

ผ่านระบบรัฐสภาหรือไม่ก็ตามในบรรดากระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งตัวแทนในการใช้อำนาจทางการเมืองแทนประชาชนนั้นเป็นที่ยอมรับว่าการเลือกตั้ง (election) เป็นรูปแบบพื้นฐานที่เหมาะสมที่สุดภายใต้รูปแบบอันหลากหลายของการให้ได้มาซึ่งผู้แทนของประชาชน การเลือกตั้งถือได้ว่าเป็นกิจกรรมที่สะท้อนแสดงออกซึ่งเจตจำนง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในการส่งบุคคลหรือคณะบุคคลเชิงกลุ่มการเมืองที่มีอุดมการณ์และแนวนโยบายในการใช้อำนาจอันสอดคล้องกับความต้องการของตนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด รวมตลอดจนถึงการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนเป็นองค์รวมและท้ายที่สุดคือการสร้างความกินดีอยู่ดีให้แก่ตน ในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย การเลือกตั้งจึงเป็นเครื่องมืออันสำคัญและเป็นช่องทางให้ประชาชนสามารถแสวงหาทางเลือกในการปกครองและสนองความต้องการของเขเอง พิจารณาในทางทฤษฎี การเลือกตั้งถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการทางการเมือง ที่เป็นพื้นฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้สำคัญอันหนึ่งว่าในช่วงเวลาหนึ่ง คณะบุคคลจะได้ทำหน้าที่ในการบริหารประเทศ และประเทศจะเป็นไปในแนวทางใดก็ด้วยความเห็นชอบหรือฉันทานุมติของประชาชนส่วนใหญ่จากกระบวนการเลือกตั้ง ซึ่งอาจจะมีเหตุผลหรือปัจจัยที่น่าพึงรองรับหรือเป็นไปโดยอาศัยความรู้สึกบางประการ ผ่านนโยบายของผู้สมัครและพรรคการเมืองที่ผู้สมัครสังกัดนั่นเอง

ความหมายของการเลือกตั้ง

การเลือกตั้ง (Election) เป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ของประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศในอันที่จะมอบความไว้วางใจในตัวแทนของปวงชนไปใช้อำนาจแทนตน การออกเสียงเลือกตั้งเป็นสิทธิขั้นมูลฐานของมนุษย์โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตยอันจะเห็นได้เด่นชัดจากบทบัญญัติข้อ 21 (1) แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) สรุปใจความสำคัญได้ว่า “เจตจำนงของประชาชนย่อมเป็นมูลฐานแห่งอำนาจของรัฐบาล ผู้ปกครองเจตจำนงดังกล่าวต้องแสดงออกโดยการเลือกตั้งอันสุจริต ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งคราวตามกำหนดเวลาด้วยการลงคะแนนเสียงของชายหญิง โดยถือหลักคนละหนึ่งเสียงเท่ากันและกระทำเป็นการลับด้วยวิธีการอื่นใดที่จะรับประกันในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นไปโดยเสรี” (กรมเลขาธิการฯ, 2525: 201)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ให้ความหมายของการเลือกตั้งไว้ว่าหมายถึง การเลือกบุคคลเพื่อเป็นตัวแทนคน กรณีต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล เป็นต้น

นิยามของการเลือกตั้งที่เข้าใจได้ง่ายได้แก่ทัศนะของ ธาณินทร์ กรัยวิเชียร (2520: 56) อดีต นายกรัฐมนตรีของไทยซึ่งกล่าวว่า การเลือกตั้งหมายถึง การที่ประชาชนได้เลือกบุคคลหนึ่งจาก บุคคลหลายๆ บุคคลหรือจากบัญชีรายชื่อหนึ่งหรือหลายบัญชี เพื่อให้เข้าไปมีส่วนมีเสียงในคณะ บริหารราชการแผ่นดิน ในทำนองเดียวกับ วิสุทธิ โพธิ์แท่น (2524: 63) ที่ได้ให้ความหมายการ เลือกตั้งไว้ว่าการเลือกตั้งหมายถึง การที่บุคคลได้เลือกบุคคลหนึ่งหรือบุคคลจำนวนหนึ่งจากหลายๆ คน หรือจากบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งบัญชีหนึ่ง หรือบัญชีจำนวนหนึ่งจากบัญชีรายชื่อหลายๆ บัญชี เพื่อให้ไปกระทำการ อันหนึ่งอันใดแทนตนความหมายเช่นนี้เห็นได้ว่าได้จำแนกประเภทของ การเลือกตั้งไปและแฝงปรัชญาแนวคิดการเลือกตั้งไว้ในตัว

คำนิยามของการเลือกตั้งของนักวิชาการไทยท่านหนึ่งที่ถูกอ้างถึงอยู่เสมอในวงการ รัฐศาสตร์บ้านเราได้แก่ กระมล ทองธรรมชาติและคณะ (2531: 1) ที่ว่า การเลือกตั้งเป็น กระบวนการทางการเมืองที่เป็นกิจกรรมทางการเมืองอันแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ด้วยการไปใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนของตนเข้าไปทำ หน้าที่ในรัฐสภาและในรัฐบาล เป็นกลไกแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร่องสนับสุน ให้มีการปฏิบัติจัดทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมือง และการตัดสินใจใน นโยบายสาธารณะที่มีผลกระทบต่อประชาชน

พิมลจรรย์ นามวัฒน์ (2534: 716) ให้ความหมายการเลือกตั้งว่า การที่ประชาชนมีส่วนร่วม ทางการเมือง โดยการออกเสียงลงคะแนนตามความเห็นของตนเอง โดยอิสระว่าจะเลือกใครเป็น ตัวแทนของตนเข้าไปใช้อำนาจอธิปไตยบริหารกิจการของประเทศ ผู้ที่จะได้รับเลือกตั้งนั้นจะเป็น ผู้สมัครใจเสนอตัวเข้ามาให้ประชาชนเลือกและผู้ที่ได้รับเลือกด้วยคะแนนเสียงส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้แทนของประเทศมีสิทธิตามที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนให้เข้าร่วม เป็นคณะบุคคลดำเนินการบริหารและปกครอง

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2540: 217) ให้ความหมาย การเลือกตั้ง หมายถึง เป็นกระบวนการทาง การเมืองและการปกครอง เพราะการเลือกตั้งเป็นการแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนในการ

ปกครองประเทศ เจตจำนงดังกล่าวปรากฏอยู่ในลักษณะของการเรียกร้อง (Demand) หรือสนับสนุน (Support) ต่อการตัดสินใจทั้งหลายในระบบการเมือง

วัชรวิทย์ ไชยสาร (2541: 8-9) ให้ทัศนะว่า การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้มีส่วนร่วมทางการเมือง (Participation) อันเป็นกลไกที่แสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้อง หรือสนับสนุนให้มีการกระทำหรือการละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในการเมือง หรือตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน โดยประชาชนทั่วไปเลือกผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์นโยบายและวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับตนด้วยความคาดหวังว่าผู้แทนหรือพรรคการเมืองที่ตนเลือกให้ไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนนั้นจะนำอุดมการณ์ และนโยบายในการบริหารประเทศและทำหน้าที่พิทักษ์ผลประโยชน์ของตนเอง การเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการแสวงหาทางเลือกในการเมืองปกครองของประชาชน นั่นเอง

Butler, Penniman and Renny (1981: 344 อ้างใน ธวัชชัย ตู้อทองคำ, 2545: 535-536) ในหนังสือเรื่อง “Democracy at the Polls: A Comprehensive Study of Competitive National Election” ตีพิมพ์เมื่อปี ค.ศ.1981 กล่าวว่า การเลือกตั้ง (Election) มีนัยความหมายจำแนกออกได้เป็นสองแง่กล่าวคือ การเลือกตั้งในแง่ของกฎหมายและการเลือกตั้งแง่ภูมิปรัชญา

โดยในส่วนแรก การเลือกตั้งในแง่ของกฎหมายนั้น เป็นการพิจารณาจากกฎหมายการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยทั่วไปแล้วจะมีสภาพอยู่ 3 ประการคือ การเลือกตั้งที่เป็นสิทธิ (rights) ในแง่นี้ การเลือกตั้งถือเป็นสิทธิที่มีความสำคัญประการหนึ่งที่รัฐจะต้องให้ความคุ้มครอง การเลือกตั้งในฐานะที่เป็นอภิสิทธิ์ (privilege) เป็นการที่ผู้ลงคะแนนเสียงมีความเป็นอิสระที่จะเลือกกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ ที่ได้รับการยอมรับจากกฎหมาย ปราศจากการแทรกแซงหรือเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นเป็นต้น และการเลือกตั้งในฐานะที่เป็นหน้าที่ (duty) อันหมายถึง การที่บุคคลจำเป็นต้องกระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่มีสภาพเป็นหน้าที่จึงเป็นไปโดยที่กฎหมายได้ระบุหรือบังคับให้ผู้ลงคะแนนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่ากฎหมายได้ระบุหรือบังคับให้ผู้ลงคะแนนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยถือเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งที่ต้องกระทำ กระลงคะแนนเสียงที่กำหนดไว้หน้าที่ทางการเมืองของประชาชนโดยผลทางบังคับของกฎหมายเช่นนี้ ยกตัวอย่างได้แก่ประเทศไทย ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของปวงชนชาวไทย หากเพิกเฉยจะต้องถูกลงโทษด้วยการเสียสิทธิทางการเมืองบางประการเป็นต้น

ในส่วนที่สอง การเลือกตั้งในแง่มุมปรัชญา แบ่งออกได้เป็น 3 ประการดังนี้

ประการแรก การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีสภาพเป็นสิทธิตามธรรมชาติ (Natural Rights) กล่าวคือ เป็นสิทธิที่เกิดมากับบุคคลในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของรัฐ ทั้งนี้เพราะบุคคลย่อมเสมอภาคกัน อันเป็นลักษณะตามธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งหากบุคคลผู้ใดเป็นผู้บรรลุนิติภาวะมีความเป็นผู้ใหญ่และไม่มีลักษณะต้องห้ามแล้ว จะมีสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

ประการที่สอง การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีสภาพเป็นภารกิจสาธารณะ (Public Affairs) กล่าวคือ ความก้าวหน้าของสังคมย่อมขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติงานของบุคคลให้เป็นไปตามหน้าที่อย่างชาญฉลาด เมื่อเป็นดังนี้ การให้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจึงจำกัดเฉพาะแก่บุคคลที่เหมาะสมและสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วยดีเท่านั้น การดำเนินการตามแนวนั้น บุคคลจึงอาจถูกกำหนดสิทธิในการลงคะแนนได้เสมอ หากเมื่อปรากฏว่าบุคคลนั้นเข้าลักษณะที่ไม่สามารถใช้สิทธิเลือกตั้งได้อย่างถูกต้อง

ประการที่สาม การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีสภาพเป็นสิทธิคัดค้านการกระทำ กล่าวคือ ผู้ออกเสียงลงคะแนนที่คัดค้านการกระทำหรือนโยบายของรัฐ จะลงคะแนนให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งพรรคการเมืองที่ตรงกันข้ามกับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่สนับสนุนรัฐบาลหรือร่วมรัฐบาล พรรครัฐบาล หรือพรรคร่วมรัฐบาล ในวันที่มีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งหรือวันเลือกตั้งเป็นสำคัญ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นอาจสรุปคำนิยามของการเลือกตั้งได้ว่าหมายถึง กระบวนการและกิจกรรมทางการเมืองที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ทั้งบทบาทในแง่การกำหนดตัวผู้บริหารประเทศ และการแสดงบทบาทตามเจตนารมณ์ในการส่งเสริมสนับสนุนการบริหารประเทศของผู้มีอำนาจปกครอง ด้วยการไปออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนของตนเพื่อทำหน้าที่ในรัฐสภาและในรัฐบาล หรือเป็นการที่ประชาชน ได้แสดงออกซึ่งมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) โดยการออกเสียง (Voting) ลงคะแนนเลือกตัวแทนของเขาตามความเห็นโดยอิสระว่าจะเลือกผู้ใดเป็นตัวแทนของตนไปใช้อำนาจอธิปไตย ทั้งในทางนิติบัญญัติและการบริหารกิจการของประเทศผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งนั้นจะเป็นผู้ที่สมควรใจเสนอตัวเข้ามาให้ประชาชนเลือก และผู้ที่ได้รับการเลือกด้วยคะแนนเสียงส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้แทนของประชาชนทั้งหมดมีสิทธิตามที่ได้รับมอบหมายจากประชาชน

คุณค่าของการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งนั้น ได้รับการกล่าวถึงว่า เป็นวิธีการที่อาจมีข้อเสียน้อยที่สุดในการที่จะให้คนส่วนใหญ่ได้มีส่วนร่วม หรือมีบทบาทในการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตยที่ถือว่าอำนาจธิปไตยเป็นของประชาชน โดยการเลือกตั้งเป็นกระบวนการสรรหาผู้ปกครองหรือรัฐบาลโดยสันติวิธีที่มีคุณค่าหรือคุณประโยชน์สำคัญใน 2 ประการ เป็นอย่างน้อย กล่าวคือ

ประการแรก การเลือกตั้งเป็นการสร้างความชอบธรรม (Legitimacy) ให้กับอำนาจ รัฐบาล หรือผู้ปกครองที่มาจากการเลือกตั้ง เนื่องจากการเลือกตั้งนั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการให้ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้มีโอกาสคัดเลือกตัวแทนไปเป็นรัฐบาลบริหารประเทศ และเมื่อรัฐบาลเข้ามาบริหารประเทศโดยผ่านการเลือกตั้งที่เป็นการแสดงเจตจำนงในการปกครองของประชาชนแล้วนโยบายสาธารณะซึ่งพิจารณาได้ง่ายๆ ว่าเป็นสิ่งที่รัฐบาลเลือกที่จะทำหรือไม่ทำ (Dye, 1978: 3-5) ผู้ใช้อำนาจการเมืองการปกครองซึ่งได้รับอำนาจจากประชาชนย่อมสามารถกระทำการต่างๆ ในนามประชาชนได้อย่างเต็มที่ เพราะได้รับอำนาจโดยความนิยมจากประชาชนนั่นเอง

ประการที่สอง การเลือกตั้ง เป็นกลไกแห่งการสืบทอดอำนาจโดยสันติ การเลือกตั้งแต่ละครั้งอาจทำให้มีการเปลี่ยนแปลงนายกรัฐมนตรี หรือเปลี่ยนกลุ่มการเมืองที่เข้าทำหน้าที่เป็นรัฐบาล แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากผลของการเลือกตั้งย่อมเป็นการเปลี่ยนตามครรลองและกระบวนการที่รัฐธรรมนูญกำหนด เป็นปรากฏการณ์ธรรมดาที่เกิดโดยสันติวิธี ไม่ทำให้มีปัญหาหรือวิกฤติการณ์ใดๆ เกิดขึ้น (สุชุม นวลสกุล, 2542: 251) เว้นไว้แต่การเลือกตั้งที่ทำให้ได้มาซึ่งผู้แทนประชาชนที่ฉ้อฉล อันส่งผลให้หลายกรณีการเลือกตั้ง มีฐานะเป็นกลไกสืบทอดอำนาจ และเป็นกระบวนการที่ส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อพัฒนาการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

ความสำคัญของการเลือกตั้ง

Cohen (1971: 76) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเลือกตั้งไว้ว่า การเลือกตั้งเป็นหลักการสำคัญของระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยเริ่มแรก ซึ่งก็คือ การให้พลเมืองจำนวนมากที่สุด ใช้อำนาจธิปไตยในการปกครอง ซึ่งก็อาจทำได้ในทางปฏิบัติเนื่องจากพลเมืองมีจำนวนมาก สุดวิสัยที่จะจัดการปกครองตนเอง นอกจากนี้พลเมืองบางคนยังขาดความรู้ความเข้าใจทางการเมืองการปกครองที่เพียงพอ ในขณะที่ประชาชนบางส่วนต้องมีการหน้าที่ในการประกอบ

อาชีพเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว การปกครองแบบประชาธิปไตยโดยตรงจึงได้ถูกเปลี่ยนมาเป็นการให้ประชาชนได้ใช้อำนาจอธิปไตย (Sovereignty Power) ผ่านทางผู้แทน กล่าวคือ ให้ประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้งบุคคลจำนวนหนึ่งไปทำหน้าที่เป็นผู้แทนที่เขาเห็นว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถให้ไปทำหน้าที่ในการอำนาจอธิรัฐแทนเขา

ธโรธร ตูทองคำ (2545: 538-539) ได้จำแนกความสำคัญของการเลือกตั้งไว้ 2 ลักษณะดังนี้

1. ความสำคัญของการเลือกตั้งในทางทฤษฎี ในทางทฤษฎีกล่าวได้ว่า ทฤษฎีการแบ่งอำนาจอธิปไตยออกเป็นสามส่วนคืออำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหารและอำนาจตุลาการ มีความเชื่อมโยงกับปรัชญาการเลือกตั้ง กล่าวคือ การเลือกตั้งจะเป็นที่มาของกลไกใช้อำนาจอธิปไตยในประเทศประชาธิปไตย ในความหมายนี้ การเลือกตั้งจึงมีความสำคัญในฐานะที่เป็นการยอมรับในอำนาจของประชาชนในการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ซึ่งได้มีการมอบอำนาจให้กับตัวแทนไปปฏิบัติการแทนตามกระบวนการและขั้นตอนที่กำหนดไว้ การเลือกตั้งจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้ลงคะแนนเสียงได้มีส่วนร่วมทางการเมืองในการเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตย ด้วยการเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ในทางนิติบัญญัติ และมีความสัมพันธ์กับอำนาจทางฝ่ายบริหาร ความสำคัญของการเลือกตั้งในทางทฤษฎีที่เป็นไปตามนัยแห่งทฤษฎีประชาธิปไตยแบบคลาสสิก (Classical Democratic Theory) นี้ บ่งชี้ให้เห็นว่า การเลือกตั้งเป็นการเลือกรัฐบาลที่จะเข้ามาปกครองประเทศ (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2540: 217)

2. ความสำคัญของการเลือกตั้งในทางปฏิบัติ การเลือกตั้งในทางปฏิบัตินั้น มีความสำคัญในฐานะที่เป็นสิทธิขั้นมูลฐานของมนุษย์โดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตย อันเห็นได้เด่นชัดจากบทบัญญัติเชิงบังคับข้อ 21 (1) แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ซึ่งสรุปใจความสำคัญไว้ว่า “เจตจำนงของประชาชนย่อมเป็นมูลฐานแห่งอำนาจการปกครองของรัฐบาล เจตจำนงดังกล่าวต้องแสดงโดยการเลือกตั้งอันสุจริต ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งคราวตามกำหนดเวลา ด้วยการลงคะแนนเสียงของชายหญิง โดยถือหลักคนหนึ่งเสียงเท่ากัน และกระทำการลับ ด้วยวิธีการอันใดที่รับประกันได้ว่าการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะเป็นไปโดยเสรี”

ในแง่นี้ การเลือกตั้งจะเป็นกระบวนการทางปฏิบัติหรือขั้นตอนที่สำคัญของประเทศที่ปกครองด้วยระบอบเสรีประชาธิปไตย (Liberal Democracy) และในทางปฏิบัตินี้ อาจจัดแบ่งความสำคัญของการเลือกตั้งออกเป็น 6 ประการ ประกอบด้วย

ประการแรก การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เป็นการแสดงออกซึ่งเจตจำนงหรือความต้องการของประชาชนในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง การเลือกตั้งจึงเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความชอบธรรมให้เกิดขึ้นกับระบบการเมือง

ประการที่สอง การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมืองที่มีผลต่อการจัดตั้งรัฐบาลและการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล โดยเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยสันติวิธี ก่อให้เกิดการหมุนเวียนเปลี่ยนผ่านอำนาจ ห่วงกันการผูกขาดอำนาจและการฉ้อราษฎร์บังหลวง ในแง่นี้ การเลือกตั้งเป็นการตัดสินใจของ ผู้มีสิทธิออกเสียงหรือประชาชนในรัฐในอันที่จะกำหนดรัฐบาลนั่นเอง

ประการที่สาม การเลือกตั้งเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างสถาบันทางการเมืองกับประชาชน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นกลไกที่สร้างความเชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างส่วนบน (Super Structure) อันประกอบด้วยรัฐสภา รัฐบาลและศาล กับโครงสร้างส่วนล่าง (Infra Structure) ซึ่งก็คือประชาชน โดยผ่านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนั้นการเลือกตั้งจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความคิดความเชื่อ และทัศนคติของประชาชน ที่มีต่อการบริหารงานของรัฐบาลและเป็นพันธะสัญญาที่รัฐบาลต้องปฏิบัติตามนโยบายที่ให้ไว้ นโยบายของรัฐนี้ นับเป็นสัญญาประชาคม (Social Contract) ที่เป็นผลมาจากการเลือกตั้งทั่วไปอันเป็นส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

ประการที่สี่ การเลือกตั้งเป็นกระบวนการ กลไก และขั้นตอนที่แสดงถึงความเป็นประชาธิปไตย หรือเป็นสัญลักษณ์ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งทำให้การเลือกตั้งเป็นเครื่องมือสำคัญในการป้องกันการใช้ความรุนแรงทางการเมือง การปฏิวัติ รัฐประหาร เมื่อการเมืองเกิดวิกฤตการณ์ การเลือกตั้งในแง่นี้จึงเป็นเครื่องมือประการหนึ่งที่จะใช้ลดความขัดแย้งลงได้

ประการที่ห้า การเลือกตั้งก่อให้เกิดบูรณาการทางสังคม (Societal Integration) และความรู้สึกลงในทางปฏิบัติที่ต่างต้องมีสิทธิหรือหน้าที่ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเลือกตั้งเป็นกลไกสำคัญทั้งในทางการเมืองและสังคม ในการสร้างความรู้สึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย และการเป็นเจ้าของประเทศของประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งหรือเป็นกิจของพลเมือง (Civic Duty) ที่พลเมืองในประชาคมการเมืองจะต้องปฏิบัติ

ประการที่หก การเลือกตั้งก่อให้เกิดการกล่อมเกลาทางการเมือง (Political Socialization) ทั้งนี้เพราะมีกิจกรรมทางการเมืองหลายประการที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง โดยเฉพาะการรณรงค์หาเสียง (Vote-gaining Campaign) ซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้ เกิดการสื่อสารถ่ายทอดความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสร้างเสริมการเรียนรู้ระหว่างกันจนนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) ร่วมกันในที่สุด

วิทยา สุจริตชนารักษ์ (2516: 1) ให้ความเห็นไว้ว่า การเลือกตั้งมีผลสำคัญต่อการเมืองประการหนึ่ง และเป็นสิ่งกำหนดผู้ที่เข้าหรือออกจากการดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งหากจะกล่าวให้กระชับก็คือการเข้าหรือออกจากอำนาจทางการเมือง และมีความสำคัญต่อระบบการเมืองใน 3 ประการคือ

ประการแรก การเลือกตั้ง สร้างความชอบธรรมให้แก่ระบบการปกครอง เช่น การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลหรือผู้ปกครองโดยสันติ ทำให้รัฐบาลนั้นเป็นรัฐบาลในนามของประชาชน เพราะได้รับความยินยอมให้เข้าปฏิบัติหน้าที่จากประชาชน และทำให้ประชาชนผู้อยู่ใต้การปกครองเกิดความผูกพันกับนโยบายต่างๆ ของรัฐบาลที่ตนเลือกเข้าไป และทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนมีส่วนในการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ทั้งรัฐบาลก็จะเรียกร้องให้ประชาชนเสียสละเพื่อประเทศได้ ลักษณะดังกล่าวนี้ จะช่วยเสริมสร้างความชอบธรรมแก่รัฐบาลมากกว่าการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล

ประการที่สอง การเลือกตั้ง เป็นกลไกเชื่อมโยงที่สะท้อนทัศนคติของสาธารณชนต่อนโยบายของรัฐบาลและกำหนดแนวทางของนโยบายการบริหารออกมจากการเลือกตั้งนั้น ก่อให้เกิดคุณประโยชน์แก่ประชาชนมากมายหลายประการ โดยสรุปได้จาก งานของ อภิชาติ นาคสุข (2536: 23) ได้ดังนี้

1. การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งอย่างพร้อมเพรียง จะทำให้ได้มาซึ่งผู้แทนราษฎรที่เป็นตัวแทนของประชาชนส่วนใหญ่อย่างแท้จริง ในทางตรงข้ามกัน หากประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งน้อย ผู้แทนราษฎรก็มักจะไม่มีฐานมวลชนที่กว้างขวาง ผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งก็มีสภาพเป็นผู้แทนของเสียงส่วนน้อย

2. การเลือกตั้งที่เป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม ย่อมเป็นสิ่งที่สะท้อนให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้อิทธิพลโดยเฉพาะทางการเงินเพื่อให้ได้รับโอกาสในการเลือกตั้งลดน้อยลง ในขณะที่เดียวกันการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรมก็เป็นช่องทางที่เปิดต่อคนที่มีความรู้ความสามารถให้เข้ามาสมัครรับเลือกตั้งได้มากขึ้น และโอกาสที่คนมีความรู้ความสามารถจะได้รับการเลือกตั้งก็จะมีมากขึ้นตามไปด้วย

3. การเลือกตั้งเป็นการส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากการเลือกตั้งถือเป็นหัวใจของการปกครองระบอบนี้ แต่หากประชาชนไม่สนใจไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งโดยนอนหลับทับสิทธิ์แม้จะมีการกำหนดให้การไปใช้สิทธิเลือกตั้งเป็นหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญระบุไว้ก็ตาม

Maisrigrod and McCargo (1997: 132-133) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับระบบการเมืองไทย ไว้ว่า ภายหลังจากการเสื่อมถอยในอำนาจของระบบถนอม-ประภาส-ณรงค์ ในปี พ.ศ.2516 ได้ส่งผลการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญต่อกระบวนการเลือกตั้งของไทย การเลือกตั้งได้รับความสำคัญมากขึ้นในฐานะที่เป็นกลไกสำหรับการจัดการการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง โดยเฉพาะการคืนสภาพความเป็นปกติทางการเมือง (restoring political normalcy) และการคงความต่อเนื่องของระบอบประชาธิปไตยที่เรากำหนดไว้เป็นรูปแบบ/ระบอบการปกครองของประเทศ แต่กระนั้น ในระยะต้นอำนาจทางการเมืองยังคงตกอยู่ในมือชนชั้นนำเพียงไม่กี่คน โดยที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังคงถูกกีดกันออกจากการใช้อำนาจทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ผ่านระบบการปกครองประเทศ ซึ่งพิจารณาได้จากการเลือกตั้ง 20 ครั้งนับแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ.2475 จนถึงสิ้นยุคปี พ.ศ.2539 ปรากฏว่ามีการเลือกตั้ง 7 ครั้ง ที่เกิดขึ้นภายหลังการยึดอำนาจของฝ่ายทหาร และอย่างน้อย 6 ครั้งที่เกิดขึ้นจากภาวะจากภาวะวิกฤตการเมืองแบบอื่น อาทิเช่น ในสมัยนายกรัฐมนตรีชวน หลีกภัย ซึ่งได้จัดการเลือกตั้งขึ้นอีกครั้งหนึ่งในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2538 ภายหลังจากยุบสภาจากปัญหาการปฏิรูปที่ดินหรือกรณี สปก. 4-01 และในระบบที่มีเสถียรภาพ การเลือกตั้งทั่วไปได้กลายเป็นปรากฏการณ์ธรรมดาสามัญที่เกิดขึ้นได้เป็นส่วนหนึ่งในลงจกรการเปลี่ยนแปลงทาง

การเมือง ซึ่งโดยปกติแล้วจะจัดให้มีขึ้นภายใต้เงื่อนไขอันได้แก่ การที่รัฐบาลเห็นว่าความนิยมในรัฐบาล (government popularity) มีอยู่ในระดับสูง หรือรัฐบาลมีความเชื่อว่าเป็น โอกาสดีที่สุดในที่เปิดไว้สำหรับการเข้าเป็นรัฐบาลอีกครั้งหนึ่ง

ในที่นี้ ขอกล่าวสรุปความสำคัญของการเลือกตั้งโดยยกทัศนะของ กระมล ทองธรรมชาติ (2515, 201) มาประกอบกล่าวคือ การเลือกตั้งเป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งและเป็นกระบวนการทางการเมืองที่มีอาจขาดไปได้ของการปกครองแบบประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นการ เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงการแสดงออกซึ่งเจตนารมณ์ของประชาชนผู้เป็นเจ้าของประเทศ ในอันที่จะมอบ ความไว้วางใจให้ตัวแทนของปวงชนได้ใช้อำนาจแทนตน

หลักเกณฑ์พื้นฐานของการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งจะมีความหมายและถือว่าเป็นที่มาของความชอบธรรมในอำนาจของรัฐบาล และผู้ปกครองนั้น มีหลักเกณฑ์ที่สำคัญซึ่งมักถูกกำหนดไว้แล้วในกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือ กฎหมายที่มีฐานะเป็นบทบัญญัติสูงสุดแห่งรัฐ โดยมีสถานะเป็นบทรับรองสิทธิขั้นพื้นฐานของ ประชาชนและใช้บังคับกับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งหรือลงมติทางการเมืองแทบทุกประเภท พิจารณาจากข้อเขียนของ เมธา สุคนธ์ (2517: 52-58) และ บุญศรี มีวงษ์อุโฆษ (2542: 21-29) หลักเกณฑ์พื้นฐานของการเลือกตั้ง สามารถจำแนกได้ในประการสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. หลักความอิสระแห่งการเลือกตั้ง (Freedom of Election) ข้อนี้หมายถึง การจัดการ ดำเนินงานเลือกตั้งนั้น ต้องให้เกิดอิสระเสรีแก่ผู้มีสิทธิออกเสียงในการเลือกตั้งอย่างเต็มที่ กล่าวคือ ทุกคนย่อมใช้สิทธิของตนได้โดยอิสระปราศจากการบังคับ ความกดดันทางจิตใจ หรือการกระทำ ใดๆ รวมทั้งการหาทางป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดว่า อันจะมีผลต่อการตัดสินใจออกเสียง เลือกตั้งและเป็นเหตุให้การเลือกตั้งถูกบิดเบือนไปจากเจตจำนงที่แท้จริงของผู้ออกเสียงเลือกตั้ง และยังรวมไปถึงความเป็นอิสระการไม่ไปออกเสียงเลือกตั้งด้วย ซึ่งหมายความว่า หากผู้มีสิทธิออก เสียงเลือกตั้งไม่ประสงค์จะไปใช้สิทธิของตน รัฐบาลก็ไม่อาจที่จะนำมาตรการใดๆ มาบังคับให้ต้อง ไปเลือกตั้งได้

หลักความเป็นอิสระของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งนี้ ในบางประเทศเช่น สหพันธรัฐ เยอรมัน ยังครอบคลุมไปถึงการเตรียมการเลือกตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการหาเสียงเลือกตั้งด้วย

เว้นแต่รัฐธรรมนูญของรัฐซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ จะมีบทบัญญัติระบุให้การไปออกเสียงเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชน เช่น รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (พ.ศ.2540) ของประเทศไทย

2. หลักการเลือกตั้งตามกำหนดระยะเวลา (Periodic Election) หมายถึง การเลือกตั้งจะต้องกำหนดให้มีเวลาที่แน่นอนเช่น กำหนดการเลือกตั้งให้มีการเลือกตั้งโดยปกติทุก 4 ปี หรือ 6 ปี ด้วยเหตุที่ต้องการให้ผู้ใช้อำนาจทางการเมืองที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนมีความรับผิดชอบมากขึ้น ลดอำนาจการผูกขาดและเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นได้มีโอกาสเข้าสู่อำนาจทางการเมืองเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมด้วย

3. หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริงหรือการเลือกตั้งที่ยุติธรรม (Genuine Election) กล่าวคือรัฐบาลมีหน้าที่สำคัญที่จะต้องดำเนินการให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยบริสุทธิ์ตามกฎหมายและเป็นการสะท้อนการแสดงออกซึ่งเจตจำนงที่แท้จริงของประชาชน ด้วยเหตุดังกล่าวจึงต้องจัดให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการดำเนินการเลือกตั้งของตนให้ได้มากที่สุด รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีการคัดค้านการเลือกตั้งได้ เมื่อเห็นว่าการเลือกตั้งนั้นไม่เป็นไปโดยบริสุทธิ์อย่างแท้จริง

4. หลักการออกเสียงทั่วไป (Universal Suffrage) เป็นการเปิดโอกาสให้มีการออกเสียงเลือกตั้งอย่างทั่วถึง โดยไม่มีการกีดกันหรือจำกัดสิทธิของบุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นพิเศษ โดยอาศัยข้อพิจารณาทางการเมือง เศรษฐกิจหรือสังคม ไม่ว่าจะเป็นเพศ เผ่าพันธุ์ ชาติพันธุ์ ศาสนา ฐานะทางเศรษฐกิจ รายได้ จำนวนภาษีที่จ่าย การถือสิทธิ สถานะทางการศึกษาหรืออาชีพ ความคิดเห็นทางการเมือง หรือการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองเพื่อนำมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบุคคลหนึ่งบุคคลใดว่ามีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งหรือไม่ (บุญศรี มีวงษ์อุโฆษ, 2542: 23) เว้นแต่บุคคลที่มีข้อจำกัดอันเป็นที่ยอมรับทั่วไปหรือที่เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายเฉพาะที่กำหนดไว้ เช่น ไม่ให้สิทธิเลือกตั้งแก่เด็ก และบุคคลที่จิตบกพร่องผู้ต้องขัง เป็นต้น

5. หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค (Equal Suffrage) หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค เป็นหลักการที่สำคัญอย่างหนึ่งซึ่งยอมรับในคุณค่าความเท่าเทียมกันของมนุษย์ ที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นการปรับหลักการความเสมอภาคไปใช้ในบริบทของการเลือกตั้ง หลักการนี้มีสาระสำคัญอยู่ว่าบุคคลมีความเสมอภาคกันที่จะได้รับความคุ้มครอง ได้รับการปฏิบัติจากรัฐอย่างเท่าเทียมกันในสาระสำคัญ มิใช่เลือกปฏิบัติเพราะเหตุความแตกต่างเรื่องเหล้ากำเนิด เพศ การนับถือศาสนา เป็น

ต้น หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาคนั้น นับเป็นหลักการขั้นพื้นฐานของการเลือกตั้งที่มีความสำคัญในทางปฏิบัติมากที่สุด โดยมีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับหลักทั่วไปของการเลือกตั้งและทำให้การเลือกตั้งมีความสมบูรณ์มากขึ้นในแง่ของการทำให้คะแนนเสียงแต่ละคะแนนของผู้มีสิทธิออกเสียงได้มีโอกาสส่งผลในการเลือกตั้งอย่างเต็มที่ ซึ่งหมายความว่า บุคคลที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งมีสิทธิคนหนึ่งเสียงและคะแนนเสียงทุกคะแนนมีน้ำหนักเท่ากัน (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2532: 203 อ้างใน วัชรวิทย์ ไชยสาร, 2541: 10-11) และกำหนดออกมาเป็นหลักการที่เรียกกันว่า “One Man One Vote” เช่นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาของประเทศไทยในปัจจุบัน นอกจากนี้ หลักการเลือกตั้งมิได้ใช้บังคับเฉพาะในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเท่านั้น จะพบว่า การเลือกตั้งโดยเสมอภาคยังกินความไปถึงการเลือกตั้งในทุกขั้นตอนรวมทั้งการสมัครรับเลือกตั้ง การเตรียมการเลือกตั้งทั้งหมด การหาเสียง และการนับคะแนนเป็นต้น

6. หลักการลงคะแนนลับ (Secret Election) ความเป็นเสรีของการเลือกตั้ง เนื่องจากหากการเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยทางลับแล้ว การเลือกตั้งก็จะไม่อาจเป็นไปโดยเสรีได้ ในเชิงหลักการหลักการลงคะแนนลับหมายถึง การให้สิทธิเสรีภาพที่จะลงคะแนน โดยไม่จำเป็นต้องไปบอกผู้อื่นหรือผู้อื่นได้ทราบว่าจะเลือกใคร ทั้งนี้เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยบริสุทธิ์ ป้องกันการใช้อิทธิพลข่มขู่หรือการให้สินจ้างรางวัลแก่ผู้ลงคะแนนเสียง

นอกจากนี้ ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2524: 11) ได้สรุปหลักเกณฑ์ในการเลือกตั้งไว้ ซึ่งสามารถเข้าใจได้ง่ายว่า การเลือกตั้งนั้น ไม่ว่าจะระดับใดหรือที่ไหน ถ้าอยู่ภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยแล้วนั้น จะต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ดังนี้

1. มีบุคคลหลายคน หรือบัญชีรายชื่อผู้สมัครเลือกตั้งหลายบัญชี ในกรณีที่ให้ราษฎรเลือกตั้งตามบัญชีรายชื่อให้เลือก ถ้ามีเพียงบุคคลเดียว หรือมีบัญชีรายชื่อผู้รับสมัครเลือกตั้งเพียงบัญชีเดียว จะไม่ถือว่าเป็นการเลือกตั้ง

2. จะต้องให้เสรีภาพแก่ราษฎรที่จะเลือกหรือไม่เลือกก็ได้ โดยไม่มีการบังคับขู่เข็ญจากผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง หรือบัญชีใดบัญชีหนึ่ง ด้วยวิธีการใดๆ ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม

3. ราษฎรที่มีสิทธิเลือกตั้ง จะต้องมีโอกาสที่จะได้รับทราบข้อคิดเห็น หรือนโยบายต่างๆ จากผู้สมัครรับเลือกตั้ง ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดก็ตาม ทั้งนี้เพื่อให้ตัวแทนตามต้องการ

4. ราษฎรที่มีสิทธิเลือกตั้ง ต้องมีสิทธิและเสรีภาพที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้สมัครรับเลือกตั้งได้

ประเภทของการเลือกตั้ง

การพิจารณาแบ่งประเภทของการเลือกตั้งนั้นอาจใช้หลักเกณฑ์ต่างๆ ได้หลายวิธี เช่น ลักษณะที่มาของการจัดการเลือกตั้ง การกำหนดเขตเลือกตั้ง วิธีการคิดคะแนน โดยพอที่จะสามารถแบ่งประเภทของการเลือกตั้งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. การเลือกตั้งทั่วไป (General Election) คือ การเลือกตั้งที่มีผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั่วประเทศมาลงคะแนนเสียงพร้อมๆ กัน เป็นการเลือกตั้งคราวเดียวกันทั่วประเทศ ซึ่งจะเป็นเครื่องชี้วัดกระแสทางการเมืองของประเทศได้เป็นอย่างดี แต่กระนั้น การเลือกตั้งทั่วไปก็ยังเป็นภาพสะท้อนความคิดเห็นและแนวโน้มของกระแสความคิดทางการเมืองของประชาชนในประเทศหรือในเขตเลือกตั้งนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี

2. การเลือกตั้งซ่อม (By Election) เป็นการเลือกตั้งบุคคลเข้าไปทำหน้าที่แทนในกรณีต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนด เนื่องจากบุคคลนั้นขาดจากสมาชิกภาพ เช่น ตาย ลาออก ถูกถอดถอนออกจากตำแหน่ง เป็นต้น ก็จะมีการเลือกตั้งซ่อมเพื่อให้ได้ผู้แทนประชาชนเข้าไปทำหน้าที่ในตำแหน่งนั้นๆ แทนบุคคลเดิม แต่มีบางกรณีที่มีคำพิพากษา หรือคำวินิจฉัยว่าการเลือกตั้งที่ผ่านมาเป็นไปโดยมิชอบซึ่งเป็นการขาดสมาชิกภาพอีกกรณีหนึ่ง และกำหนดให้เป็นการเลือกตั้งอีกประเภทหนึ่ง เรียกว่า การเลือกตั้งซ้ำ (Re-election)

3. การเลือกตั้งเพิ่ม (Additional-election) เป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนหลายๆ จังหวัดหรือหลายเขตเลือกตั้งในคราวเดียวกัน แต่มิใช่การเลือกตั้งทั่วประเทศ

4. การเลือกตั้งซ้ำ (Re-election) คือการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่อีกครั้งหนึ่งในกรณีที่สภานิติบัญญัติหรือศาลยุติธรรม/ศาลรัฐธรรมนูญ อันรวมไปถึงองค์การที่ทำหน้าที่

ตรวจสอบการเลือกตั้งที่กฎหมายให้อำนาจไว้วินิจฉัยว่าการเลือกตั้งนั้นเป็นโมฆะ หรือผิดวัตถุประสงค์กฎหมายและได้มีคำสั่งที่ชอบให้เพิกถอนเพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่แทนตำแหน่งที่พ้นไป ซึ่งอาจจะเป็นรายบุคคลหรือรายเขตเลือกตั้งก็ได้

การสังกัดกลุ่มการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ก็เป็นเกณฑ์อีกประการหนึ่งที่ใช้เพื่อจำแนกรูปแบบหรือชนิดของการเลือกตั้ง ซึ่งใช้กันอยู่ในการเลือกตั้งในประเทศสหรัฐอเมริกา เทอร์เนอร์และคณะ (Turner *et al.*, 1996: 214) ได้จำแนกประเภทของการเลือกตั้งตามเกณฑ์แบบนี้ไว้ 2 ประเภท คือ การเลือกตั้งแบบอิงสังกัด (Partisan Election) เป็นการเลือกตั้งที่ปรากฏในระดับชาติหรือระดับประเทศ และการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นบางตำแหน่งได้แก่ การเลือกตั้งประธานาธิบดี วุฒิสมาชิก ผู้แทนราษฎร ผู้ว่าการรัฐ สมาชิกสภานิติบัญญัติ นายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเมือง เป็นต้น กับอีกประเภทหนึ่งคือ การเลือกตั้งแบบไม่อิงสังกัด (Non-partisan Election) เป็นแบบที่ผู้สมัครไม่ได้อิงสังกัดซึ่งในบางรัฐใช้เป็นรูปแบบของการเลือกตั้งนายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเมือง หรือแม้แต่คณะกรรมการบริหารโรงเรียนในท้องถิ่นก็ใช้รูปแบบนี้ เทอร์เนอร์กล่าวไว้ด้วยว่า มากกว่าหนึ่งในสามของรัฐและท้องถิ่นต่างๆ ของอเมริกา รวมทั้งการเลือกผู้พิพากษาศาลแห่งรัฐ ใช้ลักษณะการเลือกตั้งแบบไม่อิงสังกัด ทั้งนี้แต่ละประเภทของการเลือกตั้งดังกล่าว ต่างก็มีข้อดีข้อเสียด้วยกันทั้งสิ้น

กล่าวคือ การเลือกตั้งแบบไม่อิงสังกัดนั้นได้รับความนิยมจากประชาชนอย่างมาก ด้วยเหตุที่ว่าผู้ได้รับเลือกตั้งจะยังประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่นและรัฐของตนได้มากกว่าการที่ผู้สมัครมีสังกัด โดยเฉพาะการสังกัดพรรคการเมือง ซึ่งจะได้รับการสนับสนุนทางการเงินในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งและการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ในขณะที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบไม่อิงสังกัด จะมิได้รับความสนับสนุนและความช่วยเหลือทางการเงินจากรัฐแต่อย่างใด เมื่อพิจารณาการแบ่งประเภทของการเลือกตั้งโดยอิงหรือไม่อิงสังกัดตามทัศนะของเทอร์เนอร์ และคณะ ดังกล่าวจะพบว่า การเลือกตั้งในระดับชาติของประเทศไทย ซึ่งได้แก่การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะเป็นการเลือกตั้งแบบอิงสังกัดพรรคการเมือง ในขณะที่การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา และการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น เช่น สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี เป็นต้น เป็นการเลือกตั้งแบบไม่อิงสังกัด แม้ในทางจริงแล้วเรามักจะได้ยินอยู่เสมอว่า การเลือกตั้งผู้แทนประชาชนดังกล่าวนี้ มักมีพรรคการเมืองหนุนหลังหรือให้การสนับสนุนไม่ทางหนึ่งก็ทางใด อันก็มักจะเป็นไปในทางลบ

ระบบการเลือกตั้ง

ระบบการเลือกตั้ง มีฐานะเป็นระบบการคิดคะแนนของผู้ที่มาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพื่อชี้ขาดว่าใครเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่ในสภาหรือฝ่ายบริหารในกรณีที่มีเสียงข้างมาก และได้รับการเลือกจากสภาผู้แทนราษฎรไปเป็นรัฐบาลในประเทศที่ใช้รูปแบบการปกครองแบบรัฐสภา

ระบบการเลือกตั้งโดยทั่วไปที่ใช้กันอยู่สำหรับประเทศต่างๆ ในปัจจุบัน สามารถแยกประเภทออกได้ออกโดยพิจารณาจากความเห็นของ ไนมิ และ ไวส์เบิร์ก (Neimi and Weisberg, 1976: 2-3) ที่กล่าวว่า วิธีการเลือกตั้งอาจกำหนดขึ้นโดยให้เลือกบุคคลหนึ่งจากบุคคลที่เป็นผู้สมัคร (nominate) อีกหลายคน และผู้ที่ได้รับคะแนนเสียงมากที่สุดก็จะเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง ซึ่งเรียกวิธีการนี้ว่า “ระบบการเลือกตั้งโดยอาศัยเสียงข้างมาก (Majority System)” ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นระบบที่มีวิวัฒนาการไปตามขั้นตอนของประวัติศาสตร์ โดยเริ่มต้นจากประเทศอังกฤษ (บุญศรี มีวงษ์อุโฆษ, 2542: 93) หรืออาจใช้วิธีการเลือกผู้สมัครจากทั้งบัญชีผู้รับสมัครเลือกตั้งซึ่งพรรคการเมืองเป็นผู้จัดทำไว้ ที่มักเรียกกันว่า “ระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วน” (Proportional Representation) ไนมิ และไวส์เบิร์ก ขยายความวิธีการหรือระบบการเลือกตั้งไว้ว่า ระบบการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากอาจมีวิธิดำเนินการแตกต่างกันไปหลากหลายรูปแบบ แต่ก็มีคุณลักษณะที่สำคัญคือกำหนดให้ผู้ที่ได้รับคะแนนสูงสุดได้รับเลือกเป็นผู้แทน ไม่ว่าคะแนนเสียงที่ได้มานั้นจะเป็นเสียงส่วนใหญ่หรือไม่ก็ตาม หรือที่เรียกกันว่า “First -Pass-the-Post” ในขณะที่ผู้ที่ได้รับคะแนนในลำดับรองลงมาหากเกินกว่าจำนวนที่กำหนดให้มีได้ในเขตเลือกตั้งนั้นก็จะเป็นคะแนนที่สูญเปล่า ไม่มีลักษณะของการขึ้นบัญชีไว้เพื่อรอทดแทนกรณีผู้ที่ได้รับเลือกในลำดับที่สูงขึ้นไปพ้นสถานภาพ ซึ่งก็ถือว่าเป็นวิธีหรือระบบการเลือกตั้งโดยอาศัยเสียงข้างมากอย่างเคร่งครัด จนเป็นที่กล่าวถึงว่าแท้จริงนั้นระบบนี้มิได้ให้ความสนใจกับเสียงกลุ่มน้อยเลย ประเทศที่ใช้ระบบนี้ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ สวีเดน และการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตของไทยในปัจจุบัน แต่อย่างไรก็ดี ด้วยข้อเสียของระบบเสียงข้างมาก (Majoritarianism) ที่ทำให้เสียงส่วนน้อยที่ไม่ได้รับเลือกในกลุ่มจำนวนผู้แทน ที่ต้องการต้องสูญเปล่าไป หลายประเทศในยุโรปตะวันตกเช่น ฝรั่งเศส และเบลเยียม จึงพัฒนารูปแบบการเลือกตั้งดังกล่าวมาเป็นวิธีการที่เรียกว่า “ระบบเสียงข้างมากสองรอบ” คือ ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งที่ได้คะแนนเสียงมากที่สุดนั้น จะต้องเกินกว่าครึ่งบวกหนึ่ง (หรือ 50% + 1 เสียง) ของคะแนนเสียงทั้งหมด (Absolute Majority) ด้วย ในกรณีที่ ไม่มีผู้สมัครรายใดได้รับคะแนนเสียงถึงจำนวนดังกล่าวจะต้องมีการเลือกตั้งใหม่ในรอบที่สอง (Second Ballot) ซึ่งในครั้งที่สองนี้ ผู้ที่ได้รับ

คะแนนเสียงมากที่สุดและลำดับรองลงมา จะได้รับการเลือกตั้งจนครบตามจำนวนที่ต้องการอีกแบบหนึ่งคือ ระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วน (Proportional Representation) เป็นการเลือกตั้งโดยกำหนดให้ผู้ลงคะแนนเลือกจากบัญชีรายชื่อผู้สมัครที่พรรคการเมืองเสนอเป็นบัญชีๆ ไป ผู้ที่ได้รับคะแนนเสียงตามส่วนแห่งคะแนนเสียงทั้งหมดจะเป็นผู้ที่ได้รับเลือกตั้งในรูปแบบนี้ ระบบการเลือกตั้งดังกล่าวเกิดขึ้นเพื่ออุดช่องว่างของการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมาก โดยคำนึงถึงโอกาสในการได้รับเลือกตั้งของคนที่มีเสียงข้างน้อย ซึ่งเท่ากับเป็นการสะท้อนความคิดเห็นของประชาชนทั้งหมด และยังเป็นการบังคับทางอ้อมให้บุคคลกลุ่มต่างๆ จำเป็นต้องร่วมมือกันเพื่อจัดตั้งหรือรวมกลุ่มทางเป็นพรรคการเมือง ประเทศที่ใช้ระบบการเลือกตั้งแบบนี้ได้แก่ นอร์เวย์ สวีเดน แลนด์ และประเทศไทย ภายหลังจากประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2540 ซึ่งการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของไทย ได้กำหนดให้มีการเลือกตั้งแบบนี้ไว้ด้วย และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วนของประเทศเยอรมันแล้ว จะพบว่า ระบบสัดส่วนของไทยมีลักษณะที่ใกล้เคียงกันอย่างยิ่ง กล่าวคือ ระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วนจะเป็นแบบที่มีการเลือกตัวบุคคล โดยกำหนดให้ผู้ลงคะแนนทุกคนมีสิทธิลงคะแนนเสียงได้คนละ 2 คะแนน คะแนนแรก เป็นคะแนนที่ออกเสียงให้แก่ผู้รับสมัครจากเขตเลือกตั้ง (Apportionment) ซึ่งมีได้เขตเลือกตั้งละหนึ่งคน ส่วนอีกคะแนนหนึ่งใช้เลือกพรรคการเมือง ซึ่งจะมีความสำคัญมากเพราะเป็นส่วนที่ใช้ชี้ขาดต่อสถานภาพของพรรคการเมืองนั้น ในท้ายที่สุดเมื่อมีการพิจารณาคะแนนตามสัดส่วนแล้ว ในกรณีประเทศไทย หากสัดส่วนเสียงจากระบบบัญชีรายชื่อได้ต่ำกว่าร้อยละ 5 จากคะแนนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่ได้ลงคะแนนเลือกบัญชีรายชื่อพรรคการเมือง ก็จะมีผลให้พรรคการเมืองนั้นถูกยุบไป ในขั้นต้นคะแนนจากบัญชีรายชื่อ หรือที่เรียกกันว่าปาร์ตี้ลิสต์จะบอกว่าพรรคการเมืองได้ที่นั่งในสภาเป็นจำนวนเท่าใด และมีใครบ้างในบัญชีรายชื่อเรียงตามลำดับลงไป จะได้รับเลือกให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นอกจากนี้ กฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งของประเทศไทย ยังกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากระบบบัญชีรายชื่อเท่านั้นจึงจะมีสิทธิ ทำหน้าที่ในตำแหน่งบริหารหรือรัฐมนตรีตำแหน่งต่างๆ ได้ โดยความเช่นนี้เท่ากับว่า หากผู้แทนราษฎรจากระบบแบ่งเขตเลือกตั้งรายใดต้องการจะไปดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี จะไม่สามารถกระทำได้เลย เว้นแต่จะต้องลาออกจากสถานะนั้นและจัดการเลือกตั้งซ่อม (By-election) ทดแทนตำแหน่งที่ว่างลง ส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระบบบัญชีรายชื่อที่ได้รับการดำรงตำแหน่งให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่ายบริหาร ก็จะต้องพ้นจากสมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเช่นกัน แต่ไม่ต้องมีการเลือกตั้งใหม่ แต่ให้เลื่อนลำดับของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในบัญชีรายชื่อถัดไปขึ้น มาแทนระบบการเลือกตั้งอีกแบบหนึ่งที่ปรากฏให้เห็นคือ ระบบการเลือกตั้งแบบผสม ซึ่งเป็นการผสมระบบการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมากและการเลือกตั้งแบบสัดส่วนร่วมกัน ซึ่งก็สามารถแยกออกได้เป็น 2

รูปแบบหลักคือ 1) ระบบการเลือกตั้งแบบผสมที่แยกการคิดคะแนนเสียงข้างมาก แต่สำหรับเขตเลือกตั้งใหญ่จะใช้วิธีคิดแบบสัดส่วน ตัวอย่างประเทศที่ใช้ระบบการเลือกตั้งรูปแบบผสมลักษณะนี้ได้แก่ ประเทศฝรั่งเศส ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งฉบับลงวันที่ 9 พฤษภาคม 1951 และ 2) ระบบที่ใช้วิธีการคิดคะแนนแบบเสียงข้างมากในเขตเลือกตั้งทั้งหมด แต่ในขณะเดียวกันก็ให้มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรอีกจำนวนหนึ่งตามระบบสัดส่วนควบคู่กันไป ระบบนี้ใช้อยู่ในประเทศเกาหลีใต้ ญี่ปุ่น และการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2540 (บุญศรี มิวงษ์อุโฆษ, 2542: 100-101)

กระบวนการตัดสินใจเลือกตั้ง

สิ่งสำคัญก่อนที่จะมีการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งก็คือ กระบวนการตัดสินใจเลือกตั้ง การทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจออกเสียงเลือกตั้งในบทความนี้ ได้หยิบยกเอาผลการศึกษาบางส่วนมานำเสนอ อันได้แก่ กระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ปรากฏผลการศึกษาไว้จำนวนมากกระทั้งยากจะหยิบยกมากล่าวถึงได้ทั้งหมด อย่างไรก็ตาม ผลงานการศึกษาแทบทั้งหมดชี้ให้เราเห็นกระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งที่สามารถจำแนกออกเป็น 4 ขั้นตอนดังต่อไปนี้ (บุญศรี มิวงษ์อุโฆษ, 2542: 103-105)

ขั้นตอนที่ 1 การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งและข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการตัดสินใจเลือกตั้ง ซึ่งจะเริ่มจากการได้รับข่าวสารว่าจะมีการเลือกตั้ง ข่าวสารเกี่ยวกับการสมัครรับเลือกตั้ง ข่าวสารเกี่ยวกับตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง และข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายต่างๆ ของพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งในแง่ประเด็นของการศึกษากระบวนการออกเสียงเลือกตั้งในขั้นตอนนี้พบว่า มีหัวข้อที่แตกต่างกันไป เช่นการศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ผลการศึกษาจำนวนไม่น้อยช่วยให้เราเข้าใจได้ว่า ประชาชนในชนบทได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งโดยผ่านสื่อหรือช่องทางใดบ้าง หรือเป็นการศึกษาในประเด็นว่าข่าวสารต่างๆ ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือเกี่ยวกับพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งประชาชนเลือกรับในลักษณะใดและมีการนำข่าวสารนั้นไปเป็นหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งให้เหลือเท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ต้องการจะลงคะแนนเสียงหรือไม่ เพียงใด เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 เป็นขั้นของการสร้างหลักเกณฑ์และให้น้ำหนักของหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกตั้ง ในขั้นตอนนี้ เมื่อผู้ลงคะแนนเสียงยอมรับว่าจะต้องมีการตัดสินใจและได้รับข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือนโยบายของพรรคการเมืองที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดอยู่ หรือผู้ลงคะแนนเสียงที่ผูกพันกับพรรคการเมืองหรือผูกพันกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ก็จะสร้างหลักเกณฑ์ในการที่จะคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตนเองถูกใจมากที่สุดให้เหลือจำนวนเท่ากับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมีได้หรือเท่าที่ตนเองต้องการจะลงคะแนนเสียงได้ ผู้ลงคะแนนเสียงก็จะสามารถสร้างหลักเกณฑ์ของตนเองว่าในการลงคะแนนเสียงครั้งนี้จะให้ความสำคัญกับพรรคการเมืองหรือให้ความสำคัญกับคุณสมบัติส่วนตัวของบุคคล กระนั้น การที่ผู้มีสิทธิออกเสียงจะลงคะแนนเลือกตั้งผู้ใด และโดยใช้หลักเกณฑ์ใดเป็นองค์ประกอบการตัดสินใจนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการเช่น ความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ทั้งจากเรียนรู้ด้วยตนเองหรือแหล่งความรู้รอบตัว และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลอื่น กระบวนการออกเสียงเลือกตั้งของบุคคลในขั้นตอนนี้ เกิดขึ้นต่อเนื่องมาจากการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเพื่อให้ ผู้ลงคะแนนเสียงเห็นชอบกับตัวผู้สมัครรับทราบข่าวสารต่างๆ ทั้งในด้านส่วนตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือนโยบายของพรรคการเมืองไปยังประชาชนผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ภายหลังจากนั้น ประชาชนผู้ลงคะแนนเสียงก็จะเริ่มประเมินข่าวสารต่างๆ ที่ได้รับมานั้นสอดคล้องกับหลักเกณฑ์หรืออุดมการณ์ของผู้ลงคะแนนเสียงหรือไม่

ผู้ลงคะแนนเสียงบางคนอาจจะได้ให้ความสำคัญกับนโยบายของพรรคการเมือง บางคนให้ความสำคัญกับคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินและการจัดลำดับผู้สมัครรับเลือกตั้ง เมื่อได้กำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ และให้น้ำหนักของหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการลงคะแนนเสียงตามที่ผู้ลงคะแนนเสียงใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกรับสมัครผู้สมัครเลือกตั้งแล้ว จากนั้นจะเป็นการประเมินผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคน (หรือเท่าที่ผู้ลงคะแนนเสียงจะประเมิน) ว่าตามหลักเกณฑ์ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคนควรได้รับการประเมินตามการประเมินของผู้ลงคะแนนเสียงแต่ละคน

ขั้นตอนที่ 4 การตัดสินใจสุดท้ายที่จะลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง ในขั้นตอนนี้ตามปกติแล้ว ผู้ลงคะแนนเสียงจะตัดสินใจลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครที่มีคะแนนรวมจากการประเมินมากที่สุด แต่ในขั้นตอนนี้อาจจะมีเหตุการณ์บางอย่างเข้ามาทำให้การตัดสินใจที่เกิดจากการประเมินผลครั้งแรกเปลี่ยนแปลงไป เช่น ผู้ลงคะแนนเสียงบางคนอาจจะลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตาม

อิทธิพลของอามิสตินจ้าง คำนันสัญญา สิ่งของหรือ เงินทอง ที่ได้รับจากหวัคเนนผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือจากผู้สมัครรับเลือกตั้งหน้าที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งของคนไทย

การปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น เป็นการปกครองที่ยอมรับเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชน และเป็นเรื่องที่วิวัฒนาการมาช้านาน มีข้อปลีกย่อยมากมาย เช่น ประเทศอังกฤษมีประกาศหลายฉบับ เริ่มแต่มหากฎบัตร แมกนาร์ คาร์ต้า (Magna Carta) 5 เมื่อปี ค.ศ.1215 และประกาศสิทธิพลเมืองเมื่อปี ค.ศ.1689 ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกาและฝรั่งเศส มีประกาศสิทธิพลเมือง และสิทธิมนุษยชนมาไล่เลี่ยกันเมื่อปี ค.ศ.1789 และที่สำคัญที่สุด ก็คือปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ ลงวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ.1948 ที่ใช้แม่แบบในการส่งเสริมการให้สิทธิแก่ประชาชนในประเทศต่างๆ

แม้หลักเกณฑ์พื้นฐานของการเลือกตั้งประการหนึ่งคือหลักความเป็นอิสระของการออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งวางหลักไว้ว่าการออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนจะต้องไม่เป็นไปโดยการถูกบังคับหรือจากการกระทำในเชิงมีอำนาจอิทธิพลหรือการตัดสินใจ อันจะส่งผลให้การออกเสียงเลือกตั้งของผู้มีสิทธิไม่เป็นไปโดยอิสระ และกำหนดให้ประชาชนผู้มีสิทธิอาจจะไปหรือไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งก็ได้ แต่ประเทศต่างๆ ก็อาจกำหนดให้การเลือกตั้งประเทศหน้าที่ที่ประชาชนจะต้องกระทำได้ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ฉบับปัจจุบัน ได้ปรับเปลี่ยนให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชน ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว โดยบุคคลที่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งจะต้องเสียสิทธิทางการเมืองบางประการ ดังที่ได้กล่าวต่อไป แต่การเสียสิทธิต่างๆ นั้นมีกำหนดเวลาตั้งแต่วันเลือกตั้งจนถึงวันเลือกตั้งครั้งที่ผู้นั้นไปใช้สิทธิเลือกตั้งครั้งใหม่ตามที่บัญญัติไว้ คือ

1. สิทธิยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น
2. สิทธิร้องคัดค้านการเลือกกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่
3. สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น

4. สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นกำนันและผู้ใหญ่บ้านตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่

5. สิทธิเข้าชื่อร้องขอเพื่อให้รัฐสภาพิจารณากฎหมาย ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอกฎหมาย

6. สิทธิเข้าชื่อร้องขอให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่น ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น

7. สิทธิเข้าชื่อร้องขอเพื่อให้วุฒิสภามีมติถอดถอนบุคคล ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

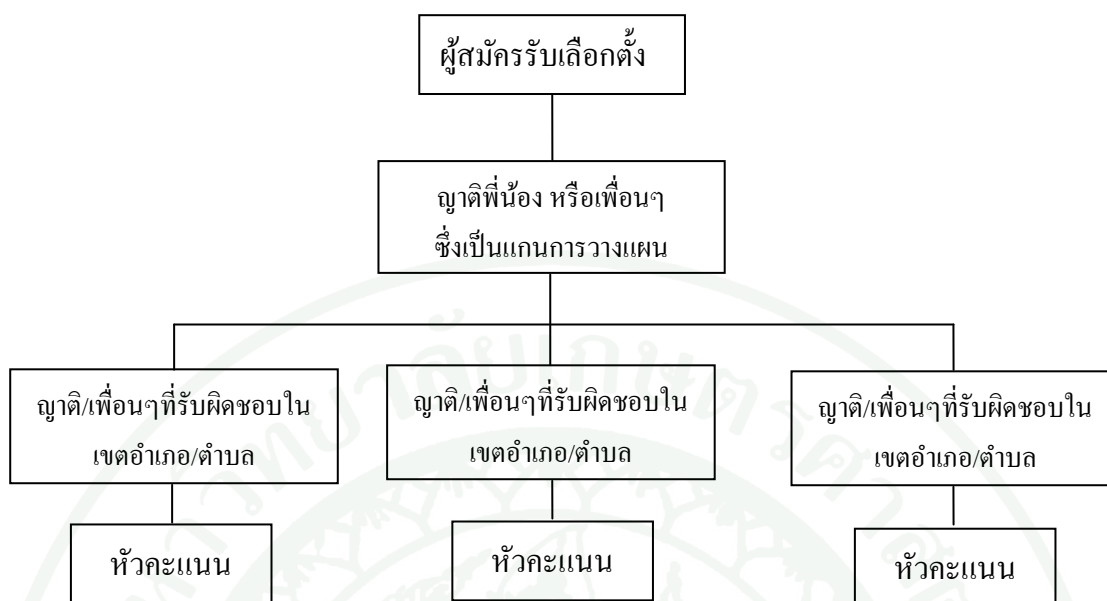
8. สิทธิเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการลงคะแนนการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

การหาเสียงเลือกตั้ง

การหาเสียงเลือกตั้ง คือ การพยายามหาวิธีการต่างๆ เพื่อให้ผู้สมัครได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อเข้าไปทำหน้าที่ผู้แทนในสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีแนวคิดพื้นฐานในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ดังนี้ (ศรดา สมพอง, 2550: 3-5)

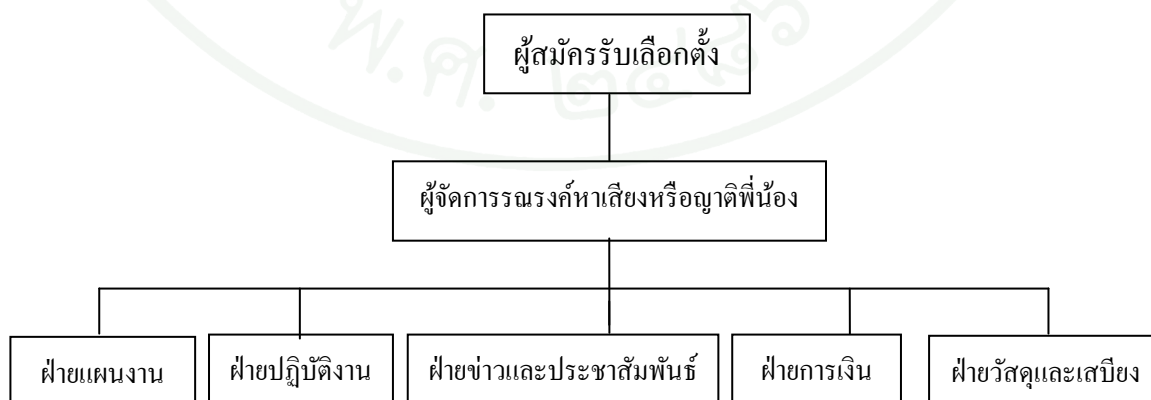
1. การจัดองค์กรในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

1.1 การจัดองค์กรในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอย่างไม่เป็นทางการ เป็นแนวทาง จัดองค์กรที่อาศัยภาพของปัจเจกบุคคลเป็นหลัก การดำเนินงานในการรณรงค์หาเสียงจะอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้สมัคร กับญาติมิตร เพื่อนฝูง โดยไม่มีการจัดแบ่งหน้าที่ของบุคลากรอย่างชัดเจน เป็นระบบ เป้าหมายจะเป็นกลุ่มญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงคนรู้จักเป็นอันดับแรกคะแนนเสียงที่ผู้รับสมัครหวังจะได้เป็นกอบเป็นกำ คือ คะแนนเสียงของผู้ที่อยู่ในชนบทที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและการศึกษาที่ไม่สูงนัก โดยการจัดตั้งจากระบบหัวคะแนน โดยมีรูปแบบของการจัดองค์กรในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบของการจัดองค์กรอย่างไม่เป็นทางการในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

1.2. การจัดองค์กรในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอย่างเป็นทางการหรือเป็นระบบ เป็นการปรับปรุงระบบและให้ความสำคัญเกี่ยวกับองค์กรมากขึ้น มีการแบ่งงาน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบมีโครงสร้างหน้าที่แตกต่างกันตามภารกิจที่ปฏิบัติ มีเป้าหมายงานของแต่ละหน่วยงานชัดเจนยิ่งขึ้นแต่ ก็มีปัญหาในการได้แย่งการปฏิบัติงานเป็นระบบทางการมากเกินไป โดยจนการบริหารทรัพยากรบุคคลไม่ดีเท่าที่ควร ไม่สามารถทดแทนกันได้ในบางเวลา รูปแบบของการจัดองค์กรในการรณรงค์หาเสียง เลือกตั้งมีรูปแบบดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 รูปแบบของการจัดองค์กรในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอย่างเป็นทางการหรือเป็นระบบ

อย่างไรก็ตาม รูปแบบของการจัดองค์กรในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ในทุกรูปแบบที่กล่าวมาข้างต้นจะมีทั้งข้อดีและข้อเสียควบคู่กันไป ดังนั้นในการจัดองค์กรรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่ดี และมีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน เหมาะสมกับทุกสภาพพื้นที่ ควรมีการใช้ทั้ง 2 ระบบผสมผสานอยู่ในองค์กรเดียวกัน ดังนี้

ภาพที่ 3 รูปแบบการผสมผสานระหว่างการจัดองค์กรในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอย่างไม่เป็นทางการ กับการจัดองค์กรในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอย่างเป็นทางการหรือเป็นระบบ ที่มา: สถาบันพระปกเกล้า (2545)

นอกจากนี้การหาเสียงที่ยังมีรูปแบบที่ไม่เปิดเผยอีกหลายรูปแบบ เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องทำการศึกษาวิจัย เช่น การใช้สิทธิพล บารมี และห้วคณะ อาจแบ่งเป็นลักษณะดังนี้

1. ผู้มีสิทธิพลเป็นผู้ที่กว้างขวาง มีบุญบารมีเป็นที่นับถือในจังหวัดโดยเป็นผู้สามารถให้การช่วยเหลืออนุเคราะห์ทั้งพาแก่ประชาชนในเขตนั่นๆ ตลอดจนการให้ความร่วมมือกับหน่วยราชการต่างๆ ในเขตนั่น ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ผู้มีสิทธิพล จะให้การสนับสนุนแก่

ผู้สมัครในเขตอิทธิพล โดยอาจให้การสนับสนุนทั้งด้านกำลังเงิน เครือข่าย กำลังคน วัสดุและ
ประกาศิให้คนได้ทราบ

2. หัวคะแนน ผู้มีอิทธิพลอาจเป็นหัวคะแนนไปในตัว หรือบางครั้งก็อาจไม่ใช่เป็นผู้มี
อิทธิพลอาจเป็นผู้นำท้องถิ่นหรือเป็นคนที่สนิทกับผู้สมัครเลือกตั้ง หัวคะแนนมีทั้งหัวคะแนนหลัก
หรือหัวคะแนนรองระดับล่าง ซึ่งปัจจัยเรื่องเงินได้เข้ามามีอิทธิพลต่อการเลือกตั้ง การใช้จ่ายเงินใน
การเลือกตั้งจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. จำเป็นต้องติดต่อกับหัวคะแนนโดยอาศัย
ความสัมพันธ์ส่วนตัว ทำให้เกิดลักษณะผู้อุปถัมภ์ขึ้น การได้เป็นตัวแทน คือ ตัวแทนของคนกลุ่ม
น้อยที่มั่งคั่ง ทำให้การเป็นตัวแทนไม่ใช่ว่าตัวแทนที่แท้จริง (พงษ์สนธิ คุณณะลา, 2536: 23) ส่งผล
ให้ตัวแทนเหล่านี้เป็นตัวแทนของกลุ่มบางกลุ่มเท่านั้น ลักษณะการเป็นตัวแทนตัวแทนตามความ
เข้าใจของประชาชนแล้วก็คือการเป็นผู้อุปถัมภ์เอง ซึ่งการวิจัยครั้งนี้คงเป็นประโยชน์มากขึ้น ถ้า
หากการศึกษาในเรื่องหัวคะแนนในระบบการเลือกตั้งได้หัวคะแนนที่มีอุดมการณ์เป็นส่วนใหญ่ ซึ่ง
การเลือกตั้งไม่มีคุณสมบัติเท่ากับการเป็นตัวแทน และการเป็นตัวแทนต่างหากที่เป็นหัวใจของ
ระบบการเมืองการปกครองระบบประชาธิปไตย (กนก วงศ์ตระหง่าน, 2530: 127) ดังนั้น การเป็น
ตัวแทนจึงสามารถนำมาประเมินบทบาทและหน้าที่ของการเป็นตัวแทนก็จะสอดคล้องต่อเนื่องและ
มีเอกภาพ บทบาทหน้าที่ของตัวแทนก็จะนำไปตามหลักการที่ควรจะเป็น

แนวคิดเกี่ยวกับผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์

จากการศึกษาพฤติกรรมที่สำคัญของหัวคะแนนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
จังหวัดสิงห์บุรีจะพบว่าโครงสร้างทางการเมืองไทย โดยเฉพาะประเด็นของพฤติกรรมหรือการ
กระทำ บทบาทของคนในสังคม โดยเฉพาะพฤติกรรมของหัวคะแนน ซึ่งเป็นผู้นำท้องถิ่นจะมี
ลักษณะบทบาทเป็นผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ (Patron-client Structure) ซึ่งแนวความคิดนี้มี
ความเห็นว่าสังคมที่กำลังพัฒนาบางแห่งนั้น ความสัมพันธ์เฉพาะตัวระหว่างบุคคลทั้งสองคน ซึ่งไม่
มีลักษณะของกลุ่มในความหมายที่แท้จริง การศึกษาแนวคิดนี้จะได้นำมาใช้เป็นตัวแบบใน
การศึกษาระบบการเมือง และความสัมพันธ์ทางการเมืองในสังคมที่กำลังพัฒนา ซึ่งเป็นสังคมที่มี
ความแตกต่างอย่างมากในด้านสถานะทางสังคมความมั่นคงและอำนาจ

แนวคิดเกี่ยวกับผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ (Patron-client model) นั้นเป็นความสัมพันธ์
ระหว่างบุคคล ระหว่างคนสองฝ่ายที่เรียกว่า dyad (Lande, 1966: 141) ซึ่งต่างช่วยเหลือซึ่งกันและ

กันในความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งความหมายว่าผู้อุปถัมภ์จะอยู่ในฐานะที่สูงกว่าในเชิงเศรษฐกิจ การช่วยเหลือต่างๆ ตลอดจนถึงให้ความคุ้มครองและที่สำคัญ คือ ความสัมพันธ์แบบนี้อยู่บนพื้นฐานความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นหลักซึ่งแต่ละฝ่ายในสังคมจะมีอิสระที่จะเลือกผู้อุปถัมภ์ หรือผู้อุปถัมภ์เลือกผู้รับอุปถัมภ์ และยังมีอิสระในการกำหนดจำนวนบุคคลที่เขามีความสัมพันธ์ด้วยและความสัมพันธ์ในรูปนี้อาจสิ้นสุดลงเมื่อไหร่ก็ได้ หากมีการตอบแทนที่แต่ละฝ่ายได้รับไม่คุ้มค่าที่เขาจะเป็นผู้อุปถัมภ์หรือผู้รับอุปถัมภ์ ผู้ได้อุปถัมภ์อาจผลไปหาผู้อุปถัมภ์คนใหม่ และผู้อุปถัมภ์ก็เลิกให้ผลประโยชน์แก่ผู้รับอุปถัมภ์

ลักษณะพิเศษของความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์-ผู้รับอุปถัมภ์

1. การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินร่วมกัน โดยแต่ละคนต่างช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งทรัพย์สินอาจเป็นของบุคคลเดียวหรืออยู่ในรูปการควบคุมของบุคคลคนเดียว
2. ความสัมพันธ์ดังกล่าว การใช้สิทธิพิเศษต่อบางคนไม่เท่าเทียมกันอยู่ในลักษณะความสัมพันธ์อยู่ที่ความใกล้ชิด
3. เป็นความสัมพันธ์ที่มีลักษณะเปราะบาง ขึ้นอยู่กับตัวบุคคล ดังนั้นเสถียรภาพของความสัมพันธ์จะอยู่ที่การต่อเนื่องของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ต่อกันของตัวบุคคล
4. การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์เฉพาะเจาะจงกันเป็นส่วนตัวและเป็นสิ่งแลกเปลี่ยนเฉพาะส่วนตัวโดยตรงเท่านั้น

จากความสัมพันธ์แบบนี้ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางการเมือง และมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากโครงสร้างทางการเมืองแบบกลุ่ม ดังนี้

1. ระบบนี้ขึ้นอยู่กับตัวผู้อุปถัมภ์หรือผู้นำท้องถิ่นเพียงคนเดียว
2. การก่อตัวและโครงสร้างของระบบผู้นำ (ผู้อุปถัมภ์) เป็นจุดศูนย์กลางและผู้นำเป็นคนที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์

3. ความสัมพันธ์เป็นไปในแนวดิ่ง ความรู้สึกร่วมกันระหว่างผู้รับอุปถัมภ์ซึ่งต่างถือว่ามีผู้
อุปถัมภ์คนเดียวกัน

4. วัตถุประสงค์ที่ผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์คงความสัมพันธ์ไว้ต่อกัน ได้แก่ การแสวงหา
ผลประโยชน์ของแต่ละฝ่าย

5. ผลประโยชน์ที่แต่ละฝ่ายแสวงหา ผันแปรไปตามความแตกต่างทางฐานะ เช่น ผู้อุปถัมภ์
ต้องการอำนาจและชื่อเสียง เกียรติยศ ส่วนลูกน้องต้องการเงินและความคุ้มครอง

6. สายใยแห่งความสัมพันธ์ขึ้นอยู่กับตัวบุคคล เสถียรภาพของความสัมพันธ์จะอยู่ที่การ
ต่อเนื่องของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจสิ้นสุดเมื่อการตอบแทน
ผลประโยชน์ไม่ได้รับตามความคาดหวัง

7. ความสัมพันธ์รูปแบบนี้ขึ้นอยู่กับความมั่งคั่งและอำนาจของผู้อุปถัมภ์ว่าผู้อุปถัมภ์สามารถ
ควบคุมผลประโยชน์และการแบ่งสรรผลประโยชน์นั้น

8. ความสัมพันธ์รูปแบบนี้ประกอบไปด้วยการมีผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์มากมายหลายชั้น ตั้งแต่ผู้
ใกล้ชิดผู้อุปถัมภ์มากที่สุดไปจนถึงผู้รู้สึกคุ้นเคยกันเพียงเล็กน้อย ความสัมพันธ์ดังกล่าวต้องมีการ
พบปะติดต่อกันอย่างใกล้ชิด

อกิน รพีพัฒน์ มองการรวมกลุ่มทางการเมืองและลักษณะทางโครงสร้างแบบผู้อุปถัมภ์
และผู้รับอุปถัมภ์โดยแยกประเด็นดังนี้ (กนก วงศ์ตระหง่าน, 2542: 6-20)

1. โครงสร้างทางสังคมไทย เป็นรูปแบบของการอุปถัมภ์เน้นความสัมพันธ์ส่วนบุคคลเป็น
จุดสำคัญ นั่นคือความใกล้ชิด และเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกัน ผู้อุปถัมภ์จะอยู่ในฐานะที่สูง
กว่าผู้อุปถัมภ์ในเชิงสัมพันธ์ คุณสมบัติผู้อุปถัมภ์ตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณสมบัติส่วนตัวของบุคคล
ดังนั้นจึงมีการให้ความสำคัญกับผู้นำกลุ่มมาก

2. คุณค่าทางสังคมของคนไทย ตั้งอยู่บนคุณค่าความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นหลัก ดังนั้นผู้
อุปถัมภ์จึงมีคุณสมบัติเป็นไปตามความคาดหวังของผู้รับอุปถัมภ์ เช่น การให้ความช่วยเหลือ ความ

เป็นลูกพี่ เพื่อนที่ดี นักเลง ความเกรงใจ บุญคุณ ความเคารพ อาวุโส และความใกล้ชิด จึงเป็นคุณค่าที่จะนำมาพิจารณาในลักษณะการเมืองไทย

ในโครงสร้างทางสังคมของไทยนั้น ความสัมพันธ์ของคนไทยในยุคปัจจุบันมิได้มีลักษณะความเป็นไทยที่แตกต่างไปจากอดีตที่ผ่านมา ความสัมพันธ์ต่างระดับ และเป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวจะปรากฏอยู่ในทุกระดับของสังคมไทย ความสัมพันธ์รูปแบบการอุปถัมภ์เป็นโครงข่ายของการติดต่อสัมพันธ์ ซึ่งแผ่แทรกไปในทุกส่วนของสังคม และทำหน้าที่ประสานสังคมเข้าด้วยกัน และก่อให้เกิดความเป็นปึกแผ่นและทำให้มีความขัดแย้งน้อยมากในสังคมไทย

การแสดงบทบาทของผู้อุปถัมภ์ตามความเห็นของ Rubin (1966: 33) สามารถแสดงออกในบทบาทการให้กำลังใจ และการสนับสนุนทางจิตวิทยาดังต่อไปนี้

1. เมตตาและกรุณา คือ ความเห็นอกเห็นใจ ความสงสาร สนับสนุนให้ผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์อยู่ดีกินดี มีความสงสารเห็นใจต่อผู้น้อย การให้ความช่วยเหลือผู้ได้บังคับบัญชา เวลาประสบความทุกข์ยาก ให้ความช่วยเหลือ ความอนุเคราะห์ ผู้อุปถัมภ์ต้องมีความผ่อนปรนให้ความช่วยเหลือและเป็นผู้ใจบุญ ดังนั้นบทบาทของหัวหน้าในท้องถิ่นอาจต้องดูแลความเดือดร้อนของเพื่อนบ้านที่อาจขอความเห็นใจ ผู้อุปถัมภ์ต้องมีภาระผูกพันในการต้องช่วยเหลือผู้ใต้อุปถัมภ์

2. กำลังใจ กำลังใจเป็นความตั้งใจและขวัญสำหรับประชาชน โดยอาจเป็นลักษณะของการออกไปพะหรือเยี่ยมเยียน ร่วมประชุมเช่นประชุมฌาปนกิจศพหมู่บ้าน ตำบล กำลังใจจะเป็นอำนาจหรือพลังทำให้คนมีความเชื่อมั่นในตนเอง ความรู้สึกของผู้ใต้อุปถัมภ์มีความรู้สึกถึงคุณค่าของตัวเอง จะต้องเกิดขึ้นโดยบุคคลที่มีสถานะอยู่ในระดับสูง การกระทำที่ก่อให้เกิดเป็นกำลังใจแก่ผู้รับการอุปถัมภ์ ได้แก่

2.1 ความช่วยเหลือทางปฏิบัติ

2.2 คำชมเชย

2.3 หลีกเลี่ยงการกระทำไม่ถูกต้อง

2.4 การปกป้องจากสิ่งที่ไม่ดี

2.5 ปรากฏตัวในเวลาที่เหมาะสม

3. ความเกรง เป็นความรู้สึกยำเกรง สุภาพอ่อนน้อมและถ่อมตน ความเกรงเป็นสิ่งที่ป้องกันการเรียกร้องขอความเมตตาอย่างไม่มีที่สิ้นสุดของผู้ใต้อุปถัมภ์เป็นสิ่งที่สามารถจัดระเบียบกลุ่มคนโดยไม่ต้องอาศัยวิธีบังคับ ความเกรงนี้จะใช้ใน 2 ลักษณะ คือ

3.1 ลักษณะความเกรงหรือความกลัวเป็นลักษณะสุภาพอ่อนน้อมที่ผู้ใต้อุปถัมภ์พยายามเอาใจผู้อุปถัมภ์เพื่อแสดงความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด

3.2 ความรู้สึกที่เกิดจากการที่ไม่สามารถตอบสนองความพอใจหรือความดี

ในความเห็นของ อคิน รพีพัฒน์ (อ้างใน กนก วงศ์ตระหง่าน, 2542: 19) ผู้อุปถัมภ์ต้องดำเนินบทบาทต่อผู้ใต้อุปถัมภ์ดังนี้ เป็นคุณสมบัติส่วนตัวและตั้งอยู่บนรากฐานของความสัมพันธ์ส่วนตัวที่มีต่อกัน ผู้อุปถัมภ์ต้องสามารถให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองได้ ยืนเคียงบ่าเคียงไหล่เวลา มีภัย ความถูกผิดไม่ใช่สิ่งสำคัญระหว่างพวกกันเอง เป็นหัวใจ ไม่ยอมให้ใครลบหลู่ ควบคุมเข้มแข็งไม่แพ้ใคร ใจกว้าง กล้าได้กล้าเสีย มีเพื่อนฝูงมาก ดังนั้นผู้อุปถัมภ์ต้องมีคุณค่าและความหมายของ “ลูกพี่” “นักลอง” “เพื่อนที่ดี” ซึ่งสิ่งเหล่านี้มาจากความสัมพันธ์ส่วนตัว สิ่งที่มาของความสัมพันธ์ส่วนตัวคือ ความใกล้ชิด โดยอาจเป็นวิธีโดยการไปมาหาสู่กันอย่างสม่ำเสมอ การเป็นเพื่อนร่วมงาน เป็นนักเรียนหรือเพื่อนร่วมกลุ่มจนถึงการเป็นญาติพี่น้อง

ดังนั้น บทบาทของหัวหน้าจะดำเนินบทบาทการเป็นผู้อุปถัมภ์ และการเป็นตัวประสานงานระหว่างหน่วยงานทางราชการ และประชาชนหรือให้ความช่วยเหลือติดต่อประสานในเรื่องที่ประชาชนหรือผู้รับอุปถัมภ์ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ในประเด็นทางการเมืองนั้นคือ อำนาจและการจัดสรรผลประโยชน์ ดังนั้นผู้อุปถัมภ์จะต้องมีอำนาจในเชิงความสามารถ และพร้อมที่จะจัดการให้เป็นไปตามที่ผู้มีอำนาจต้องการ ผู้อุปถัมภ์สามารถที่จะจัดการกับปัญหาต่างๆ ตั้งแต่ความเดือดร้อน ความขัดแย้ง ตลอดจนคุ้มครองแก่ผู้ใต้อุปถัมภ์ และที่มาของอำนาจมาจากความสัมพันธ์ส่วนตัวที่เกิดจากความใกล้ชิด ตลอดจนคุณสมบัติส่วนตัวของหัวหน้า (เพิ่มพงษ์ เชาวลิศ และ ศรีสมภพ จิตกริรมย์ศรี, 2537: 27-35)

จากผลการพัฒนาประเทศไปสู่สถานะความทันสมัย การขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม โครงสร้างทางสังคมมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น การได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองกลายเป็นเรื่องที่ใช้เงินทองมากขึ้น ในทางกลับกันก็พบว่างานธุรกิจต้องอาศัยอิทธิพลทางการเมืองเช่นกัน ดังนั้นนักธุรกิจท้องถิ่นที่มั่งคั่งต้องการเข้าไปมีอิทธิพลทางการเมือง และเข้าไปมีความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ใกล้ชิดกับศูนย์อำนาจที่สำคัญในท้องถิ่น นั่นคือ สภาองค์การบริหารส่วนตำบล สภาเทศบาล สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด นักธุรกิจหรือผู้นำท้องถิ่นจะเข้ามามีตำแหน่งเข้ามามีบทบาท ซึ่งเป็นตำแหน่งที่มีเกียรติ และเปิดโอกาสให้ผู้นำท้องถิ่นเหล่านี้ได้ร้องเรียนเรื่องทุกข์ร้อนของประชาชนไปแจ้งแก่ฝ่ายข้าราชการได้ทราบ ดังนั้นการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำท้องถิ่นเหล่านี้จึงมีบทบาทเป็นหัวคะแนนก่อให้เกิดส่งเสริมและตอกย้ำ บทบาทของผู้อุปถัมภ์ในระดับท้องถิ่นให้เด่นชัดขึ้น ระบบหัวคะแนนในท้องถิ่นจึงเป็นผลตามมาในระบบทางการเมืองเลือกตั้งปัจจุบัน

จากโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป เงินตราเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้ใต้อุปถัมภ์ จึงมีเรื่องเงินเข้ามาเกี่ยวข้องและเป็นปัจจัยที่สำคัญ ทำให้ความสัมพันธ์มีลักษณะใกล้ชิดขึ้น การใช้เงินและบริจาคเงินจึงส่งผลต่อ “ความดีและคุณธรรม” คุณสมบัติของผู้มั่งคั่งและมีทรัพย์สินมากจึงมีแนวโน้มที่จะเป็นผู้อุปถัมภ์มากขึ้นในทางการเมืองปัจจุบัน การตอบแทนช่วยเหลือซึ่งกัน โดยการให้เงินทองจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้อุปถัมภ์เหล่านี้จะทวงบุญคุณ โดยขอให้เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตนสนับสนุนหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งร้องขอให้ช่วยเหลือให้ได้รับเลือกเป็นผู้แทนของประชาชน (ส.ส.) ซึ่งผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ก็ต้องเลือกบุคคลที่ใกล้ชิดกับตน และสามารถให้การตอบแทนเป็นไปตามความคาดหวังของหัวคะแนนมากที่สุด

ดังนั้นโดยสรุปแล้ว วิธีการที่จะแสดงบทบาทการเป็นผู้อุปถัมภ์มีดังนี้

1. ใช้ปัจจัยที่เป็นวัตถุสิ่งของ เช่น การให้เงินทอง หรือวัตถุสิ่งของอื่น ช่วยเหลืออนุเคราะห์ผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์
2. ดำเนินวิธีการที่ส่งผลในทางจิตวิทยา เช่น ความมีเมตตากรุณา การให้กำลังใจว่าผู้อุปถัมภ์สามารถคุ้มครองและเป็นที่ยึดเหนี่ยวได้ในทางจิตใจต่อผู้ใต้อุปถัมภ์

ซึ่งวิธีการทั้งสองนี้หากผู้อยู่ได้อุปถัมภ์ได้รับการตอบสนองทางคุณค่าหรือเป็นไปตามความคาดหวังแล้ว ความสัมพันธ์ในรูปแบบผู้อุปถัมภ์ก็จะยั่งยืนนานตลอดไป จนก่อให้เกิดความภักดีและการยึดตัวบุคคลเป็นสรณะตลอดไป และความสัมพันธ์ดังกล่าวจึงเป็นที่มาของอำนาจทางการเมืองในระบบอุปถัมภ์ และมีอิทธิพลในสังคมไทยต่อไปในอนาคต

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับ “ห้วคะแนน”

ห้วคะแนนเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญในการที่จะเป็นตัวกลางระหว่างพรรคการเมืองและผู้สมัครรับเลือกตั้งกับผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ชาตรี จันทน์วีระชัย (2532: 695) ได้กล่าวไว้ว่าการจะเป็นห้วคะแนนไม่ใช่เรื่องของการบีบบังคับ แต่เป็นเรื่องของผลประโยชน์ การตอบแทนบุญคุณ น้ำใจ ความพอใจ ดังนั้น ห้วคะแนนจึงเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างคะแนนเสียงสนับสนุนกับผลประโยชน์ในหลายๆ ด้าน ในขณะที่ผู้สมัครต้องการคะแนนเสียงสนับสนุนเมื่อมีการเลือกตั้ง ห้วคะแนนช่วยผู้สมัครหาคะแนนเสียง โดยที่อาจจะหวังทรัพย์สินเงินทอง หรือความช่วยเหลือด้านอื่นๆ จากผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นการตอบแทน ในทำนองเดียวกันห้วคะแนนกับผู้เลือกตั้งก็มีความสัมพันธ์กันในเชิงการแลกเปลี่ยนด้วยเช่นกัน โดยมีบรรทัดฐานของการให้และการรับ กล่าวคือ ผู้รับจะมีความผูกพันในการให้ตอบ ซึ่งเป็นจิตสำนึกของคนไทยที่ว่าถ้ารับของเขามาแล้ว ถ้าไม่ไปลงคะแนนเสียงให้ก็จะไม่สบายใจหรือรู้สึกเป็นบาป ดังนั้นห้วคะแนนจึงเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่อยู่ระหว่างผู้สมัครและประชาชนผู้เลือกตั้ง

ห้วคะแนนนั้นประกอบไปด้วยบุคคลหลายสาขาอาชีพ ซึ่งแตกต่างกันในด้านความสามารถในการควบคุมคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครส่วนใหญ่เป็นชนชั้นนำในท้องถิ่น (ชาตรี จันทน์วีระชัย, 2532: 693-694) กล่าวคือ บุคคลเหล่านี้อาจจะเป็นผู้ที่มิฐานะทางเศรษฐกิจดี มีตำแหน่งหน้าที่ที่เป็นทางการในชุมชนโดยการเลือกตั้ง เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล กรรมการสุขาภิบาล กรรมการสภาตำบล เป็นต้น เป็นผู้นำทางศาสนา เช่น เจ้าอาวาส พระภิกษุ เป็นเจ้าหน้าที หรืออดีตเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น ปลัดอำเภอ พัฒนาการ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ครู ฯลฯ เป็นคนสูงอายุในหมู่บ้าน หรือเป็นบุคคลที่อุทิศร่างกายและทรัพย์สินช่วยเหลือกิจกรรมของชาวบ้าน หมู่บ้าน หรือชุมชนนั้นๆ อยู่เสมอ

ในเรื่องของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ของห้วคะแนน ระหว่างห้วคะแนนกับผู้สมัครรับเลือกตั้งและกับผู้เลือกตั้งนั้น ส่วนใหญ่เป็นการแลกเปลี่ยนที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์

ส่วนตัว มีความไว้วางใจและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน กลุ่มหัวคะแนนในฐานะเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์นั้น ส่วนใหญ่รู้จัก ขึ้นอยู่กับผู้สมัครและกับผู้เลือกตั้งในชุมชนมาก่อน ความสัมพันธ์ส่วนตัวเปรียบเสมือนพลังที่ผูกหรือยึดให้ทำกิจกรรมร่วมกันได้ (กนก วงษ์ตระหง่าน , 2529: 350-351)

พิชัย เก้าสำราญ และคณะ (2530: 105-106) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างหัวคะแนนกับผู้สมัคร ในทำนองเดียวกันว่า อาจเป็นความสัมพันธ์แบบเครือญาติและการเป็นเพื่อนที่คอยช่วยเหลือสนับสนุนกันมาก่อน ผู้สมัครอาจเคยช่วยเหลือในเรื่องการเงิน การติดต่อกับทางราชการ และเรื่องอื่นๆ ขามที่หัวคะแนนเดือดร้อนเขาอาจปกป้องหัวคะแนนเมื่อถูกคุกคามจากทางราชการ กลุ่มอิทธิพลท้องถิ่นและนักเลง ในทางกลับกันหัวคะแนนอาจพยายามช่วยเหลือผู้สมัครในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การให้ข่าวสารทางการเมืองแก่ประชาชนและผู้สมัคร ทั้งนี้เพราะจิตสำนึกของการรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณ ความสัมพันธ์ระหว่างหัวคะแนนกับผู้สมัครจึงเป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ค่อนข้างจะมั่นคงและขึ้นอยู่กับความไว้วางใจกันและกัน ผู้สมัครใช้เงินเป็นค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งแก่หัวคะแนน เขาก็มั่นใจว่าเงินดังกล่าวจะไม่ถูกนำไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัวของหัวคะแนน ในทางกลับกัน หัวคะแนนเมื่อช่วยเหลือผู้สมัครในการหาเสียงก็เชื่อว่าในยามที่เขาเดือดร้อน เขาก็สามารถขอความช่วยเหลือจากผู้สมัครได้เหมือนแต่ก่อน ความมั่นคงในความสัมพันธ์อันยาวนานระหว่างหัวคะแนนกับผู้สมัครก็ยากที่จะแตกสลาย เขาจะต้องพึ่งพาอาศัยกันแลกเปลี่ยนไปเรื่อยๆ ตามความคาดหวังว่าแต่ละฝ่ายจะสามารถให้ผลประโยชน์แก่เขาได้ในยามที่เขาต้องการ

ประเภทของหัวคะแนน

เพิ่มพงษ์ เชาวลิต (2533: 85-86) ได้แบ่งประเภทของหัวคะแนนโดยเน้นระดับของความผูกพันตามลำดับของความใกล้ชิดกับผู้สมัคร สามารถแบ่งหัวคะแนนได้ 3 ประเภท ได้แก่

1. กลุ่มหัวคะแนนที่เป็นเครือญาติพี่น้องของผู้สมัคร โดยทั่วไปถือเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันกับผู้สมัครมากที่สุด จากการอาศัยความสัมพันธ์อันที่เครือญาติทำให้มีผลประโยชน์ร่วมกับผู้สมัคร และมีส่วนช่วยเหลือผู้สมัครในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทุกรูปแบบมากที่สุด ความผูกพันดังกล่าวมีผลให้หัวคะแนนเหล่านี้มีความซื่อสัตย์ต่อผู้สมัครมากที่สุดเช่นเดียวกัน

2. กลุ่มห้วคะแนนที่เป็นเพื่อนฝูง หรือเป็นกลุ่มคนที่รู้จักกับผู้สมัครโดยตรง กลุ่มบุคคลประเภทนี้ ไม่ใช่เครือญาติกับผู้สมัครแต่เป็นบุคคลที่ผู้สมัครรู้จักโดยตรง การช่วยเหลือผู้สมัครหาเสียงเลือกตั้งจะมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับความผูกพันต่อผู้สมัครเป็นประการสำคัญอีกด้วย

3. กลุ่มห้วคะแนนที่ได้รับการแนะนำมาอีกต่อหนึ่ง ห้วคะแนนประเภทนี้ไม่มีความผูกพันโดยตรงกับผู้สมัคร หากแต่ได้รับคำแนะนำมาจากกลุ่มห้วคะแนนประเภทที่ 1 หรือที่ 2 จากความผูกพันที่น้อยกว่ากลุ่มห้วคะแนน 2 ประเภทแรก อาจประเมินในขั้นต้นว่าอาจจะมีปัญหาต่อความมั่นคงในการรักษาคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัคร

ส่วน ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี (2531: 27-34) ได้แบ่งประเภทของห้วคะแนนไว้ ดังนี้

1. แบ่งโดยยึดหลักความสัมพันธ์กับผู้สมัคร สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1.1 ประเภทกลุ่มห้วคะแนนที่เป็นเครือญาติของผู้สมัคร เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันกับผู้สมัครมากที่สุด และมีส่วนช่วยเหลือผู้สมัครในการหาเสียงทุกรูปแบบมากที่สุดความผูกพันดังกล่าวมีผลให้ห้วคะแนนในกลุ่มนี้มีความซื่อสัตย์ต่อผู้สมัครมากที่สุด

1.2 ประเภทกลุ่มห้วคะแนนที่เป็นเพื่อนหรือเป็นกลุ่มคนที่รู้จักกับผู้สมัคร โดยตรงบุคคลกลุ่มนี้จะช่วยเหลือผู้สมัครในการหาเสียงมากน้อยอย่างไรขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ที่ผู้สมัครมีต่อเขาเป็นสำคัญ

1.3 ประเภทกลุ่มห้วคะแนนที่ได้รับการแนะนำมา ห้วคะแนนประเภทนี้ไม่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับผู้สมัคร แต่ได้รับคำแนะนำมาจากกลุ่มห้วคะแนนประเภทแรกและประเภทที่สอง

2. แบ่งประเภทห้วคะแนนตามสาขาอาชีพ ได้แก่

2.1 กลุ่มข้าราชการหรืออดีตข้าราชการ เป็นกลุ่มที่มีอำนาจ อิทธิพลสูง มีคนเคารพนับถือมากในท้องถิ่นนั้นๆ และเป็นตัวเชื่อมไปถึงห้วคะแนนอื่นๆ ด้วย ข้าราชการพวกนี้นอกจากมีส่วนสนับสนุนด้านการหาคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครแล้ว ยังอาจให้ความช่วยเหลือในด้านกลวิธีใน

การหาคะแนนเสียงอย่างไม่ชอบมาพากลอีกด้วย ข้าราชการบางกลุ่มโดยเฉพาะที่มีสายการบังคับบัญชาที่ได้ขาด มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อน สามารถสั่งการให้ผู้ที่บังคับบัญชาลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครที่ตนสนับสนุนได้

2.2 กลุ่มผู้นำท้องถิ่นที่ได้รับการแต่งตั้งจากทางราชการ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตร กำนัน แพทย์ประจำตำบล กรรมการสภาตำบล กรรมการหมู่บ้าน ฯลฯ ผู้นำเหล่านี้จะเป็น ผู้ที่มีเครือข่ายดีมาก มีอิทธิพลต่อท้องถิ่นสูง ก่อนที่จะมาเป็นผู้นำชุมชนก็ต้องมีฐานคะแนนเสียงของคนในหมู่บ้านเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว ดังนั้น ในการเลือกตั้งแต่ละครั้งจึงเป็นเป้าหมายที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งจึงพยายามแสวงหาเป็นหัวคะแนนให้กับตนเอง เพราะนั่นเกือบจะประกันชัยชนะ ในท้องถิ่นนั้นๆ ได้อย่างแน่นอน แต่การเลือกตั้งช่วงหลังๆ หัวคะแนนกลุ่มนี้มีข้อจำกัดมากขึ้น เพราะในการเข้าสู่ตำแหน่งต้องผ่านการแข่งขันกับผู้นำท้องถิ่นอื่นๆ จึงทำให้ฐานคะแนนถูก แบ่งออกและไม่ได้รับคะแนนเสียงมากเช่นสมัยก่อน

2.3 กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น เช่น สมาชิกสภาจังหวัด (ส.จ.) สมาชิกสภาเทศบาล (ส.ท.) นายกเทศมนตรี เทศมนตรี ฯลฯ ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนในเขตเลือกตั้งของการบริหารส่วนท้องถิ่นหัวคะแนนในกลุ่มนี้ยังมีความชำนาญในการเลือกตั้ง มีฐานคะแนนกว้างกว่าผู้นำท้องถิ่นข้างต้น ความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นเหล่านี้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีลักษณะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทั้งด้านฐานคะแนนเสียง และผลประโยชน์ ทางเศรษฐกิจ ลักษณะนี้ทำให้นักการเมืองท้องถิ่นเป็นหัวคะแนนที่สำคัญยิ่งของผู้สมัคร

2.4 กลุ่มนักธุรกิจ พ่อค้า คหบดีท้องถิ่น ที่มีฐานะร่ำรวยและเป็นที่เคารพยำเกรงของบรรดาพ่อค้าด้วยกัน และเป็นผู้ที่มีความกว้างขวางในเชิงธุรกิจ มีความสัมพันธ์กับประชาชนทั่วไปในท้องถิ่น หัวคะแนนกลุ่มนี้มีบทบาทและอิทธิพลต่อการหาเสียงโดยนำวิธีการให้ประโยชน์ทางวัตถุเข้าแลกเปลี่ยนหรือความสัมพันธ์ในเชิงธุรกิจ ฐานะเป็นพ่อค้า-ลูกค้า หรือ เจ้าหนี้-ลูกหนี้ มาใช้หัวคะแนนประเภทนี้ได้รับการยอมรับมากขึ้นในปัจจุบัน

2.5 พระสงฆ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับเจ้าอาวาสหรือพระอาจารย์ต่างๆ เป็นผู้ที่มีอิทธิพลทางจิตใจต่อชาวบ้านเป็นอย่างยิ่ง หากผู้สมัครสามารถโน้มน้าวให้พระช่วยหาคะแนนให้ได้แล้ว โอกาสที่จะได้รับคะแนนเสียงในเขตเลือกตั้งในจำนวนมากๆ ก็ย่อมเป็นไปได้สูงมาก

2.6 กลุ่มอาชีพอื่นๆ ที่เป็นเจ้าพ่อ นักเลง อันธพาล หัวคะแนนประเภทนี้โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ประกอบอาชีพไม่ซื่อสัตย์สุจริต หรือผิดกฎหมาย ซึ่งมักมีความสัมพันธ์อันดีกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น แม้จะมีอาชีพที่ผิดกฎหมายเนื่องจากการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ต่อกัน รวมทั้งยังมีความสัมพันธ์กับประชาชนจำนวนมากด้วยธุรกิจที่ไม่เปิดเผยอีกด้วย

3. แบ่งประเภทหัวคะแนนตามลักษณะการจัดตั้ง แบ่งออกเป็น

3.1 หัวคะแนนที่มีการจัดตั้งโดยตรงจากผู้สมัคร หรือพรรคการเมืองของผู้สมัครการเมืองรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในสมัยหลังๆ นี้ ผู้สมัครพยายามที่จะจัดตั้งหัวคะแนนระดับต่างๆ เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่มากที่สุด เพื่อที่จะอาศัยหัวคะแนนเหล่านี้ชักนำให้ประชาชนมาลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครด้วยวิธีการต่างๆ คะแนนเสียงที่ได้มาในลักษณะนี้เรียกว่า “คะแนนจัดตั้ง” หมายถึง ผู้ลงคะแนนเสียงมาลงคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยการชักนำของหัวคะแนนของผู้สมัคร

3.2 หัวคะแนนที่ไม่มีการจัดตั้ง ไม่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับผู้สมัครที่เป็นหัวคะแนนที่เกิดขึ้นเองโดยมิได้มีการชักชวนจากผู้สมัครโดยตรง แต่เป็นผู้ที่ช่วยรณรงค์หาเสียงให้กับ ผู้สมัครด้วยความสมัครใจ มิได้หวังผลตอบแทน หัวคะแนนในลักษณะนี้เกิดขึ้นในสภาพการณ์พิเศษ หรือผู้สมัครมีคุณสมบัติโดดเด่นต่างไปจากคุณสมบัติของผู้สมัครคนอื่นๆ เช่นเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต ประพฤติตนในศีลธรรมอย่างเคร่งครัด อาจเป็นการชักนำให้ประชาชนกลุ่มต่างๆ ออกทำการช่วยเหลือหาเสียงให้โดยมิได้สัมพันธ์ รู้จัก หรือได้รับการติดต่อจากผู้สมัครเป็นการส่วนตัว พลั้งของกลุ่มคนเหล่านี้จะมีลักษณะกระจัดกระจาย และสร้างผลสะท้อนทางการเมืองในวงกว้าง

4. แบ่งประเภทหัวคะแนนตามความชำนาญ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

4.1 หัวคะแนนมีความชำนาญ ได้แก่ หัวคะแนนที่มีความชำนาญในการหาเสียงในพื้นที่นั้นๆ มาทุกสมัย ผู้สมัครที่มีหัวคะแนนในลักษณะนี้ช่วยในการหาเสียงย่อมมีหลักประกันในการได้รับคะแนนเสียง

4.2 หัวคะแนนที่ยังไม่เคยเป็นหัวคะแนนมาก่อน หัวคะแนนประเภทนี้ไม่ค่อยมีความชำนาญในการหาเสียง ยังคาดคะเนคะแนนเสียงที่แท้จริงได้ยาก

4.3 หัวคะแนนจอมปลอม หรือหัวคะแนนหลอกลวง ได้แก่ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ไม่ได้เป็นหัวคะแนนจริง แต่ใช้วิธีการต่างๆ หลอกลวงผู้สมัครว่าตนเป็นหัวคะแนน เพื่อหวังเรียกร้อยผลประโยชน์จากผู้สมัครหน้าใหม่ หรือยังไม่มีประสบการณ์ในพื้นที่

5. แบ่งประเภทหัวคะแนนตามระดับและโครงสร้างของหัวคะแนน แบ่งออกเป็น

5.1 หัวคะแนนระดับจังหวัด ได้แก่ หัวคะแนนที่มีฐานคะแนนเสียงในขอบเขตจังหวัด จัดเป็นหัวคะแนนที่มีฐานะสูงสุด เป็นผู้มีประสบการณ์ในการหาเสียงเลือกตั้งมาก่อนหัวคะแนนระดับนี้อาจจะมีเครือข่ายคะแนนเสียงเป็นช่วงชั้นลงมาถึงฐานคะแนนเสียงต่ำที่สุดได้

5.2 หัวคะแนนระดับอำเภอ ได้แก่ หัวคะแนนเสียงในขอบเขตอำเภอ มีฐานะรองจากหัวคะแนนระดับจังหวัด ทำหน้าที่ในการประสานสัมพันธ์ระหว่างผู้สมัครหรือผู้อำนวยการเลือกตั้งกับหัวคะแนนระดับต่ำกว่า ในบางกรณีคะแนนระดับอำเภอจะมีเครือข่ายเชื่อมโยงกับหัวคะแนนระดับตำบล และหมู่บ้านโดยตรง

5.3 หัวคะแนนระดับตำบล ได้แก่ หัวคะแนนเสียงที่ควบคุมฐานคะแนนเสียงในขอบเขตตำบล เป็นหัวคะแนนที่ทำหน้าที่ในการประสานกับหัวคะแนนระดับหมู่บ้านและระดับอำเภอ เป็นผู้ได้รับความเคารพเชื่อถือจากชาวบ้าน

5.4 หัวคะแนนระดับหมู่บ้าน ได้แก่ หัวคะแนนที่ควบคุมฐานคะแนนเสียงในขอบเขตหมู่บ้าน เป็นหัวคะแนนที่มีความใกล้ชิดกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งมากที่สุด เป็นตัวกลางระหว่างหัวคะแนนระดับตำบลกับชาวบ้านผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

5.5 หัวคะแนนระดับคุ้มหรือกลุ่ม ในบางหมู่บ้านจะมีการก่อตั้งบ้านเรือนเป็น กลุ่มๆ ตามความสัมพันธ์ทางเครือญาติ หรือพื้นเพเดิม ในกรณีที่หัวคะแนนระดับหมู่บ้าน ไม่สามารถทำงานได้ครอบคลุมทั่วทั้งหมู่บ้าน ผู้สมัครจำเป็นต้องหาหัวคะแนนอีกระดับหนึ่ง ได้แก่ หัวคะแนนระดับคุ้มหรือกลุ่ม เพื่อให้คะแนนเสียงของผู้สมัครมีความมั่นคงยิ่งขึ้น กล่าวโดยสรุป หัวคะแนนมีความสำคัญต่อการหาเสียงและต้องเป็นผู้ที่มีอิทธิพล มีญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงมาก เป็นที่นับถือของประชาชน เป็นผู้นำชุมชนที่ชาวบ้านให้การยอมรับนับถือหัวคะแนนสามารถแบ่งได้เป็นหัวคะแนน

ตามสาขาอาชีพ หัวคะแนนที่ยึดหลักความสัมพันธ์กับผู้สมัคร หัวคะแนนตามลักษณะการจัดตั้ง หัวคะแนนตามความชำนาญ และหัวคะแนนตามระดับ และโครงสร้างของหัวคะแนน

จากความสำคัญของหัวคะแนน หัวคะแนนจึงเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ดังนั้น จึงน่าจะมีอิทธิพลต่อความนิยมพรรคการเมืองและการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนมาก โดยการศึกษานี้จะพิจารณาในประเด็นดังต่อไปนี้คือ

1. การรู้จักหรือคุ้นเคยกับหัวคะแนน
2. การได้รับความช่วยเหลือจากหัวคะแนน
3. การให้ความเชื่อถือและไว้วางใจหัวคะแนน

หัวคะแนนมีความสำคัญต่อการหาเสียงอย่างมากสำหรับสังคมการเมืองไทยในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งแห่งความสำเร็จของผู้สมัครรับเลือกตั้งมาจากการมีหัวคะแนนที่มีประสิทธิภาพ สามารถหาคะแนนให้กับผู้สมัครได้เป็นจำนวนมาก แม้ว่าความคิดเห็นของคนทั่วไปที่มีต่อหัวคะแนนจะเป็นไปในแง่ที่ว่า “หัวคะแนน” คือ บุคคลที่ช่วยหาเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยใช้เล่ห์เหลี่ยมกลโกงหรือให้อามิสสินจ้างกับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อชักจูงให้เลือกผู้สมัครที่เขาสนับสนุนจนได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง โดยที่หัวคะแนนมักจะหวังสินจ้างรางวัลจากผู้สมัครเป็นการตอบแทน หรือยกยอกสิ่งของเงินทองที่ผู้สมัครให้ไว้ คิดสินบนชาวบ้านบางส่วนมาเป็นของตน ส่วนคนที่ช่วยผู้สมัครหาเสียงอย่างเต็มที่โดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นตัวแทนหรือสินจ้างรางวัลโดยตรง มักจะนิยมเรียกกันว่า “ผู้สนับสนุน” มากกว่า “หัวคะแนน” ดังนั้น “ผู้สนับสนุน” หรือ “หัวคะแนน” ก็คือบุคคลที่สามารถหาคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ โดยไม่คำนึงถึงว่าจะใช้วิธีการอย่างไร มาแสวงหาความสนับสนุนให้กับผู้สมัครของตน หัวคะแนนจึงเป็นกลไกที่สำคัญภายในกระบวนการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นเสมือนแขนขาที่สำคัญในการประสานงาน ติดต่อเร่งเร้ากระตุ้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญของผู้สมัครที่เขาสนับสนุนบางครั้งหัวคะแนนจะต้องเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลในท้องถิ่น เป็นผู้ที่มีความสนิทสนมกับเพื่อนฝูงมาก เป็นที่นับถือของประชาชน ผู้สมัครให้การยอมรับหัวคะแนนก็เพราะหัวคะแนนเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวอย่างใกล้ชิด หรือเป็นผู้นำของชุมชนที่ชาวบ้านให้ความยอมรับนับถือหัวคะแนนที่ประสบความสำเร็จในการชัก

จึงให้ชาวบ้านมาลงคะแนนให้กับผู้สมัคร มักจะใช้ความสัมพันธ์และการยอมรับที่ชาวบ้านมีให้กับเขาเป็นเครื่องมือสำคัญในการโน้มน้าวใจให้ชาวบ้านคล้อยตาม แต่ถ้าความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับห้วคะแนนมีไม่มากพอ ห้วคะแนนอาจต้องอาศัยปัจจัยอย่างอื่น ในบางกรณีห้วคะแนนอาจจะทำหน้าที่เป็นเพียงกลไกประสานระหว่าง “การซื้อ-ขายคะแนนเสียง” ของผู้สมัครกับชาวบ้านเท่านั้นก็มี

ในการเลือกตั้งของประเทศไทย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดพฤติกรรมในการเลือกตั้งที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งได้แก่ การซื้อเสียงและห้วคะแนน

1. การซื้อเสียงกระทำการโดยการแจกเงินหรือให้เป็นสิ่งของเครื่องใช้ เช่น ข้าวสาร, น้ำปลา การซื้อเสียงอาจจะกระทำโดยผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือเจ้าหน้าที่ของผู้รับสมัครรับเลือกตั้งโดยตรง หรือผ่านห้วคะแนน

2. ห้วคะแนนเป็นเสมือนตัวกลาง ระหว่างชาวบ้านผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง บทบาทของห้วคะแนนจึงได้แก่การเชื่อมประสานระหว่างชาวบ้านกับผู้สมัคร ด้วยการพบปะชักชวนชาวบ้านลงคะแนนให้การสนับสนุนผู้สมัครคนนั้นคนนี้ โดยทั่วไปพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ยอมรับว่าห้วคะแนนเป็นสิ่งจำเป็นเพราะห้วคะแนนเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวใกล้ชิด หรือบางที่เป็นผู้นำท้องถิ่นที่ชาวบ้านให้ความนิยมนับถือสำหรับประเภทของห้วคะแนน อาจแยกตามลักษณะความสัมพันธ์ที่ห้วคะแนนกับตัวผู้สมัครและตามบทบาทที่ห้วคะแนนเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

2.1 ห้วคะแนนหลัก ได้แก่บุคคลที่มีความผูกพันสนิทสนมกับตัวผู้สมัครในทางใดทางหนึ่งมาก่อน เช่น อาจเป็นญาติ พี่น้องกันเคยมีบุญคุณอุปถัมภ์กันมาก่อน ฯลฯ กล่าวคือเป็นบุคคลที่ผู้สมัครไว้วางใจเชื่อใจได้ว่าการสนับสนุนแก่ตน โดยไม่ได้หวังสิ่งตอบแทน นอกจากนี้แล้วห้วคะแนนหลักต้องเป็นบุคคลที่กว้างขวางมีสมัครพรรคพวก หรือคนรู้จักกันทั่วท้องถิ่นและรู้ดีในลักษณะบางในการเมืองท้องถิ่น รู้จักผู้นำท้องถิ่นเป็นอย่างดี สามารถช่วยเลือกคนที่เข้ามาช่วยงานหาเสียงของผู้สมัครได้อย่างถูกต้อง เพราะห้วคะแนนหลักนั้น ปกติแล้วจะไม่ลงไปสัมผัสชาวบ้านโดยตรง แต่จะเป็นตัวกลางติดต่อ ผู้ประสานให้กับผู้สมัครอีกทีหนึ่ง

2.2 หัวคะแนนรอง ได้แก่บุคคลที่ไม่ได้ผูกพันสนิทสนมกับตัวผู้สมัครในทางใดทางหนึ่งมาก่อน หรือแค่มีความสัมพันธ์อย่างผิวเผิน หรือเคยเกี่ยวพันอุปถัมภ์กันมาก่อนกับหัวคะแนนหลักของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และเข้ามาทำงานให้แก่ผู้สมัคร โดยการร้องขอหรือสั่งงานจากหัวคะแนนหลัก โดยที่ตัวผู้สมัครและหัวคะแนนระดับล่างๆ อาจจะไม่เคยพบกันก็ได้

นอกจากนี้ พิชัย เก้าสารฉาย และคณะ (2530: 105-106) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างหัวคะแนนกับผู้สมัครในทำนองเดียวกันว่า อาจเป็นความสัมพันธ์แบบเครือญาติและการเป็นเพื่อนที่คอยช่วยเหลือสนิทสนมกันมาก่อน ผู้สมัครอาจเคยช่วยเหลือหัวคะแนนในเรื่องการเงิน การติดต่อกับทางราชการและเรื่องอื่นๆ ยามที่หัวคะแนนเดือดร้อนเขาอาจปกป้องหัวคะแนนเมื่อถูกคุกคามจากทางราชการ กลุ่มอิทธิพลท้องถิ่นหรือนักเลง ในทางกลับกันหัวคะแนนอาจพยายามช่วยเหลือผู้สมัครในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การให้ข่าวสารทางการเมืองแก่ประชาชนและผู้สมัคร ทั้งนี้เพราะจิตสำนึกของการรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณ ความสำคัญระหว่างหัวคะแนนกับผู้สมัครจึงเป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ค่อนข้างจะมั่นคงและขึ้นอยู่กับความไว้วางใจกันและกัน ผู้สมัครใช้เงินเป็นค่าใช้จ่ายในการหาเสียงเลือกตั้งแก่หัวคะแนน เขาก็มั่นใจว่าเงินดังกล่าวจะมาถูกนำไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัวของหัวคะแนนในทางกลับกันหัวคะแนนเมื่อช่วยเหลือผู้สมัคร ในการหาเสียงก็เชื่อว่าในยามที่เขาเดือดร้อน เขาก็สามารถขอความช่วยเหลือผู้สมัครได้เหมือนแต่ก่อน ความมั่นคงในความสัมพันธ์อันยาวนานระหว่างหัวคะแนนกับผู้สมัครก็ยากที่จะแตกสลาย เขาจึงต้องพึ่งพาอาศัยกันและกันต่อไปเรื่อยๆ ตามความคาดหวังว่าแต่ละฝ่ายจะสามารถให้ผลประโยชน์แก่เขาได้ในยามที่เขาต้องการ

ข้อมูลทางการปกครองและการเลือกตั้งจังหวัดสิงห์บุรี

ประวัติความเป็นมา

สิงห์บุรีเป็นเมืองเก่าแก่เมืองหนึ่งสันนิษฐานว่าเป็นเมืองเก่าแก่ก่อนสุโขทัย สร้างขึ้นราว พ.ศ.1650 โดยพระเจ้าไกรสรราช โอรสพระเจ้าพรหม (พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎก) ซึ่งครองเมืองชัยปราการ (ฝ่าย) ได้สร้างขึ้นครั้งแรกเมื่อเสด็จพาไพร่พลมาครองเมืองลพบุรีตามรับสั่งพระราชบิดา ซึ่งเข้าใจว่าคงจะมาพักขึ้นบก ณ ที่เป็นที่ตั้งเมืองสิงห์เดิม คือ ตั้งอยู่ลำน้ำจักรสิทธิ์ ตำบลจักรสิทธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี ในปัจจุบันใกล้วัดหน้าพระธาตุมีเมืองเก่า เรียกว่า “บ้านหน้าพระลาน” เพื่อที่พระองค์จะเดินทางลงเรือที่วัดปากน้ำ แม่น้ำลพบุรีต่อมาได้ย้ายเมืองไปตั้งทางแม่น้ำน้อยตำบล

โพธิ์สามต้น ได้วัดสิงห์ ปัจจุบันอยู่ในท้องที่อำเภอค่ายบางระจัน (ที่ทำการปกครองจังหวัดสิงห์บุรี, 2555)

ครั้น พ.ศ.2310 เมื่อเสียกรุงศรีอยุธยาให้แก่พม่าแล้ว จึงย้ายเมืองสิงห์มาตั้งทางแม่น้ำเจ้าพระยา ริมปากคลองนกระทุง ตำบลบางมอญ (ปัจจุบัน คือ ตำบลต้นโพธิ์ จังหวัดสิงห์บุรี) การย้ายครั้งนี้จะเป็นสมัยเดียวกับการตั้งเมืองอ่างทองในสมัยธนบุรี ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ราว พ.ศ.2473 (รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว) ได้มีการจัดรูปการปกครองเมืองระบอบมณฑลเทศาภิบาล จึงได้จัดตั้งกรุงเก่า (มณฑลอยุธยา) ขึ้นประกอบด้วยเมือง 8 เมือง คือ กรุงเก่า พระพุทธบาท พรหมบุรี ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง และอินทร์บุรี ใน พ.ศ.2439-2440 ได้มีการยุบเมืองพรหมบุรี เมืองอินทร์บุรีลง ให้เป็นอำเภอขึ้นกับเมืองสิงห์บุรี และย้ายไปตั้ง ที่ตำบลบางพุทรา อันเป็นที่ตั้งจังหวัดสิงห์บุรีในปัจจุบันเนื่องจากมีชัยภูมิที่ดีกว่าเดิม เพราะพื้นที่เป็นเนินสูง น้ำท่วมไม่ถึง (ที่ทำการปกครองจังหวัดสิงห์บุรี, 2555)

ขนาดและที่ตั้ง

จังหวัดสิงห์บุรี ตั้งอยู่ทางภาคกลางตอนบน ระหว่างเส้นละติจูด 14 องศา 43 ลิปดา ถึง 15 องศา 6 ลิปดาเหนือ เส้นลองจิจูดที่ 100 องศา 11 ลิปดา ตะวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 142 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 822,478 ตารางกิโลเมตร หรือ 514,049 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (ที่ทำการปกครองจังหวัดสิงห์บุรี, 2555)

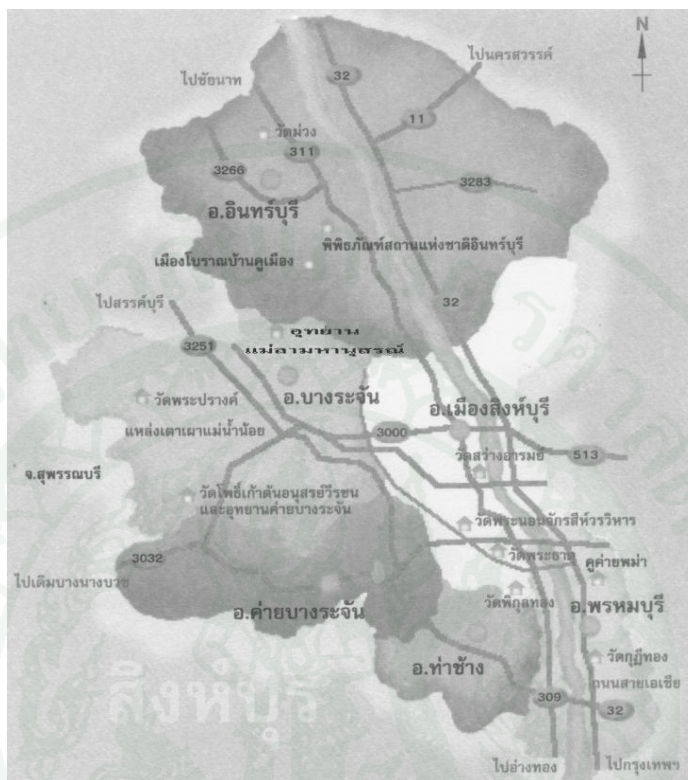
ทิศเหนือ ติดอำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท และอำเภอดาเกี จังหวัดนครสวรรค์

ทิศตะวันออก ติดอำเภอบ้านหมี่ อำเภอท่าเรือ จังหวัดลพบุรี

ทิศใต้ ติดอำเภอไชโย อำเภอโพธิ์ทอง และอำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง

ทิศตะวันตก ติดอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท และอำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี

แผนที่แสดงเขตการปกครองของจังหวัดสิงห์บุรี

ภาพที่ 4 แสดงเขตการปกครองของจังหวัดสิงห์บุรี

ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มและพื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้น ซึ่งเกิดจากการทับถมของตะกอนริมแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นเวลานาน จึงมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรดินและน้ำเป็นอย่างมากเป็นผลให้สามารถทำการเกษตรในลักษณะกึ่งน้ำได้ จังหวัดสิงห์บุรีแบ่งลักษณะภูมิประเทศเป็น 2 บริเวณ (ที่ทำการปกครองจังหวัดสิงห์บุรี, 2555)

1. บริเวณที่ราบลุ่ม เป็นที่ราบลุ่มขนาดใหญ่ เกิดจากการไหลผ่านของลำน้ำเจ้าพระยา แร่ธาตุและอินทรีย์วัตถุ ซึ่งละลายมากับน้ำ และตกตะกอนทับถม ประกอบด้วย ทรายละเอียด ดินตะกอน และดินเหนียว มีความสูงจากระดับน้ำทะเล ประมาณ 16 เมตร ครอบคลุมพื้นที่ทางตะวันตกในเขตอำเภออินทร์บุรี และบางส่วนตอนล่างของจังหวัด

2. บริเวณสองฝั่งเจ้าพระยา เขตอำเภอพรหมบุรี และแม่น้ำน้อยในเขตอำเภอท่าช้าง เป็นบริเวณที่มีน้ำท่วมขังในฤดูฝน บริเวณขอบที่ราบลุ่ม เป็นพื้นที่ลูกคลื่นลอนตื้น ได้แก่ พื้นที่แนวยาวตามสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาครอบคลุมพื้นที่ ทางด้านตะวันออกของจังหวัดในเขตอำเภออินทร์บุรี อำเภอเมือง และอำเภอพรหมบุรีและอำเภอท่าช้าง

ลักษณะภูมิอากาศโดยทั่วไปคล้ายกับจังหวัดอื่นในภาคกลางแบ่งเป็น 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์-เมษายน ฤดูฝน ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม-ตุลาคม และฤดูหนาวตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน-มกราคม ในปี พ.ศ.2555 จังหวัดสิงห์บุรีมีปริมาณน้ำฝนทั้งปี 1,077.8 มิลลิเมตร ฝนตกมากที่สุดในเดือนเมษายน อุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุดในเดือนเมษายน 36.4 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุดในเดือนมกราคม 19.4 องศาเซลเซียส (สถานีอุตุนิยมวิทยา จังหวัดชัยนาท, 2556)

การปกครองและประชากร

จังหวัดสิงห์บุรี แบ่งการปกครองออกเป็น 6 อำเภอ 43 ตำบล 364 หมู่บ้าน 13 ชุมชน โดยมีอำเภอ ดังนี้

1. อำเภอเมืองสิงห์บุรี มี 8 ตำบล 58 หมู่บ้าน 13 ชุมชน
2. อำเภออินทร์บุรี มี 10 ตำบล 105 หมู่บ้าน
3. อำเภอพรหมบุรี มี 7 ตำบล 42 หมู่บ้าน
4. อำเภอบางระจัน มี 8 ตำบล 77 หมู่บ้าน
5. อำเภอท่าช้าง มี 4 ตำบล 23 หมู่บ้าน
6. อำเภอกำแพงบางระจัน มี 6 ตำบล 59 หมู่บ้าน

การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 1 แห่ง เทศบาลเมือง จำนวน 1 แห่ง เทศบาลตำบล จำนวน 7 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 33 แห่ง (ที่ทำการปกครองจังหวัดสิงห์บุรี, 2555)

จากสถิติกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ วันที่ 30 สิงหาคม 2555 จังหวัดสิงห์บุรี มีประชากรทั้งสิ้น 213,587 คน ชาย 101,932 คน หญิง 111,655 คน จำนวนบ้าน 70,306 หลัง จำนวนประชากรชายคิดเป็นร้อยละ 47.72 ของประชากรทั้งหมด และจำนวนประชากรหญิงคิดเป็นร้อยละ 52.27 ของประชากรทั้งหมด ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล 56,797 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 ส่วนที่เหลือ 156,790 คน หรือร้อยละ 73.4 อาศัยอยู่นอกเขตเทศบาล (สำนักทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง, 2555)

ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของจังหวัดสิงห์บุรี ได้แก่ (ที่ทำการปกครองจังหวัดสิงห์บุรี, 2555)

1. หินปูน ใช้เผาทำปูนขาว
2. ทรายแม่น้ำ ใช้สำหรับงานก่อสร้าง

3. ดิน สามารถแบ่งได้ 7 ชุด ดินชุดท่าม่วง ดินชุดสรรพยา ดินชุดราชบุรี ดินชุดนครปฐม ดินชุดสระบุรี ดินชุดสิงห์บุรี ดินชุดโลกกระเทียม ที่พบมากได้แก่ ดินชุดราชบุรี ดินเหล่านี้เหมาะสำหรับทำนา ประมาณร้อยละ 60 และปลูกพืชไร่ ประมาณ ร้อยละ 40

แหล่งน้ำ จังหวัดสิงห์บุรีมีแม่น้ำที่สำคัญไหลผ่าน 3 สายได้แก่ (ที่ทำการปกครองจังหวัดสิงห์บุรี, 2555)

1. แม่น้ำเจ้าพระยา รับน้ำจากใต้เขื่อนเจ้าพระยา ไหลผ่านพื้นที่ตอนกลางของอำเภออินทร์บุรี ไปยังอำเภอเมือง และอำเภอบรมบุรี การใช้ประโยชน์ด้านการเกษตรโดยตรงมีน้อยเนื่องจากฤดูฝนมีน้ำมากเกินไปและฤดูแล้งปริมาณน้ำลดลงมาก

2. แม่น้ำน้อย รับน้ำจากเหนือเขื่อนเจ้าพระยา ไหลผ่านพื้นที่ตอนกลางของ อำเภอบางระจัน ไปยังอำเภอบางระจัน และอำเภอท่าช้าง โดยมีประตุน้ำที่โครงการชลประทานชั้นสูงตร ตั้งอยู่ทางตอนเหนือของอำเภอบางระจัน และมีประตุน้ำโครงการขามเฒ่าตั้งอยู่ตอนใต้ของอำเภอท่าช้าง แม่น้ำน้อยเป็นแหล่งน้ำที่นำมาใช้ประโยชน์ในการเกษตรมากที่สุดเนื่องจากสามารถควบคุมระดับน้ำได้

3. แม่น้ำลพบุรี แยกจากฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณด้านเหนือไปยังด้านตะวันออกของอำเภอเมืองสิงห์บุรี ในฤดูฝนปริมาณน้ำมาก ล้นฝั่ง เกษตรกรที่อาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำนี้จะใช้น้ำทำการเกษตรได้ในช่วงฤดูแล้ง โดยการปลูกพืชผัก และพืชไร่อายุสั้น

นอกจากนี้ยังมีลำน้ำที่สำคัญ ได้แก่ ลำแม่ลา ลำการ้อง คลองเชียงรากและคลองโพธิ์ชัย รวมทั้งห้วยหนองบึงที่มีอยู่ทั่วไปประมาณ 853 แห่ง และโครงการชลประทาน 6 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ 459,206 ไร่

สภาพทางเศรษฐกิจ

จากสถิติผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสิงห์บุรี พ.ศ.2553 จังหวัดสิงห์บุรี (ที่ทำการปกครองจังหวัดสิงห์บุรี, 2555) มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม (GPP) ณ ตามราคาประจำปี 2553 เท่ากับ 23,532 ล้านบาท และมีมูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อคนต่อปี (Per capita) 99,529 บาท เป็นลำดับที่ 30 ของประเทศ มีมูลค่าสูงสุดถึง 41.2 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด รองลงมาสาขาการเกษตรกรรม 14.9 สาขาการค้าส่งค้าปลีกร้อยละ 9.9 และสาขาอื่นๆร้อยละ 34.0 การเกษตร มีพื้นที่ทั้งหมด 514,049 ไร่ มีพื้นที่อยู่ในเขตชลประทาน 429,512 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 83.55 ของพื้นที่จังหวัด พื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่อยู่ในเขตชลประทาน มีการใช้พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 414,232 ไร่ (ร้อยละ 80.58) ที่นา 375,663 ไร่ (ร้อยละ 81.03) พื้นที่ปลูกพืชไร่ 10,307 ไร่ (ร้อยละ 2.49) พื้นที่สวน 25,542 ไร่ (ร้อยละ 6.17) พื้นที่เลี้ยงสัตว์ 921 ไร่ (ร้อยละ 0.22) และพื้นที่ประมงเพาะเลี้ยง 1,799 ไร่ (ร้อยละ 0.43) ในปี 2555 มีครัวเรือนผู้ประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรม จำนวน 22,283 ครัวเรือน

พืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัด ได้แก่ ข้าว กข.37 กข.41 ข้าวปทุม มีทั้งการเพาะปลูกข้าวนาปี และข้าวนาปรัง ผลผลิตข้าว/ไร่ ลดลงจากปี 2553 ปี 2554 ข้าวนาปีมีผลผลิต 322,970 ไร่ นาปรัง 352,951 ไร่ เป็นต้น และมีเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำนวน 22,283 ราย

ลักษณะการถือครองที่ดินทางการเกษตร เนื้อที่ถือครองทางการเกษตร 425,260 ไร่ เนื้อที่การเกษตรเป็นของเกษตรกรเอง 206,674 ไร่ หรือร้อยละ 45.49 (ของตนเอง 163,359 ไร่ หรือร้อยละ 79.04 จำนวนผู้อื่น 43,315 ไร่ หรือร้อยละ 20.96) และเป็นเนื้อที่ของผู้อื่น 218,586 ไร่ หรือร้อยละ 51.40 (เช่าผู้อื่น 209,459 ไร่ หรือร้อยละ 95.82 ได้ทำฟรี 9,127 ไร่ หรือร้อยละ 4.18) มีการปลูกข้าวนาปรังรวมทั้งสิ้น 342,550 ไร่ ผลผลิตรวม 326,970 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 951 กิโลกรัม/ไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัด)

1. อ้อยโรงงาน เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญรองลงมาจากข้าว ส่วนใหญ่ปลูกในพื้นที่อำเภอบางระจัน และอำเภอกำแพงบางระจัน ปี 2555 ปีการเพาะปลูก 10,307 ไร่ ผลผลิตรวม 12 ตัน/ไร่ ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 1,000 กิโลกรัม (สำนักงานเกษตรจังหวัด, 2555)

2. ไม้ผล ที่ปลูกกันมาก ได้แก่ มะม่วง กล้วยน้ำว้า มะพร้าว กระท้อน มะนาว ขนุนหนั่งชมพู่ ส้มโอ มะปราง ปี 2555 มีพื้นที่ปลูกไม้ผลทั้งสิ้น 25,542 ไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัด, 2555)

3. ด้านปศุสัตว์ปี 2555 มีเกษตรกรประกอบอาชีพด้านปศุสัตว์ จำนวน 1,785 ครัวเรือน

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสิงห์บุรี

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2554 จังหวัดสิงห์บุรีมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้จำนวน 1 คน แบ่งเขตเลือกตั้งโดยใช้เขตการปกครองของจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง มีจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวน 166,495 คน โดยแบ่งเป็นชาย จำนวน 77,499 คน และหญิงจำนวน 88,996 คน มีผู้ออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวน 131,776 คน คิดเป็นร้อยละ 79.17 จำนวนบัตรดี 119,697 ใบ คิดเป็นร้อยละ 90.83 จำนวนบัตรเสีย 7,901 ใบ คิดเป็นร้อยละ 6 และจำนวนบัตรที่ไม่ประสงค์ลงคะแนน 4,178 ใบ คิดเป็นร้อยละ 3.17 (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดสิงห์บุรี, 2554)

สำหรับผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตมีดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตจังหวัดสิงห์บุรี พ.ศ.2554

หมายเลข	ชื่อ-สกุล	พรรค	แบ่งตามอำเภอ					การใช้สิทธิ			รวม	ที่
								ล่วงหน้า				
			เมือง	อินทร์บุรี	บางระจัน	ค่ายบางระจัน	พรหมบุรี	ท่าช้าง	ในเขต	นอกเขต		
1	ดร.สุรสาธิต ภาสอุษ	เพื่อไทย	10,596	16,297	12,421	7,989	6,056	4,307	260	1,714	59,640	1
2	นายวันชัย จูเลีย	ชาติพัฒนาเพื่อแผ่นดิน	142	80	33	39	35	15	3	16	365	5
4	นายญาณเดช จารุสุนทร	ประชากรไทย	34	19	15	16	25	34	1	6	150	6
10	นายกมล สุขกะสมบัติ	ประชาธิปัตย์	5,636	35,96	2412	1,518	1,755	1,310	100	857	17,182	3
12	พ.อ.อ. ประจวบ รุ่งกำจัด	รักสยาม	163	185	94	103	92	46	5	34	722	4
21	นายโชติวุฒิ รัตนมา-นุสรณ์	ชาติไทยพัฒนา	11,898	10,305	4,583	5,137	5,015	2,225	154	572	39,889	2

จากผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตของจังหวัดสิงห์บุรี เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ.2554 ผลปรากฏว่า ผู้ที่ชนะการเลือกตั้งและได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ ดร.สุรสาธิต ภาสกร สังกัดพรรคเพื่อไทย

สำหรับผลการนับคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ จังหวัดสิงห์บุรี มีดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อจังหวัดสิงห์บุรี พ.ศ.2554

หมายเลข	ชื่อพรรค	คะแนน
1	เพื่อไทย	65,424
2	ชาติพัฒนาเพื่อแผ่นดิน	540
3	ประชาธิปัตย์ใหม่	495
4	ประชากรไทย	190

ตารางที่ 2 (ต่อ)

หมายเลข	ชื่อพรรค	คะแนน
5	รักประเทศไทย	4,426
7	ประชากรธรรม	32
8	ดำรงไทย	37
9	พลังมวลชล	271
10	ประชาธิปไตย	29,909
11	ไทยพอเพียง	220
12	รักษสันติ	1217
13	ไทยเป็นสุข	40
14	กิจสังคม	119
15	ไทยเป็นไท	43
16	ภูมิใจไทย	280
17	แทนคุณแผ่นดิน	32
18	เพื่อฟ้าดิน	34
19	เครือข่ายชาวนาแห่งประเทศไทย	512
20	การเมืองใหม่	113
21	ชาติไทยพัฒนา	14,225
22	เสรีนิยม	167
23	ชาติสามัคคี	45
24	บำรุงเมือง	21
25	กสิกรไทย	50
26	มาตุภูมิ	139
27	ชีวิตที่ดีกว่า	25
28	พลังสังคมไทย	22
29	เพื่อประชาชนไทย	67
30	มหาชน	425
31	ประชาชนชาวไทย	70
32	รักแผ่นดิน	52

ตารางที่ 2 (ต่อ)

หมายเลข	ชื่อพรรค	คะแนน
33	ประชาชนดี	42
34	ความหวังใหม่	22
35	อาสาสมัคร	16
36	พลังคนกีฬา	38
37	พลังชานนาไทย	41
38	ไทยสร้างสรรค์	22
39	เพื่อนเกษตรไทย	87
40	มหาวิทยาลัยพัฒนา	98

จากผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของจังหวัดสิงห์บุรี เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ.2554 ผลปรากฏว่า พรรคการเมืองที่มีคะแนนมากที่สุด 3 ลำดับแรก พรรคเพื่อไทย ได้คะแนน 65,424 คะแนน พรรคประชาธิปัตย์ ได้คะแนน 29,909 คะแนน และพรรคชาติไทยพัฒนา ได้คะแนน 14,225 คะแนน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เสรีน ปุณณะติตานนท์ (2520: 101-102) ได้ศึกษาเรื่อง หัวคะแนน บทบาทและยุทธวิธี พบว่า หัวคะแนนมีบทบาทอย่างมากในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง โดยเฉพาะการรณรงค์ในช่วงก่อนวันที่มีการเลือกตั้ง จำแนกได้เป็น 5 วิธีการ คือ

1. ชักชวนให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงไปลงคะแนนเสียงให้กับผู้ที่ตนสนับสนุนโดยใช้วิธีใดก็ตามที่จะทำให้คนในชุมชนของหัวคะแนนหรือเขตที่หัวคะแนนรับผิดชอบไปลงคะแนนเสียงให้กับบุคคลที่ตนเป็นผู้สนับสนุน

2. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สมัครกับประชาชน เช่น การนำสิ่งของจากผู้สมัครไปแจกให้แก่ผู้มีสิทธิลงคะแนนเป็นการสร้างความรู้สึกที่ดีแก่ประชาชนในชุมชน หรือการรวบรวมข้อเรียกร้องความเดือดร้อนต่างๆ ของประชาชนโดยแจ้งแก่ประชาชนว่าผู้สมัครสามารถหาวิธี

แก้ปัญหาให้แก่ประชาชนผู้เดือดร้อนได้อันจะทำให้ประชาชนรู้จักตัวผู้สมัครและผู้สมัคร ได้รับคะแนนเสียงมากขึ้น

3. ติดตามประเมินผลคะแนนเสียงที่คาดว่าผู้สมัครจะได้รับ แล้วรายงานให้ผู้สมัครทราบ การรายงานจะทำเป็นระยะๆ เพื่อให้ผู้สมัครทราบว่าขณะนี้คะแนนเสียงของตนเป็นอย่างไร หากคะแนนเสียงได้อยู่แล้วก็จะได้หาวิธีรักษาคะแนนเสียงเอาไว้ แต่ถ้าหากคะแนนเสียงยังเป็นรอง คู่แข่งก็ต้องหาวิธีที่จะทำให้คะแนนเสียงของตนดีขึ้น

4. ทำลายคะแนนเสียงคู่แข่งของผู้สมัคร ที่มักจะใช้เมื่อคะแนนเสียงคู่แข่งของผู้สมัครมีคะแนนเสียงมากกว่า หัวคะแนนจึงต้องหาหนทางทำให้คะแนนเสียงของผู้ที่ตนสนับสนุนดีขึ้นควบคู่กับการทำลายคะแนนเสียงของคู่แข่ง ซึ่งอาจใช้วิธีการต่างๆ เช่น ปลอมข่าวทำลายคู่แข่งว่าเคยเป็นโจร หรืออัมพาตมาก่อนหรือทำใบปลิวโจมตีคู่แข่ง

5. นำผู้มีสิทธิลงคะแนนมาลงคะแนนเสียง ทั้งนี้เพราะการคมนาคมในชุมชนย่อยๆ เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ประชาชนไปใช้สิทธิกันน้อย ถ้าหน่วยเลือกตั้งอยู่ห่างไกลจากชุมชนก็เป็นการยากที่ประชาชนจะอยากเสียเวลาให้ ฉะนั้นจึงเป็นภาระจำยอมหรือเป็นหน้าที่ของหัวคะแนนที่จะต้องจัดหารถไว้รับ-ส่ง คนเพื่อไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยการจัดรถสำหรับรับส่งประชาชนไปลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง

สุจิต บุญบงการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2527: 235-244) ได้ศึกษาวิจัยพฤติกรรม การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทยในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ.2522 เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับ แผนทั่วไปในการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทยส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพทางเศรษฐกิจ และ สัมพันธ์กับการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ความสนใจและความรู้สึกทางการเมืองกับการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ.2526 ก็ได้ทำการศึกษาซ้ำอีกในส่วนที่ เกี่ยวกับการแบบแผนทั่วไปในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และเพิ่มการศึกษาในประเด็นของ ความรู้สึก และทัศนคติที่มีต่อนโยบายของรัฐบาล และแบบแผนของการเลือกตั้งพรรคการเมือง ซึ่ง การศึกษาในปี พ.ศ.2522 และปี พ.ศ.2526 ผลการศึกษาพบว่า

1. ด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

1.1 เพศ พบว่า เพศชายสามารถตัดสินใจเลือกผู้สมัครได้เร็วกว่าเพศหญิงเล็กน้อยเกณฑ์ในการเลือกจะคำนึงถึงพรรคมากกว่าบุคคล โดยคำนึงถึงด้านนโยบายมากกว่าเพศหญิง และมีความเป็นตัวของตัวเองในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครมากกว่าเพศหญิง

1.2 อายุ พบว่า ผู้มีอายุในวัยกลางคนและวัยหนุ่มสาวมีแนวโน้มเลือกพรรคมากกว่าตัวบุคคล ส่วนผู้สูงอายุมีแนวโน้มเลือกตัวบุคคลมากกว่า กลุ่มวัยกลางคนมีแนวโน้มในการเลือกพรรคโดยคำนึงถึงนโยบายของพรรคมากกว่าผู้สูงอายุหรือผู้ที่อยู่ในวัยหนุ่มสาว

1.3 การศึกษา พบว่า มีผลอย่างมากต่อความแตกต่างในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ ผู้มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มไปลงคะแนนเสียงด้วยความสำนึกในหน้าที่พลเมืองมากกว่าผู้มีการศึกษาต่ำ ถูกชักจูงให้ไปลงคะแนนเสียงได้ยากกว่า มีแนวโน้มในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครได้เร็วและแน่นอนกว่าผู้มีการศึกษาต่ำ และคำนึงถึงพรรคมากกว่าตัวบุคคล โดยให้ความสำคัญกับนโยบายของพรรคมากกว่าผู้มีการศึกษาต่ำ

1.4 อาชีพ พบว่า ผู้ประกอบอาชีพที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง เช่น ครูอาจารย์ ข้าราชการ และนักธุรกิจ ไปลงคะแนนเสียงโดยสำนึกในหน้าที่ของพลเมือง ตัดสินใจเลือกได้เร็วกว่า มีแนวโน้มในการเลือกพรรคมากกว่าตัวบุคคลโดยคำนึงถึงนโยบายพรรคเป็นสำคัญมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำกว่า

1.5 ที่อยู่อาศัย พบว่า เป็นปัจจัยสำคัญต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและในเขตเมืองมีแนวโน้มไปลงคะแนนเสียงเพราะเห็นว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองดีมากกว่าผู้ที่อยู่ในชนบท และให้ความสำคัญกับพรรคและนโยบายของพรรคมากกว่าตัวผู้สมัคร และตัดสินใจด้วยตัวเองมากกว่า ผู้ออกเสียงในชนบทเล็กน้อย

2. ด้านแบบแผนพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งของคนไทยคนไทยไปลงคะแนนเสียงด้วยสำนึกว่าเป็นหน้าที่มากกว่าการแสดงออกถึงความต้องการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลหรือควบคุมรัฐบาล เพื่อให้คนที่ตนต้องการเข้าไปทำงาน เพราะฉะนั้นการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของคนไทยเป็นเรื่องของการปฏิบัติตามหน้าที่พลเมืองมากกว่าความรู้สึกว่าตนเองมีประสิทธิภาพทางการเมือง (political efficacy) โดยผู้มีการศึกษาสูงมีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางขึ้นไป และอาศัยในเขตเมืองหรือกรุงเทพมหานครจะไปใช้สิทธิเลือกตั้งด้วยความสำนึกในหน้าที่สูงกว่าผู้ที่อยู่ในชนบท มีการศึกษา

และฐานะทางเศรษฐกิจต่ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคมมีความสัมพันธ์กับแบบแผนการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ดังนี้

2.1 ผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมปานกลางขึ้นไป มีการศึกษาสูงอยู่ในช่วงวัยหนุ่มสาว (20-30 ปี) จนถึงวัยกลางคน (30-40 ปี) มีแนวโน้มไปลงคะแนนเสียงโดยสำนักของตนเองมากกว่าการถูกระดม (mobilized) แต่ตัดสินใจเลือกผู้สมัครได้ช้า และมีความแน่นอนในการตัดสินใจน้อยกว่าผู้มีวัยสูงอายุ

2.2 ผู้ไปใช้สิทธิในทุกฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมให้ความสำคัญกับตัวผู้สมัครและนโยบายมากกว่าพรรคการเมืองสำหรับคนที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครมีการศึกษาสูง มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลางขึ้นไปมีแนวโน้มเลือกพรรคใดพรรคหนึ่งค่อนข้างประจำ แต่ยังไม่มีการเมืองที่มีฐานสนับสนุนที่มั่นคงในหมู่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ชื่อเสียงและความนิยมในหัวหน้าพรรคมีส่วนช่วยให้พรรคได้รับความนิยมจากผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

2.3 ผู้ที่ให้ความสำคัญในชื่อเสียงของพรรคและความนิยมต่อหัวหน้าพรรคสามารถตัดสินใจเลือกผู้สมัครได้เร็วกว่าผู้ที่สนใจในประเด็นอื่นๆ

2.4 มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการเลือกตั้งของชาวกรุงเทพมหานครจากการที่เคยเลือกโดยคำนึงถึงพรรคและนโยบายของพรรคมาเป็นการคำนึงถึงตัวผู้สมัครมากกว่าพรรค

เศรษฐพร กุศรีพิทักษ์ (2533) ได้ศึกษารูปแบบและวิธีการซื้อเสียงเลือกตั้ง สรุปประเด็น ผู้ซื้อเสียงจะเป็นบุคคล 2 กลุ่ม คือ หัวคะแนน ซึ่งมีอยู่หลายระดับ เช่น หัวคะแนนระดับอำเภอ หัวคะแนนระดับตำบล หัวคะแนนระดับหมู่บ้าน หัวคะแนนระดับคุ้มบ้าน และผู้จัดการหาเสียง หรือคนคุมคะแนนเสียงของผู้สมัคร สำหรับเป้าหมายในการซื้อเสียงจะเน้นที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเจ้าหน้าที่เลือกตั้ง และกลุ่มหัวคะแนนเลือกตั้งด้วย โดยใช้วิธีการซื้อเสียงในรูปแบบวิธีต่างๆ เช่น ซื้อโดยตรงจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งเลย ซื้อบัตรประจำตัวประชาชน ซื้อหน่วยเลือกตั้ง ซื้อหัวคะแนน ซื้อใจ (ให้เปล่า) ระยะเวลาการซื้อเสียงจะซื้อหรือให้เงิน 1 หรือ 2 วันก่อนวันเลือกตั้ง แต่การซื้อใจจะให้เปล่าเป็นระยะเวลานานก่อนเลือกตั้ง ซึ่งคนที่ซื้อเสียงได้ผลจะต้องเป็นคนที่มีบารมีหรือต้องซื้อเป็น โดยจะต้องรู้ว่าซื้อจากใคร จะซื้อด้วยวิธีการอย่างไร และควรซื้อเมื่อใดบ้าง สำหรับประเด็นการซื้อเสียงจะได้ผลนั้นผู้วิจัยยังได้สรุปว่าอิทธิพลความเกรงกลัวจึงไม่กล้าที่จะบิดพลิ้ว ซึ่ง

อาจจะไม่มีหลักประกันได้ทั้งหมด แต่ก็มีวิธีการที่สามารถตรวจสอบผลการซื้อได้ และยังคงได้ผลด้วยเหตุ 3 ประการ คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีการศึกษาน้อย อิทธิพล และการหิบบีบไถ้มือประเด็นกฎหมายเลือกตั้งถึงแม้จะมีบทลงโทษรุนแรง ทั้งผู้ซื้อเสียงเลือกตั้งและผู้ขายเสียงเลือกตั้งจึงทำให้ขาดพยานบุคคลในการเอาผิดผู้ฝ่าฝืนกฎหมาย ประกอบกับเจ้าหน้าที่ของรัฐมิได้สนใจปฏิบัติหน้าที่ในการรักษากฎหมายอย่างเคร่งครัด จึงทำให้การซื้อเสียงเลือกตั้งยังคงมีอยู่ และแพร่เชื้อเป็นโรคระบาดในการเลือกตั้งทุกระดับ และยังเสนอแนะว่าประชาชนคนไทยผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหลาย เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องจะต้องเริ่มดำเนินการเพื่อหาทางแก้ไข หาทางจำกัด และกำจัดการซื้อเสียงให้หมดไปเพื่อรักษาระบอบประชาธิปไตยของไทยไว้

คลฤติ วรรณสุทธะ (2544) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร: ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ 6 มกราคม 2544 ในพื้นที่อำเภอภูซำ จังหวัดยโสธร พบว่า “ระบบอุปถัมภ์” ได้แก่การซื้อเสียง การให้ผลประโยชน์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน ส่วนกลุ่มเครือข่ายไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชน คุณลักษณะของประชากร อันได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ที่ต่างกันมีผลทำให้มีทัศนคติเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์แตกต่างกัน

ดรรารัตน์ เมตตาริกานนท์ (2535) ได้ศึกษา ผู้นำท้องถิ่นอีสานกับเครือข่ายความสัมพันธ์ โดยได้ศึกษาสมาชิกสภาเทศบาลเมืองยโสธรในชุดปี พ.ศ.2535 พบว่า กลุ่มที่กุมอำนาจทางการเมืองในระยะแรกของการตั้งเมืองยโสธรคือ กลุ่มไทยอีสาน ภายหลังปฏิรูปการปกครองในสมัยรัชกาลที่ 5 โอกาสก็เปิดให้บุคคลผู้ที่มี “ความรู้” ในระบบราชการเข้ามาเป็นผู้นำ ตั้งแต่ พ.ศ.2518 เป็นต้นมา แกนนำกลุ่มผู้มีอำนาจทางการเมืองท้องถิ่น ได้เปลี่ยนมาสู่กลุ่มพ่อค้าชาวจีนที่มีธุรกิจก่อสร้าง และบริการ-บันเทิง ผสมกับกลุ่มพ่อค้าชาวจีนในเมืองที่มีการเชื่อมประสานสัมพันธ์กับผู้นำคัมต่างๆ ที่มีเชื้อสายไทยอีสาน มีการรวม “ทุน” ช่วยเหลืออุปถัมภ์ทางการเมืองซึ่งกันและกัน มีการขยายฐานของเครือข่ายสัมพันธ์ไปยังกลุ่ม องค์กรต่างๆ ทั้งด้านการค้าและสาธารณะกุศล ตลอดจนกลุ่มพลังทางสังคม เช่น กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน กลุ่มสตรี หอการค้า มูลนิธิสโมสรไลออนส์โรตารี ฯลฯ การประสานเครือข่ายเหนียวแน่นด้วยผลประโยชน์ทำให้ประสบผลสำเร็จในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเกือบทุกครั้ง เครือข่ายดังกล่าวยังเชื่อมประสานสู่เครือข่าย ข้อมูล-ข่าวสาร ทั้งในระดับการเลือกตั้ง ส่วนท้องถิ่น ระดับชาติ ซึ่งในอนาคตการกระจุกตัวของอำนาจการบริหารท้องถิ่น มีแนวโน้มจะก่อให้เกิดปัญหา ความขัดแย้งในด้านการครอบครองและแบ่งปันทรัพยากรได้

คารารัตน์ เมตตาริกานนท์ และ ปณัฏา เพือกพันธ์ (2535) ได้ศึกษาผู้นำท้องถิ่นกับเครือข่ายสัมพันธ์ระดับตำบล กรณีศึกษานักสตรีตำบลนาหนองทุ่ม อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น พบว่า คุณลักษณะที่สำคัญในการได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งคือ 1) เป็นผู้มีฐานทุนมั่งคั่ง 2) เป็นผู้อุปถัมภ์ชุมชน 3) เข้าถึงแกนนำของกลุ่มหรือคุ้ม 4) เข้าถึงกลุ่มพลังมวลชนจัดตั้งต่างๆ และมีการยืนยันสมมุติฐานว่า ระบบอุปถัมภ์เดิมได้เปลี่ยนแปลงจากแนวคิด “บุญ” กับ “อำนาจ” ไปสู่ระบบอุปถัมภ์ใหม่ คือความสัมพันธ์ของ “ทุนที่มั่งคั่ง” กับ “อำนาจ” ชุมชนที่เปลี่ยนเป็นชุมชนเมือง การสมาคม เครือข่ายสัมพันธ์แม้จะเป็นครัวเรือน เพื่อนบ้าน เครือญาติ แต่เนื้อหา และความหมายได้เปลี่ยนไปเป็นการเมือง และเศรษฐกิจการค้า กลุ่มพลังมวลชนทางการเมืองท้องถิ่นที่รัฐจัดตั้งขึ้นไม่เพียงแต่เป็นพลังสนับสนุนอำนาจรัฐบาลกลางเท่านั้นแต่ได้กลายมาเป็นพลังสนับสนุนอำนาจทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นด้วยซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตย

นภดล สุคนธวิท (2539) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง พรรคการเมืองไทยกับการเมืองท้องถิ่น: ผลประโยชน์และฐานอำนาจ พบว่า การที่พรรคการเมืองต่างๆ สามารถควบคุมประชาชนในท้องถิ่นในลักษณะที่สามารถชักจูงหรือชักนำประชาชนได้นั้นจะอาศัยกลไกในระบบอุปถัมภ์ของสังคมไทยควบคู่ไปกับความไม่รู้ไม่เข้าใจเรื่อง การเมืองของประชาชน ภายใต้วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าจึงทำให้พรรคการเมืองสามารถใช้การเมืองท้องถิ่นเป็นฐานอำนาจสำคัญในการก้าวเข้าสู่อำนาจทางการเมืองและแสวงหาผลประโยชน์จากอำนาจทางการเมืองอย่างไม่จำกัดการจัดสรรผลประโยชน์ต่างๆ ในท้องถิ่นเป็นการทำเพื่อรักษาและสร้างฐานอำนาจของพรรคการเมืองอย่างหนึ่ง จากเหตุผลดังกล่าวนี้จึงเป็นปัจจัยสำคัญของที่มาแห่งฐานอำนาจของการเมืองทั้งในท้องถิ่นและระดับชาติที่จะต้องทุ่มเงินซื้อเสียง พร้อมจัดตั้งฐานอำนาจในแต่ละท้องถิ่นโดยอาศัยระบบอุปถัมภ์เป็นตัวนำไปสู่ความสำเร็จในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง

สุชัย บุตรสาระ (2536) ได้ทำการศึกษาวิจัยในเรื่อง พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนและบทบาทผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น จากการศึกษาพบว่าผู้นำท้องถิ่นเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความคุ้นเคยกับผู้คนในชุมชนหมู่บ้านที่รับผิดชอบเป็นอย่างดี ส่วนใหญ่เป็นคนที่มิถุนีลำนานอยู่ในชุมชนนั้นๆ มากกว่า 10 ปี และมีประวัติการทำงานเสียสละเพื่อส่วนรวมมาากจนเป็นที่ยอมรับของคน ในชุมชน ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดบทบาททางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ ตำแหน่งทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ซึ่งทางราชการได้กำหนดหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน ความรู้และทัศนคติทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ความคุ้นเคยส่วนตัวระหว่างผู้นำท้องถิ่นกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นๆ อีก เช่น ทัศนคติทางการเมืองของชาวบ้านที่เรียกร้องให้ผู้นำ

ท้องถิ่นแสดงบทบาทในการประสานประโยชน์กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตลอดจนความเคยชินที่ว่าการไปเลือกตั้งจะต้องได้รับผลประโยชน์ตอบแทน เป็นต้น

ธงชัย พิมพ์สกุล (2539) ได้ทำการศึกษาวิจัยในเรื่องปัญหาทุจริตการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดชลบุรีจากการศึกษาพบว่า การทุจริตการเลือกตั้งของจังหวัดชลบุรีเกิดขึ้นนับแต่ปี 2512 เรื่อยมา โดยเห็นได้อย่างแจ่มชัดว่าเงินเป็นปัจจัยหลักเป็นตัวก่อให้เกิดปัญหาการทุจริตการเลือกตั้งขึ้น ทั้งนี้ทั้งนั้นก็เพียงเพื่อความหวังของการเป็นผู้ชนะการเลือกตั้งให้ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น นักเลือกตั้งที่กระทำการทุจริตด้วยวิธีการต่างๆ ขึ้นมา โดยมีได้คำนึงถึงหลักแห่งความสุจริต ยุติธรรม ตลอดจนความชอบธรรมใดๆ และไม่รักษาไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงและเนื่องจากปัจจัยเรื่องเงินที่นับว่าเป็นตัวการก่อให้เกิดการทุจริตในการเลือกตั้งเป็นหลักใหญ่ดังกล่าวมาแล้ว ก็ยังมีปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งคืออิทธิพลและอำนาจเถื่อนที่เป็นทั้งตัวควบคุมชนิด และเร่งปฏิกิริยาของปัจจัยเงินด้วยอีกแรงหนึ่งจนทำให้การซื้อเสียงแพร่ขยายวงไปสู่หมู่ประชาชนอย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพ แม้จะมีประสิทธิผลส่วนใหญ่ต่อประชาชนชั้นล่างและชนชั้นกลางเท่านั้นก็ตาม แต่ก็ส่งผลให้การเลือกตั้งแต่ละครั้งไม่สุจริตและโปร่งใส อีกทั้งเพราะเนื่องจากปัจจัยทางการเงินนี้ทำให้ข้าราชการผู้ดำเนินการเลือกตั้งจำนวนหนึ่งตลอดจนนักการเมืองท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตกเป็นทาสของเงินตราแทบหมดสิ้น โดยต่างยอมให้ความร่วมมือในการทุจริตด้วยอย่างเป็นกระบวนการ ทำให้เจตนารมณ์ของการเลือกตั้งตัวแทนของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตยไม่ประสบผลสำเร็จคล่องตามความประสงค์ที่แท้จริงของประเทศชาติ ทั้งนี้ก็จะเกิดจากความสำนึกของประชาชนส่วนใหญ่ที่มีต่อการเลือกตั้ง เนื่องจากประชาชนมีสิทธิที่จะต้องไปเลือกตั้งตามกฎหมายจะหลีกเลี่ยงมิได้ข้อกำหนดนี้น่าจะเป็นข้อดีส่วนหนึ่งที่จะช่วยขจัดปัญหาการซื้อเสียงได้ประการแรกอีกทั้งยังช่วยป้องกันผู้อื่นมาใช้สิทธิแทนตนอย่างทุจริตได้ด้วย

จากผลการวิจัยนี้พบขอเท็จจริงที่ก่อให้เกิดการทุจริตการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมถึงการเลือกตั้งท้องถิ่นของจังหวัดชลบุรีเกิดจากปัจจัยเรื่องการเงิน ปัญหาอิทธิพลท้องถิ่น การไม่วางตัวเป็นกลางของข้าราชการ หน่วยงานต่างๆ ของรัฐ โดยเฉพาะข้าราชการกระทรวงมหาดไทย ผู้ดำเนินการเลือกตั้ง รวมตลอดถึงนักการเมืองท้องถิ่นทุกประเภท อีกทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ให้ความร่วมมือกันอย่างครบถ้วนทั่วกัน เพื่อกระทำการทุจริตในการเลือกตั้งทุกรูปแบบหรือให้เป็นคุณแก่ผู้สมัครของกลุ่มผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นให้ได้รับชัยชนะ ในการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยเป็นอย่างยิ่ง

ไพฑูรย์ บุญวัฒน์ (2538) ได้ศึกษาถึงเทคนิคและวิธี โงงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งผู้เขียนเห็นว่าการโงงการเลือกตั้งอาจเป็นเพียงแต่แนวความคิดความเห็นของนักวิชาการและผู้สนใจการเมืองซึ่งอยู่นอกเวทีการแข่งขันต่อสู้ในทัศนะของนักการเมืองและหวัคะแนนที่เข้าร่วมในการรณรงค์หาเสียง ผู้วิจัยมองภาพการทุจริตในการเลือกตั้งที่แตกต่างออกไปโดยเห็นว่าเป็นเพียงกฎเกณฑ์ของการแข่งขัน (Rule of Political Game) ที่ต้องป้องกันไม่ให้ฝ่ายตรงข้ามสามารถใช้เทคนิควิธี โงงได้แต่ถ้ามีโอกาสก็พร้อมที่จะทุจริตและ ใช้วิธีการทุกอย่างเพื่อให้ได้คะแนนสนับสนุนถึงแม้ว่าการกระทำนั้นอาจจะผิดกฎหมายก็ตามถ้าคู่แข่งไม่สามารถจับได้ไล่ทันก็หมายความว่าเขายังอ่อนในเรื่องไหวพริบไม่ทันเกม หรือเพอเรอถูกระเบียบ และกฎหมายอาจเป็นเพียงข้อกำหนดที่ทางราชการวางไว้แต่ไม่มีผลในการปฏิบัติ นักการเมืองและหวัคะแนนคิดว่าการโงงการเลือกตั้งเป็นเรื่องธรรมดา และจะต้องต่อสู้แข่งขันชิงไหวชิงพริบกันเพื่อเป้าหมายในการได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งและกีดกันไม่ให้คู่แข่งประสบความสำเร็จ

วิฑูรย์ นามบุตร (2539) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยศึกษาเฉพาะกรณีพรรคประชาธิปัตย์เขตเลือกตั้งที่ 4 จังหวัดอุบลราชธานี ในการเลือกตั้งปี 2539 จากการศึกษาพบว่าบริบทของโครงสร้างการเมืองไทยมีผลต่อการรณรงค์ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบหรือเนื้อหาของรณรงค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันการเมืองอันได้แก่พรรคการเมืองยังไม่มีมีการพัฒนาเป็นพรรคที่มีฐานมวลชนรองรับ (Mass-Party) หากแต่ยังมีลักษณะคล้ายกับกลุ่มผลประโยชน์ที่ต้องการอำนาจทางการเมืองมาเพื่อลงทุนทางการเมืองทำให้ภาพสะท้อนของการลงสมัครรับเลือกตั้งเพื่อมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเข้ามาหาผลประโยชน์ เพราะถ้าเข้าไปเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วสิ่งที่จะได้รับตามมามากมายในรูปผลประโยชน์ที่คนภายนอกไม่เข้าใจ เช่น มัวว้างเดินหางบประมาณเพื่อหวังค่าคอมมิชชั่นจากงบประมาณนั้น การได้รู้จักพบปะกับนายทุนระดับชาติในรัฐสภา เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกันและคงไม่ต้องพูดถึงการได้ผลประโยชน์จากการมีตำแหน่งรัฐมนตรี เมื่อผลประโยชน์ที่รับจากการเข้ามาเป็นนักการเมืองในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสูงและยาวนานเช่นนี้ จึงทำให้ผู้มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงจึงกล้าลงทุนในธุรกิจการเมืองดังกล่าว ที่สุดก็ส่งผลต่อรูปแบบในการรณรงค์เลือกตั้งเพื่อให้ได้มาซึ่งสถานภาพความเป็นผู้แทนราษฎรดังกล่าว โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องชอบธรรมทางการเมืองรูปแบบในการรณรงค์หาเสียงจึงกลายเป็นรูปแบบของการรณรงค์เพื่อทุจริตหาเสียงและการทุจริตซื้อขายเสียง เพื่อหวังเพียงให้ตัวเองเข้าไปเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ได้ไม่ว่าจะโดยวิธีการใดๆ เรื่องดังกล่าวปฏิเสธไม่ได้เลยว่าเป็นเพราะพรรคการเมืองของไทยไม่เข้มแข็งเพียงพอที่จะต่อต้านกับกระแสดังกล่าว และตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของนายทุนพรรคที่ผลักดันตัวเอง เข้ามามีบทบาทใน

กรรมการบริหารและใช้วิธีสรรหาตัวบุคคลโดยวิธีทางลัด คือ เข้าไปลงทุนซื้อตัวผู้สถานะทางเศรษฐกิจสูง โดยคาดว่าจะมีคะแนนนิยมในตัวบุคคลดังกล่าวสูงและโอกาสที่จะชนะเลือกตั้งก็สูงตามไปด้วย จึงเกิดกระบวนการซื้อตัวบุคคลดังกล่าวเข้าพรรคค้ายๆ กับการประมูลทางการเมืองและเงินที่บุคคลเหล่านี้ได้มาก็จะถูกนำไป “ซื้อเสียงและทุจริตการเลือกตั้ง” การรณรงค์หาเสียงจึงเปลี่ยนแปลงจากหลักการที่ควรจะเป็น คือการรณรงค์หาเสียงมาเป็นการรณรงค์ทุจริตหาเสียงและรณรงค์ทุจริตซื้อขายเสียง

สุเมธ พรหมพันธุ์ (2540) ได้ทำการศึกษาถึงปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่ามีผลต่อความมั่นคงทางการเมืองไทยอย่างไร ทั้งนี้ได้ศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการซื้อสิทธิขายเสียง โดยอาศัยจุดด้อยต่างๆ อาทิคนยังไม่เข้าใจประโยชน์ของการเลือกตั้ง การมีตัวแทนหรือผู้แทนเข้าไปดูแลผลประโยชน์ให้คนทั่วไปมีทัศนคติว่าผู้แทนต้องรับใช้ทุกอย่างแม้เรื่องส่วนตัว เฉพาะตัว (ยากจน แต่งงาน โกงเงิน บวชลูกงานศพ งานพัฒนาต่างๆ ฯลฯ) ผู้แทนช่วยได้ทั้งสิ้น คนรู้สึกว่าการเลือกตั้งเสร็จแล้ว ส.ส.หายหัวไป หาตัวไม่เจอ จึงคิดว่าจะเอาอะไรจากผู้แทนราษฎรหลังการเลือกตั้งมีน้อยลง

นฤมล คำจุมพล, จตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร และ ลัดดาวัลย์ ตันติวิทยาพิทักษ์ (2541) ทำการศึกษาวិจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งโดยศึกษาจากศักยภาพและความสนใจในการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งขององค์การเอกชน และการบริหารการเลือกตั้งเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรม และมีส่วนร่วมจากภาคประชาชนมากที่สุด จากการศึกษาพบว่าองค์การเอกชนระดับชาติที่มีเครือข่ายหรือสมาชิกในจังหวัดต่างๆ นั้น หลายองค์กรมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายจะประสบปัญหาเรื่องวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ระบุว่าจะไม่เกี่ยวกับการเมือง ทำให้ไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งกับคณะกรรมการการเลือกตั้งได้อย่างเต็มที่ ส่วนองค์กรเอกชนที่ไม่ได้เป็นนิติบุคคลจะมีความเป็นอิสระในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองมากกว่าองค์การเอกชนนิติบุคคล องค์กรเหล่านี้จะเน้นงานด้านรณรงค์ด้านกว้างในประเด็นการเมืองและประเด็นเชิงนโยบายและจะมีความสัมพันธ์กับองค์การเอกชนระดับจังหวัดในรูปแบบเครือข่ายต่างๆ ผลจากการศึกษาวิจัยคณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อแนวทางการมีส่วนร่วมขององค์กรเอกชนในกระบวนการเลือกตั้งว่าการมีส่วนร่วมในกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งขององค์กรเอกชนสามารถมีได้หลายระดับ ขึ้นกับความสนใจและศักยภาพขององค์กรเอกชนเหล่านั้น เช่น องค์กรเอกชนที่สนใจกระบวนการรับรององค์การเอกชนของคณะกรรมการการเลือกตั้ง องค์กรเอกชนที่ต้องการการสนับสนุนจากรัฐบาลที่เป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความมั่นใจ

ให้เข้ามามีส่วนร่วม องค์การเอกชนที่ต้องการการสนับสนุนจากรัฐบาลที่เป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความมั่นใจก่อนเข้าร่วม กิจกรรมองค์การเอกชนที่มีปัญหาเรื่องข้อบังคับหรือตราสาร

พวงเพ็ชร ชุนละเอียด (2542) ได้ทำการศึกษาวิจัยถึงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ถึงปัญหาและอุปสรรคตลอดจนแนวทางในการป้องกันปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น จากผลการศึกษาพบว่า การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ในระดับปัญญานชนมีความเห็นแบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ ประการแรกถึงการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งนั้น ระบบพรรคการเมืองไทยมีโอกาที่จะได้รับการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งสามารถปฏิรูปไปสู่สิ่งที่ดีขึ้นและพรรคการเมืองมีโอกาที่จะคัดหาตัวผู้สมัครที่มีความรู้ความสามารถมาลงสมัครรับเลือกตั้งเพราะที่มีคุณภาพในท้องถิ่นจะลงสมัครมากขึ้น โดยเฉพาะประชาชนจะมีโอกาสได้เลือก ส.ส. ทำงานได้ง่ายขึ้น มีโอกาที่จะใกล้ชิดและดูแลประชาชนได้ทั่วถึง รวมทั้งการแก้ไขปัญหของประชาชนทำได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ประการที่สองผู้สมัครที่มีคุณภาพอาจจะไม่ได้รับการเลือกตั้ง เพราะระดับการศึกษาของประชาชนยังไม่เท่าเทียมกัน โดยเฉพาะประชาชนจะเลือกผู้สมัครที่มีชื่อเสียงเป็นผู้ที่มีบุญคุณต่อคน หรือผู้ที่มีอิทธิพลมีอำนาจบารมีมากกว่าเลือกผู้ที่ไม่คุ้นเคยและอาจจะมีค่าใช้จ่ายซื้อเสียงมากขึ้นกว่าเดิมสาเหตุเนื่องมาจากเขตเล็กลง การต่อสู้จะมีสูงขึ้นเพราะมีผู้สมัครหลายคน การแข่งขันในท้องถิ่นจะรุนแรงจึงอาจทำให้ความสำคัญของพรรคการเมืองน้อยลง

นอกจากผลสรุปการศึกษาในประเด็นดังกล่าวแล้วผู้วิจัยยังได้เสนอแนะปัญหาการเลือกตั้งในประเทศไทย ซึ่งแยกได้ 3 ปัญหาด้วยกัน คือการทุจริตในการเลือกตั้งและการซื้อสิทธิขายเสียง ผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งไม่ได้ใช้วิจารณญาณในการเลือกดีพอ ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้ดีของคุณภาพมีโอกาสเข้ามาสู่สภาผู้แทนราษฎร และการไม่เปิดโอกาสให้บุคคลที่มีคุณภาพเข้ามาสู่ระบบการเมือง

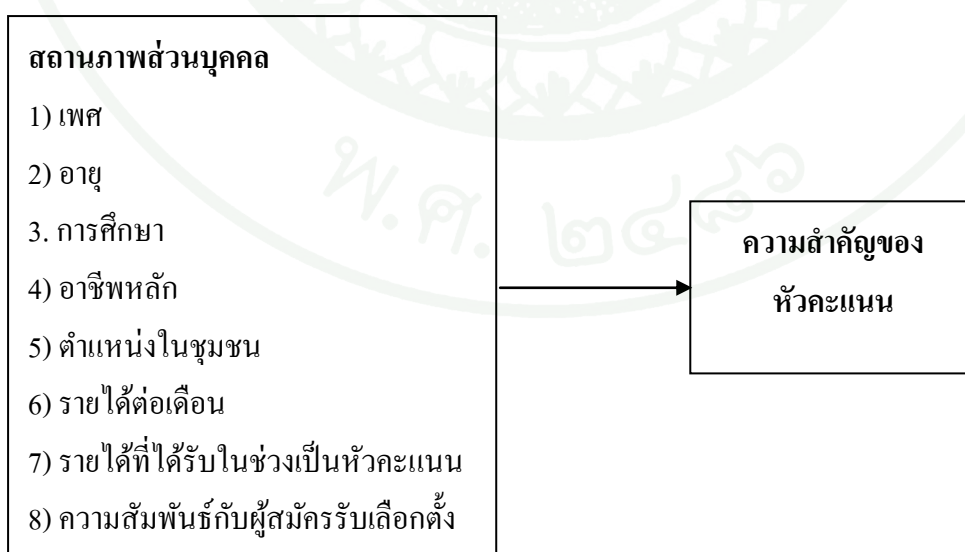
ถวิวัติ บุรีกุล และคณะ (2545) ได้ทำการศึกษาถึงปัญหาหลักสำคัญในกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยแยกลักษณะของแหล่งของการเกิดปัญหาออกเป็นกลุ่มๆ คือ ปัญหาของผู้สมัครรับเลือกตั้งปัญหาของพรรคการเมือง ปัญหาของบุคลากรที่จัดการเลือกตั้ง ปัญหาของหน่วยงานจัดการเลือกตั้ง ปัญหาของกระบวนการเลือกตั้ง ปัญหาขององค์กรเอกชนและสื่อมวลชน ปัญหาของประชาชน และปัญหาอื่นๆ อย่างไรก็ตามปัญหาที่พบส่วนใหญ่และอยู่ใน

ความสนใจของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย คือการทุจริตการเลือกตั้งในลักษณะที่เป็น “การซื้อเสียง” ในช่วงเวลาก่อนและระหว่างประกาศพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง เป็นปัญหาที่ถกเถียงกันอยู่ในปัจจุบันว่าจะใช้บังคับในช่วงเวลาก่อนประกาศพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งทั่วไปได้หรือไม่ อย่างไรก็ตาม ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบภายหลังการเลือกตั้งคือการร้องเรียนและการร้องคัดค้านการเลือกตั้งที่มีจำนวนมาก ทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่สามารถดำเนินการสืบสวนสอบสวนคำร้องเรียนและคำร้องคัดค้านได้โดยพลัน หรือภายในกำหนดเวลาการใช้พยานหลักฐานเท็จหรือไม่ชัดเจน ก่อให้เกิดอุปสรรคอย่างมากต่อการวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และการที่เจ้าหน้าที่สืบสวนสอบสวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งมีพฤติกรรมทุจริตเรียกผลประโยชน์ ปัญหาการใช้อำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เป็นประเด็นที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในการไม่รับรองผลการเลือกตั้งและประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่ (ใบเหลือง) หรือการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งออกจากการเลือกตั้งหลังจากพบว่า ผู้นั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเป็นการทุจริตเกิดขึ้น (ใบแดง) เห็นได้ชัดว่า อำนาจเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาแก่ระบบการเลือกตั้งในระดับหนึ่ง คือการเลือกตั้งซ้ำซากสร้างความเบื่อหน่ายแก่ประชาชน ซึ่งปัญหาข้อนี้ควรต้องมีการแก้ไขอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้ พบว่าประชากรผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 78.5 เห็นด้วยกับข้อเสนอให้ยกเลิกการใช้อำนาจในการไม่รับรองผลการเลือกตั้งและประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่ (ใบเหลือง) ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยให้เหลือแต่อำนาจการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง (ใบแดง) ปัญหาพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งของประชาชนของผู้สมัครรับเลือกตั้งและพรรคการเมืองที่เห็นชัดที่สุดคือการใช้หวัคะแนนของผู้สมัครรับเลือกตั้งในการหาเสียงและการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งระบบใหม่ กล่าวคือการเลือกตั้งมีการแจกเงินและบังคับประชาชนให้ลงคะแนนตามที่หวัคะแนนชี้แนะสำหรับแนวทางการแก้ไขที่พบได้แก่การให้ความรู้แก่ประชาชนและการประชาสัมพันธ์ต่อเนื่องเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีข้อสรุปคือ ผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทและอิทธิพลที่จะทำให้การผู้สมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่ชนบทประสบความสำเร็จ ซึ่งผู้นำท้องถิ่น ได้แก่บุคคลในท้องถิ่นที่เป็นที่เคารพนับถือ ผู้นำท้องถิ่นมีทั้งผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ได้แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พระสงฆ์และบุคคลที่ประชาชนเคารพ ยอมรับ ยกย่องและนับถือมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อกระบวนการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการเลือกตั้งทำให้บุคคลต่างๆ ที่เป็นผู้นำของท้องถิ่นทั้งฝ่ายปกครองเป็นตัวจักรสำคัญในการที่จะทำให้การเลือกตั้งมีความบริสุทธิ์ยุติธรรมขนาดไหน และฝ่ายท้องถิ่นมักจะเป็นเป้าหมายสำคัญของนักการเมืองที่จะดึงมาเป็นแนวร่วมในการหา

เสียงด้วย สำหรับผู้ที่ตัดสินใจลงคะแนนเสียงโดยคำนึงถึงคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร ประกอบกับผู้นำฝ่ายปกครองกับฝ่ายท้องถิ่นมักจะมีเหตุผลว่าผู้สมัครคนใด สามารถทำประโยชน์ให้แก่ท้องถิ่น เชื่อในความสามารถการทำหน้าที่เป็นปากเสียงแทนจึงทำให้ผู้ที่ลงคะแนนเสียงไม่คำนึงถึงทั้งพรรคการเมืองและคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร ตัดสินใจโดยมีผู้แนะนำหรือชักชวนเป็นสำคัญ กลุ่มผู้นำในชุมชนเป็นสำคัญผู้ท้องถิ่นเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความคุ้นเคยกับผู้คนในชุมชนหมู่บ้านที่รับผิดชอบเป็นอย่างดีส่วนใหญ่ เป็นคนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชนนั้นๆ มานาน มีประวัติการทำงานเพื่อส่วนรวมมามากจนเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน ส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดบทบาททางการเมืองของหัวหน้าคะแนนในท้องถิ่น ได้แก่ ตำแหน่งทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ซึ่งทางราชการได้กำหนดหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน ความรู้และทัศนคติทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น ความคุ้นเคยส่วนตัวระหว่างผู้นำท้องถิ่นกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นๆอีกเช่น ทัศนคติทางการเมืองของชาวบ้าน ที่เรียกร้องให้ผู้นำท้องถิ่นแสดงบทบาทในการประสานประโยชน์กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตลอดจนความเคยชินที่ว่า การไปเลือกตั้งจะต้องได้รับผลประโยชน์ตอบแทน ทำให้เจตนาธรรมของการเลือกตั้งตัวแทนของประชาชน ตามระบอบประชาธิปไตยไม่ประสบผลสำเร็จ ลุล่วงตามความประสงค์ที่แท้จริงของประเทศชาติ ทั้งเกิดจากความสำนึกของประชาชนส่วนใหญ่ที่มีต่อการเลือกตั้ง เนื่องจากประชาชนมีสิทธิที่จะต้องไปเลือกตั้งตามกฎหมายจะหลีกเลี่ยงไม่ได้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 5 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสำคัญของห้วคะแนนในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรี เป็นการวิจัยแบบสำรวจ (Survey Method) ซึ่งใช้วิธีการสำรวจเชิงวิเคราะห์ (Analytical Survey Method) ในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปรากฏการณ์ต่างๆ ที่สนใจศึกษาซึ่งเกิดขึ้นในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ.2554 โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการดำเนินการวิจัย โดยมีรายละเอียดในเรื่องประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการทดสอบเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล หลักเกณฑ์การให้คะแนน การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการและรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ห้วคะแนนของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ.2554 ซึ่งมีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในชุมชนต่างๆ ในเขตจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการติดต่อขอทราบจำนวนห้วคะแนนที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคนใช้ในการช่วยเหลือการเลือกตั้งครั้งดังกล่าว ซึ่งมีจำนวน 557 คน จากบัญชีรายชื่อห้วคะแนนของผู้สมัครรับเลือกตั้งจำนวน 6 คน

การกำหนดขนาดตัวอย่าง

ผู้วิจัยจึงกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการศึกษาวิจัยโดยใช้หลักเกณฑ์ทั่วไปดังนี้ (เวียรา ภัทรอาชาชัย, 2536: 314 อ้างใน วัลลภ รัษฎัตรานนท์, 2555: 139)

ตารางที่ 3 การกำหนดขนาดตัวอย่าง

จำนวนประชากร	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
น้อยกว่า 100 (1-99)	100%
จำนวนนับด้วยร้อย (100-999)	25%
จำนวนนับด้วยพัน (1,000-9,999)	10%
จำนวนนับด้วยหมื่น (10,000 ขึ้นไป)	1% แต่ไม่ควรเกิน 2,500 คน

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) อยู่ที่จำนวนนับด้วยร้อย (100-999) ใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 25% ซึ่งจากจำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษา 557 คน จึงได้จำนวนตัวอย่างที่ศึกษา 140 คน

การสุ่มตัวอย่าง

สำหรับการสุ่มตัวอย่าง (Random Sampling) นั้น จากการสำรวจข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพของประชากรที่ใช้ในการวิจัยเบื้องต้นพบว่าส่วนใหญ่จะเป็นผู้นำท้องถิ่น/ชุมชนซึ่งกระจายทั่วจังหวัดสิงห์บุรี ทำให้ผู้วิจัยได้ทำการใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Sampling Techniques) แบบเป็นไปตามโอกาสทางสถิติ (Probability Sampling) ผสมกับวิธีการเลือกแบบไม่เป็นไปตามโอกาสทางสถิติ (Non-Probability Sampling) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นแรก ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มแบบกลุ่มหรือเขตพื้นที่ (Cluster or Area Sampling) จากการแบ่งเขตพื้นที่ของกลุ่มประชากรในเขตจังหวัดสิงห์บุรีออกเป็น 6 เขตตามเขตการปกครองของอำเภอต่างๆ นอกจากผู้วิจัยเห็นว่าลักษณะชุมชน ประชากร รวมทั้งวิถีชีวิตต่างๆ ของประชากรในอำเภอต่างๆ มีความคล้ายคลึงกัน

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยได้ทำการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการสุ่มในแต่ละเขตพื้นที่ โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้สูตรดังนี้

$$\text{จำนวนตัวอย่างในแต่ละเขต} = \frac{\text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรในแต่ละเขต}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

เมื่อได้จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเขตที่ศึกษา แล้ว นำมากำหนดตัวอย่าง ตามตาราง
ดังนี้

ตารางที่ 4 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของหัวคะแนนที่จะใช้ศึกษาในแต่ละเขตอำเภอ

เขต/อำเภอ	จำนวนหัวคะแนน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
อำเภอเมือง	103	26
อำเภอพรหมบุรี	88	22
อำเภออินทร์บุรี	127	32
อำเภอบางระจัน	93	23
อำเภอก่ายบางระจัน	76	19
อำเภอท่าช้าง	70	18
รวม	557	140

ขั้นที่ 3 เลือกชุมชนที่น่าสนใจในแต่ละเขตพื้นที่ออกมาจำนวนเขตละ 4 ชุมชน/หมู่บ้าน
ได้แก่

เขตอำเภอเมือง ประกอบด้วย ชุมชนบ้านสมักร, ชุมชนดอนกระต่าย, หมู่บ้านจักรสีห์ และ
ชุมชนบางกระบือ

เขตอำเภอพรหมบุรี ประกอบด้วย หมู่บ้านบางน้ำเปรี้ยว, หมู่บ้านบ้านแปง, หมู่บ้านหัวป่า
และหมู่บ้านพระงาม

เขตอำเภออินทร์บุรี ประกอบด้วย หมู่บ้านโพธิ์ชัย, หมู่บ้านจีนน้ำร่าย, หมู่บ้านจั่วราย และ
ชุมชนทับยา

เขตอำเภอบางระจัน ประกอบด้วย หมู่บ้านโพชนไก่อ, หมู่บ้านจำ, หมู่บ้านแม่ลา และหมู่บ้านเชิงกลัด

เขตอำเภอกำแพงบางระจัน ประกอบด้วย หมู่บ้านโพทะเล, หมู่บ้านท่าข้าม, หมู่บ้านโพสังโฆ และหมู่บ้านคอตราช

เขตอำเภอท่าช้าง ประกอบด้วย หมู่บ้านดอนสมอ, หมู่บ้านโพประจักษ์, หมู่บ้านวิหารขาว และหมู่บ้านพิบูลทอง

จากนั้นขั้นตอนสุดท้ายผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลด้วยการ สุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ตามการสุ่มแบบไม่เป็นไปตามโอกาสทางสถิติ (Non-Probability Sampling) จากหัวคะแนนที่มีรายชื่อในชุมชนต่างๆ ชุมชนละ 5-10 คน ดังที่กำหนดในขั้นที่ 3 ทำให้ได้ตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 140 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นจากการตรวจสอบเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพหลัก ตำแหน่งในชุมชน รายได้ต่อเดือน รายได้ที่ได้รับในช่วงเป็นหัวคะแนน และความสัมพันธ์กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความสำคัญของหัวคะแนนที่แสดงในการเป็นหัวคะแนน รวมข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 35 ข้อ ซึ่งเป็นแบบสอบถามวัดระดับข้อเท็จจริงตามที่เกิดขึ้น มีลักษณะคำถามเป็นทั้งข้อความเชิงบวก และลบ โดยให้เลือกตอบได้คำตอบเดียว ใช้มาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับตามรายละเอียดดังนี้

กำหนดระดับคะแนนขึ้นอยู่กับลักษณะของข้อความ ดังต่อไปนี้

ระดับข้อเท็จจริง จริงอย่างยิ่ง เชิงบวก ระดับคะแนน 5 เชิงลบ ระดับคะแนน 1

ระดับข้อเท็จจริง จริง เชิงบวก ระดับคะแนน 4 เชิงลบ ระดับคะแนน 2

ระดับข้อเท็จจริง จริง ปานกลาง เชิงบวก ระดับคะแนน 3 เชิงลบ ระดับคะแนน 3

ระดับข้อเท็จจริง จริง จริงบ้าง เชิงบวก ระดับคะแนน 2 เชิงลบ ระดับคะแนน 4

ระดับข้อเท็จจริง จริง ไม่เป็นจริง เชิงบวก ระดับคะแนน 1 เชิงลบ ระดับคะแนน 5

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่ของแบบสอบถามเพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งระดับข้อเท็จจริง ออกเป็น 5 ช่วงเท่าๆ กัน โดยใช้วิธีการคำนวณความกว้างของชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned} \frac{(\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด})}{5} &= \frac{5-1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

จากเกณฑ์ดังกล่าว สามารถแบ่งเกณฑ์ได้ดังนี้

ข้อเท็จจริงด้านบวก (+)

ระดับ	ระดับคะแนนเฉลี่ย
น้อยที่สุด	1.0-1.8
น้อย	1.9-2.6
ปานกลาง	2.7-3.4

มาก 3.5-4.2

มากที่สุด 4.3-5.0

การแปลความหมาย

น้อยที่สุด หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมต่อข้อเท็จจริงตามข้อคำถามในระดับต่ำ

น้อย หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมต่อข้อเท็จจริงตามข้อคำถามในระดับค่อนข้างต่ำ

ปานกลาง หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมต่อข้อเท็จจริงตามข้อคำถามในระดับปานกลาง

มาก หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมต่อข้อเท็จจริงตามข้อคำถามในระดับมาก

มากที่สุด หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมต่อข้อเท็จจริงตามข้อคำถามในระดับมากที่สุด

ความคิดเห็นด้านลบ (-)

ระดับ ระดับคะแนนเฉลี่ย

มากที่สุด 1.0-1.8

มาก 1.9-2.6

ปานกลาง 2.7-3.4

น้อย 3.5-4.2

น้อยที่สุด 4.3-5.0

การแปลความหมาย

น้อยที่สุด หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความสำคัญตามข้อคำถามในระดับมากที่สุด

น้อย หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความสำคัญตามข้อคำถามในระดับมาก

ปานกลาง หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความสำคัญตามข้อคำถามในระดับปานกลาง

มาก หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความสำคัญตามข้อคำถามในระดับค่อนข้างต่ำ

มากที่สุด หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อความสำคัญตามข้อคำถามในระดับต่ำ

การทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการนำไปทดสอบความแม่นยำ (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

1. การหาความแม่นยำตรง (Validity) เพื่อให้คำถามทุกข้อครอบคลุมข้อมูลที่ต้องการตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ จึงได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ทำการตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา (content validity) ของคำถามแต่ละข้อว่าตรงตามจุดมุ่งหมายและสอดคล้องกับการวิจัยหรือไม่ และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นเพื่อดำเนินการต่อไป

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่เป็นหัวคะแนน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาก่อนเก็บรวบรวมข้อมูลจริง ณ จังหวัดชัยนาท ซึ่งเป็นจังหวัดเพื่อนบ้านของสิงห์บุรีที่มีความคล้ายคลึงกันทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประชาชน จำนวนละ 30 ราย หลังจากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นเป็นรายข้อและรายด้าน (Item Analysis) ด้วยวิธีการหาค่าความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency Method) ซึ่งใช้สูตรของ Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

และหาความเชื่อมั่นรวมโดยใช้วิธีการของ วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach' s Alpha Coefficient) ซึ่งทุกข้อคำถามมีค่ามากกว่า 0.7

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมจากแหล่งข้อมูล 2 ประเภท ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างตอบ และผู้วิจัยรอรับกลับมา

1.2 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ก่อนที่จะนำมาประมวลผล

1.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วน คัดเลือกเฉพาะฉบับที่มีความสมบูรณ์ มาลงรหัสตัวเลข (Code) ตามเกณฑ์ของเครื่องมือแต่ละส่วน จึงนำไปประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไป

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากหนังสือ ตำรา บทความ ผลงานวิจัย และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ประกอบการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) ครั้งและใช้อ้างอิง (Reference) ในการเขียนรายงานผลการวิจัย (Research Report)

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมแบบสอบถามและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยได้ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS Windows (Statistical Package for Social Science for Windows)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย

1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายข้อมูลภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างและระดับข้อเท็จจริงตามข้อคำถามต่างๆ

2. สถิติทดสอบ (Testing Statistics) ทดสอบความสัมพันธ์ตามสมมติฐานที่ศึกษา ซึ่ง กรณีที่เป็นตัวแปรอิสระ 1 ตัว มีระดับการวัดแบบกลุ่ม (Nominal) หรือเรียงลำดับ (Ordinal) มากกว่า 2 กลุ่มกับตัวแปรตาม 1 ตัว ซึ่งมีระดับการวัดแบบช่วง (Interval) ทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร โดยการใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance: One-way ANOVA) และเมื่อพบความแตกต่างจะทดสอบความแตกต่างรายคู่ (Post-hoc test) ด้วยวิธีของ Fisher's Least Significance: L.S.D)

ส่วนกรณีตัวแปรอิสระมีระดับการวัดแบบกลุ่ม (Nominal) หรือลำดับ (Interval) จำนวน 2 กลุ่ม และตัวแปรตามมีระดับการวัดแบบช่วงหรืออัตราส่วน (Interval or ratio) ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าวโดยใช้การวิเคราะห์การทดสอบค่าที (t-test)

สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ กำหนดไว้ที่ระดับ .05

บทที่ 4

ผลและวิจารณ์

การศึกษาเรื่อง ความสำคัญของ “ห้วยคenne” ในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรี ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการบรรยายคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลมาได้ และใช้สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) วิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เลือกศึกษาและสรุปไปยังค่าพารามิเตอร์ของประชากรจากการทดสอบสมมติฐานซึ่งมีผลวิจัยจากการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ในการศึกษานี้ผู้วิจัยได้จำแนกประเภทข้อมูลในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ไว้ 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ, อายุ, การศึกษา, อาชีพหลัก, ตำแหน่งในชุมชน, ระดับรายได้ต่อเดือน, รายได้ที่ได้รับในช่วงที่เป็นห้วยคenne และความสัมพันธ์กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญของห้วยคenneที่ทำให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตนให้การสนับสนุน

ส่วนที่ 3 ผลวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดสอบสมมติฐาน

ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถาม

จากการศึกษาปัจจัยจากสถานภาพของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ, อายุ, การศึกษา, อาชีพหลัก, ตำแหน่งในชุมชน, ระดับรายได้ต่อเดือน, รายได้ที่ได้รับในช่วงที่เป็นห้วยคenne และความสัมพันธ์กับผู้สมัครรับเลือกตั้งสามารถแสดงรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ตารางแสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	66	47.1
หญิง	74	52.9
รวม	140	100.0

จากตารางพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 52.9 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 47.1

ตารางที่ 6 ตารางแสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
อายุต่ำกว่า 30 ปี	27	19.3
อายุระหว่าง 31-40 ปี	42	30
อายุระหว่าง 41-50 ปี	32	22.9
อายุระหว่าง 51-60 ปี	16	11.4
อายุเกิน 60 ปีขึ้นไป	23	16.4
รวม	140	100

จากตารางพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 42 ราย คิดเป็นร้อยละ 30 รองลงมาเป็นผู้มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 32 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.9 ผู้มีอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 27 ราย คิดเป็นร้อยละ 19.3 ผู้มีอายุเกิน 60 ปีขึ้นไป จำนวน 23 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.4 และผู้มีอายุระหว่าง 51-60 ปี มีจำนวน 16 รายคิดเป็นร้อยละ 11.4

ตารางที่ 7 ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการศึกษา

ระดับการศึกษาสูงสุด	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษาหรือน้อยกว่า	38	27.1
มัธยมศึกษา	15	10.7
สายอาชีพ/ปวช./ปวส.	57	40.7
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	27	19.3
สูงกว่าปริญญาตรี	3	2.1
รวม	140	100

จากตารางพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้มีการศึกษาระดับสายอาชีพ/ปวช./ปวส. จำนวน 57 ราย คิดเป็นร้อยละ 40.7 รองลงมาเป็นผู้มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือน้อยกว่า จำนวน 38 ราย คิดเป็นร้อยละ 27.1 ผู้มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 27 ราย คิดเป็นร้อยละ 19.3 ผู้มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 15 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.7 และผู้มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 3 รายคิดเป็นร้อยละ 2.1

ตารางที่ 8 ตารางแสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพหลัก

อาชีพหลัก	จำนวน	ร้อยละ
ข้าราชการหรือพนักงานของรัฐ	25	17.9
เกษตรกร	45	32.1
รับจ้างทั่วไป	30	21.4
ค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว	11	7.9
ลูกจ้างบริษัท/พนักงานเอกชน	19	13.6
อื่นๆ	10	7.1
รวม	140	100

จากตารางพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้มีอาชีพเกษตรกร จำนวน 45 ราย คิดเป็นร้อยละ 32.1 รองลงมาเป็นผู้มีอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 30 ราย คิดเป็นร้อยละ 21.4 ผู้มีอาชีพเป็นข้าราชการหรือพนักงานของรัฐ จำนวน 25 ราย คิดเป็นร้อยละ 17.9 ผู้มีอาชีพเป็นลูกจ้างบริษัท/

พนักงานเอกชน จำนวน 19 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.6 ผู้มีอาชีพเป็นค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว มีจำนวน 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.9 และผู้มีอาชีพอื่นๆ มีจำนวน 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.1

ตารางที่ 9 ตารางแสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตำแหน่งในชุมชน

ตำแหน่งในชุมชน	จำนวน	ร้อยละ
กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน	18	12.9
สมาชิกสภาท้องถิ่นประจำชุมชน	41	29.3
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	43	30.7
หัวหน้าคุ้มบ้าน	23	16.4
กรรมการหมู่บ้าน	9	6.4
อื่นๆ	6	4.3
รวม	140	100

จากตารางพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีตำแหน่งในชุมชนเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 43 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.7 รองลงมาเป็นผู้มีตำแหน่งในชุมชนเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นประจำชุมชน จำนวน 41 ราย คิดเป็นร้อยละ 29.3 ผู้มีตำแหน่งในชุมชนเป็นหัวหน้าคุ้มบ้าน จำนวน 23 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.4 ผู้มีตำแหน่งในชุมชนเป็นกำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 18 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.9 ผู้มีตำแหน่งในชุมชนเป็นกรรมการหมู่บ้าน มีจำนวน 9 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.4 และผู้มีตำแหน่งอื่นๆ ในชุมชนมีจำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.3

ตารางที่ 10 ตารางแสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 10,000 บาท	18	12.9
สูงกว่า 10,000 ไม่เกิน 20,000 บาท	39	27.9
สูงกว่า 20,000 ไม่เกิน 30,000 บาท	44	31.4
สูงกว่า 30,000 ไม่เกิน 50,000 บาท	24	17.1
สูงกว่า 50,000 ไม่เกิน 100,000 บาท	9	6.4

ตารางที่ 10 (ต่อ)

รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ตั้งแต่ 100,000 บาทขึ้นไป	6	4.3
รวม	140	100

จากตารางพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้ต่อเดือนสูงกว่า 20,000 ไม่เกิน 30,000 บาท จำนวน 44 ราย คิดเป็นร้อยละ 31.4 รองลงมาเป็นผู้มีรายได้ต่อเดือนสูงกว่า 10,000 ไม่เกิน 20,000 บาท จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 27.9 ผู้มีรายได้ต่อเดือนสูงกว่า 30,000 ไม่เกิน 50,000 บาท มีจำนวน 24 ราย คิดเป็นร้อยละ 17.1 ผู้มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท มีจำนวน 18 ราย คิดเป็นร้อยละ 12.9 และผู้มีรายได้ต่อเดือนสูงตั้งแต่ 100,000 บาทขึ้นไป มีจำนวน 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.3

ตารางที่ 11 ตารางแสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ที่ได้รับในช่วงเป็นหัวคะแนน

ระดับรายได้	จำนวน	ร้อยละ
1. ต่ำกว่า 10,000 บาท	5	3.6
2. สูงกว่า 10,000 ไม่เกิน 20,000 บาท	94	67.1
3. สูงกว่า 20,000 ไม่เกิน 30,000 บาท	21	15
4. สูงกว่า 30,000 ไม่เกิน 50,000 บาท	16	11.4
5. สูงกว่า 50,000 ขึ้นไป	4	2.9
รวม	140	100

จากตารางพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้ที่ได้รับในช่วงเป็นหัวคะแนนสูงกว่า 10,000 ไม่เกิน 20,000 บาท จำนวน 94 ราย คิดเป็นร้อยละ 67.1 รองลงมาเป็นผู้มีรายได้ที่ได้รับในช่วงเป็นหัวคะแนนสูงกว่า 20,000 ไม่เกิน 30,000 บาท จำนวน 21 ราย คิดเป็นร้อยละ 15 ผู้มีรายได้ที่ได้รับในช่วงเป็นหัวคะแนนสูงกว่า 30,000 ไม่เกิน 50,000 บาท จำนวน 16 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.4 ผู้มีรายได้ที่ได้รับในช่วงเป็นหัวคะแนนต่ำกว่า 10,000 บาท มีจำนวน 5 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.6

3.6 และผู้มีรายได้ที่ได้รับในช่วงเป็นห้วคะแนนสูงกว่า 50,000 ขึ้นไป มีจำนวน 4 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.9

ตารางที่ 12 ตารางแสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามความสัมพันธ์กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง

การเข้าร่วมกลุ่ม	จำนวน	ร้อยละ
คนในครอบครัว	6	4.3
เพื่อน	43	30.7
ญาติพี่น้อง/เกี่ยวดองกัน	44	31.4
ครู-ลูกศิษย์	6	4.3
เคยเป็นให้ในสมัยก่อนหน้านี้มาแล้ว	30	21.4
รวม	140	100

จากตารางพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นญาติพี่น้อง/เกี่ยวดองกัน จำนวน 44 ราย คิดเป็นร้อยละ 31.4 รองลงมา มีความสัมพันธ์กับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นเพื่อน จำนวน 43 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.7 มีความสัมพันธ์กับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ที่เคยเป็นให้ในสมัยก่อนหน้านี้มาแล้ว จำนวน 30 ราย คิดเป็นร้อยละ 21.4 และมีความสัมพันธ์กับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นครู-ลูกศิษย์และคนในครอบครัว จำนวนอย่างละ 6 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญของห้วคะแนนที่แสดงในการเป็นห้วคะแนน

จากการศึกษาความสำคัญของห้วคะแนนที่แสดงในการเป็นห้วคะแนนสามารถแสดงรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 13 ตารางแสดงจำนวนความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสำคัญของการหวัคະແນนที่แสดงในการเป็นหวัคະແນน

(n=140)

ความสำคัญของหวัคະແນน	ระดับข้อเท็จจริง					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	จริง อย่าง ยิ่ง (%)	จริง (%)	ปาน กลาง (%)	จริง บ้าง (%)	ไม่ เป็น จริง (%)			
1. ใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวขอ คະແນนเสี่ยงจากผู้มีสิทธิออก เสียงให้กับผู้สมัครที่สนับสนุน	67 (47.9)	71 (50.7)	2 (1.4)			4.46	.52	มาก ที่สุด
2. ใช้เงินตอบแทนเป็นเงื่อนไข ในการขอคະແນนเสี่ยงจากผู้มี สิทธิออกเสียงให้กับผู้สมัครที่ สนับสนุน	66 (47.1)	71 (50.7)	3 (2.1)			4.45	.54	มาก ที่สุด
3. ให้สิ่งของตอบแทนเป็น เงื่อนไขในการขอคະແນนเสี่ยง จากผู้มีสิทธิออกเสียงให้กับ ผู้สมัครที่สนับสนุน	87 (62.1)	48 (34.3)	5 (3.6)			4.58	.56	มาก ที่สุด
4. ทำการจดชื่อและ/หรือเลข บัตรประจำตัวประชาชนของผู้ มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่รับ เงื่อนไขในการขอคະແນนเสี่ยง ให้กับผู้สมัครที่สนับสนุน	55 (39.3)	73 (52.1)	12 (8.6)			4.30	.62	มาก ที่สุด
5. เป็นผู้ปล่อยข่าวลวง เพื่อ ทำลายคະແນนเสี่ยงคู่แข่งกัน	51 (36.4)	64 (45.7)	14 (10)	11 (7.9)		4.10	.87	มาก
6. เป็นผู้แก้ข่าวสารที่ทำลาย คະແນนเสี่ยงของผู้สมัครที่ สนับสนุน	49 (35)	65 (46.4)	18 (12.9)	8 (5.7)		4.10	.83	มาก

ตารางที่ 13 (ต่อ)

(n=140)

ความสำคัญของหัวข้อ	ระดับข้อเท็จจริง					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	จริง อย่าง ยิ่ง (%)	จริง (%)	ปาน กลาง (%)	จริง บ้าง (%)	ไม่ เป็น จริง (%)			
7. จัดเลี้ยงอาหารและเครื่องดื่ม แก่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เพื่อสร้างความนิยมให้กับ ผู้สมัครที่สนับสนุน	73 (52.1)	52 (37.1)	15 (10.7)			4.41	.67	มากที่สุด
8. ท่านจะหาเสียงเฉพาะใน พื้นที่ที่ท่านรับผิดชอบ	61 (43.6)	60 (42.9)	13 (9.3)	3 (2.1)	3 (2.1)	4.23	.87	มาก
9. ใช้โอกาสในงานเลี้ยง สังสรรค์ และงานประเพณี สร้างความนิยมให้กับผู้สมัคร ที่ท่านสนับสนุน	68 (48.6)	63 (45)	9 (6.4)			4.42	.61	มากที่สุด
10. สร้างความนิยมให้กับ ผู้สมัครที่ท่านสนับสนุนด้วย การกล่าวถึงคุณงามความดี และผลงานที่ผ่านมา	74 (52.9)	61 (43.6)	5 (3.6)			4.49	.56	มากที่สุด
11. ท่านสร้างความนิยมให้กับ ผู้สมัครที่ท่านสนับสนุนด้วย การกล่าวถึงแนวทางในการ พัฒนาท้องถิ่นของผู้สมัครที่ สนับสนุน	95 (67.9)	38 (27.1)	7 (5)			4.62	.57	มากที่สุด
*12. ท่านไม่ชอบนำปัญหา และความต้องการของผู้มีสิทธิ ออกเสียงเลือกตั้งไปเสนอ ผู้สมัครที่ท่านสนับสนุน			9 (6.4)	54 (38.6)	77 (55)	1.51	.61	มากที่สุด

ตารางที่ 13 (ต่อ)

(n=140)

ความสำคัญของหัวข้อ	ระดับข้อเท็จจริง					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	จริง อย่าง ยิ่ง (%)	จริง (%)	ปาน กลาง (%)	จริง บ้าง (%)	ไม่ เป็น จริง (%)			
13. ท่านเป็นตัวแทนของ ผู้สมัครในการเข้าร่วมงาน สังคมต่างๆ เช่น งานศพ งาน แต่งงาน และงานขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น	62 (44.3)	62 (44.3)	12 (8.6)	4 (2.9)		4.30	.74	มาก ที่สุด
14. ท่านเป็นตัวแทนของ ผู้สมัครในการเข้าร่วมงาน ประเพณีต่างๆของชุมชน	71 (50.7)	61 (43.6)	4 (2.9)	4 (2.9)		4.42	.68	มาก ที่สุด
15. ท่านเป็นผู้รับปัญหาและ ความต้องการด้านสาธารณะ ประโยชน์ของหมู่บ้านไป เสนอผู้สมัครที่ตนสนับสนุน	68 (48.6)	56 (40)	12 (8.6)	4 (2.9)		4.34	.75	มาก ที่สุด
16. ท่านเป็นตัวแทนของ ผู้สมัครในการมอบเงินทุน หรือวัสดุก่อสร้างเพื่อ สาธารณะประโยชน์ต่างๆ ของ หมู่บ้าน	64 (45.7)	58 (41.4)	11 (7.9)	7 (5)		4.27	.81	มาก

ตารางที่ 13 (ต่อ)

(n=140)

ความสำคัญของหวัคະແນ	ระดับข้อเท็จจริง					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	จริง อย่าง ยิ่ง (%)	จริง (%)	ปาน กลาง (%)	จริง บ้าง (%)	ไม่ เป็น จริง (%)			
17. ท่านเป็นผู้ประสานสัญญา หรือเงื่อนไขระหว่าง ประชาชนกับผู้สมัคร เช่น สัญญาที่ผู้สมัครจะบริจาคเพื่อ การสาธารณประโยชน์ ถ้าได้ คะแนนเสียงจากหมู่บ้านใน ระดับหนึ่ง เป็นต้น	64 (45.7)	58 (41.4)	11 (7.9)	7 (5)		4.27	.81	มาก
18. ท่านช่วยอำนวยความสะดวก ในด้านการเดินทางไป ลงคะแนนเสียงในวันเลือกตั้ง	76 (54.3)	48 (34.3)	8 (5.7)	8 (5.7)		4.37	.83	มากที่สุด
19. ท่านเป็นผู้คอยหยังเสียง ของประชาชนเป็นระยะ	73 (52.1)	58 (41.4)	9 (6.4)			4.45	.61	มากที่สุด
20. ท่านเป็นผู้คอยหาข่าวความ เคลื่อนไหวของกลุ่มแข่งขัน	77 (55)	45 (32.1)	10 (7.1)	8 (5.7)		4.36	.84	มากที่สุด
21. ท่านขอใช้เงินสดจากผู้มี สิทธิเลือกตั้งเพื่อซื้อเสียง	72 (51.4)	46 (32.9)	10 (7.1)	7 (5)	5 (3.6)	4.23	1.02	มาก
*22. มีการเป็นหวัคະແນให้ ผู้สมัครคราวละมากกว่า หนึ่งคน	50 (35.7)	9 (6.4)	8 (5.7)	23 (16.4)	50 (35.7)	2.9	1.76	ปาน กลาง
23. ท่านจะเป็นคนกำหนด จำนวนเงินตอบแทนให้แก่ผู้ ไปเลือกตั้ง	71 (50.7)	40 (28.6)	15 (10.7)	12 (8.6)	2 (1.4)	4.18	1.02	มาก

ตารางที่ 13 (ต่อ)

(n=140)

ความสำคัญของห้วคะแนน	ระดับข้อเท็จจริง					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	จริง อย่าง ยิ่ง (%)	จริง (%)	ปาน กลาง (%)	จริง บ้าง (%)	ไม่ เป็น จริง (%)			
24. อุปสรรคสำคัญที่สุดใน การทำงานของ ท่าน คือ คณะกรรมการเลือกตั้งที่ดูแล เขตเลือกตั้งนั้นๆ	90 (64.3)	40 (28.6)	7 (5)	3 (2.1)		4.55	.69	มาก ที่สุด
25. ท่านจะถูกตรวจสอบการ ทำงานจากผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือบรรดาผู้สนับสนุน ผู้สมัครรายนั้น	78 (55.7)	36 (25.7)	18 (12.9)	8 (5.7)		4.31	.90	มาก ที่สุด
26. ท่านจะเข้าไปหาบรรดาผู้มี บารมีในพื้นที่ เช่น พระสงฆ์ หรือ ผู้นำอาวุโสในการสร้าง คะแนนนิยมให้แก่ผู้สมัคร	77 (55)	53 (37.9)	8 (5.7)	2 (1.4)		4.46	.67	มาก ที่สุด
27. ท่านชอบอ้างถึงบุญคุณ ของท่านที่มีต่อผู้มีสิทธิ เลือกตั้งเพื่อหวังเป็นที่มาของ คะแนนเสียงของผู้สมัคร	74 (52.9)	44 (31.4)	13 (9.3)	7 (5)	2 (1.4)	4.29	.93	มาก
28. การใช้เงินสดซื้อเสียง มี ความสำคัญมากกว่าการ กล่าวถึงความสามารถของ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง	84 (60)	47 (33.6)	6 (4.3)	3 (2.1)		4.51	.68	มาก ที่สุด

ตารางที่ 13 (ต่อ)

(n=140)

ความสำคัญของห้วคะแนน	ระดับข้อเท็จจริง					$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	จริง อย่าง ยิ่ง (%)	จริง (%)	ปาน กลาง (%)	จริง บ้าง (%)	ไม่ เป็น จริง (%)			
29. การใช้เงินสดซื้อเสียง โดยตรงกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งใน ปัจจุบัน ไม่ใช่สิ่งที่จะกระทำ ได้โดยง่าย	87 (62.1)	34 (24.3)	15 (10.7)	4 (2.9)		4.45	.79	มาก ที่สุด
30. คนของกลุ่ม (ทีมงาน เลือกตั้งของผู้สมัครนั้นๆ) เป็น อุปสรรคต่อการหาคะแนน นิยมให้แก่ผู้สมัคร	95 (67.9)	31 (22.1)	14 (10)			4.57	.66	มาก ที่สุด
31. มีการใช้เครือข่ายญาติที่ น้องของห้วคะแนน (ห้วคะแนนพ่วง หรือลูกโซ่) หาคะแนนนิยมให้แก่ผู้สมัคร	85 (60.7)	45 (32.1)	10 (7.1)			4.53	.62	มาก ที่สุด
*32. ท่านไม่ชอบสร้าง เครือข่ายห้วคะแนนด้วยกันขึ้น เพราะท่านทำได้ดีอยู่แล้ว			14 (10)	32 (22.9)	94 (67.1)	1.42	.66	มาก ที่สุด
33. แม้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะเป็น ญาติของผู้สมัครก็ต้องใช้เงิน เหมือนกับคนทั่วไป	56 (40)	29 (20.7)	31 (22.1)	8 (5.7)	16 (11.4)	3.72	1.34	มาก
34. ท่านยังมีหน้าที่ต้องให้สิ่ง ตอบแทนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ภายหลังจากทราบผลการ เลือกตั้ง	62 (44.3)	45 (32.1)	12 (8.6)	11 (7.9)	10 (7.1)	3.98	1.22	มาก

ตารางที่ 13 (ต่อ)

(n=140)

ความสำคัญของหวัคະແນ	ระดับข้อเท็จจริง				$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	จริง อย่าง ยิ่ง (%)	จริง (%)	ปาน กลาง (%)	ไม่ จริง บ้าง (%)			
*35. ท่านจะบอกกับผู้มีสิทธิ เลือกตั้งว่า การรับเงินโดยไม่ ลงคะแนนเป็นเรื่องคอขาด บาดตาย สำหรับท่านด้วย		2 (1.4)	12 (8.6)	38 (27.1)	88 (62.9)	1.48 .71	มาก ที่สุด
รวม					4.36	0.34	มาก ที่สุด

* คำถามด้านลบ (-)

จากตารางพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใน
ความสำคัญของหวัคະແນที่ตนแสดงในการเป็นหวัคະແນโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =
4.36) โดยหากพิจารณารายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าความสำคัญที่แสดงในการเป็นหวัคະແນ
โดยการสร้างความนิยมให้กับผู้สมัครที่ตนสนับสนุนด้วยการกล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่น
ของผู้สมัครที่สนับสนุน ($\bar{X}$ = 4.62) รองลงมาคือได้แก่ ความสำคัญที่แสดงในการเป็นหวัคະແນ
โดยการเห็นว่าคนของคู่แข่ง (ทีมงานเลือกตั้งของผู้สมัครนั้นๆ) เป็นอุปสรรคต่อการหาคะแนนนิยม
ให้แก่ผู้สมัคร ($\bar{X}$ = 4.55) ส่วนประเด็นความสำคัญที่แสดงในการเป็นหวัคະແນโดยแม่ผู้มีสิทธิ
เลือกตั้งจะเป็นญาติของผู้สมัครก็ต้องใช้เงินเหมือนกับคนทั่วไป ($\bar{X}$ = 3.72) ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับต่ำ
ที่สุดของข้อคำถามด้านบวก (+)

สำหรับข้อคำถามด้านลบ (-) พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าความสำคัญที่แสดงในการเป็น
หวัคະແນ โดยไม่ชอบสร้างเครือข่ายหวัคະແນด้วยกันขึ้นเพราะท่านทำได้คืออยู่แล้ว ($\bar{X}$ = 1.42)
รองลงมาคือได้แก่ ความสำคัญที่แสดงในการเป็นหวัคະແณโดยจะบอกกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งว่า การ
รับเงินโดยไม่ลงคะแนนเป็นเรื่องคอขาดบาดตาย สำหรับท่านด้วย ($\bar{X}$ = 1.48) ส่วนประเด็น

ความสำคัญที่แสดงในการเป็นหัวหน้าโดยมีการเป็นหัวหน้าให้ผู้สมัครราวละมากกว่าหนึ่งคน ($\bar{X} = 2.9$) ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับต่ำที่สุดของข้อคำถามด้านลบ (-)

ผลวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 14 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความสำคัญของหัวหน้าในการเลือกตั้ง

เพศ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	df.	Sig.
ชาย	4.04	0.34	-.431	138	0.66
หญิง	4.07	0.34	-.432	136.36	

* กำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05

จากตารางแสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านเพศ กับความสำคัญของหัวหน้าในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า เมื่อวิเคราะห์สถิติด้วยค่า t-test แล้วและคำนวณได้ค่า Sig. เท่ากับ 0.66 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 แสดงว่า เพศของหัวหน้าที่แตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กับความสำคัญในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรี ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 15 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความสำคัญของหัวหน้าในการเลือกตั้ง

อายุ	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
อายุต่ำกว่า 30 ปี	ระหว่างกลุ่ม	1.44	4	.36	3.26	.01
อายุระหว่าง 31-40 ปี	ภายในกลุ่ม	14.95	135	.11		
อายุระหว่าง 41-50 ปี	รวม	16.40	139			
อายุระหว่าง 51-60 ปี						
อายุเกิน 60 ปีขึ้นไป						

* กำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05

จากตารางแสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านอายุกับความสำคัญของหัวคะแนนในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า เมื่อวิเคราะห์สถิติด้วยค่า F-test แล้วและคำนวณได้ค่า Sig. เท่ากับ 0.01 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 แสดงว่า อายุของหัวคะแนนที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์ต่อความสำคัญในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรีที่แตกต่างกัน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

และเมื่อพบความแตกต่างจึงทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการของ LSD และใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Pearson เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ตารางที่ 16 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการของ LSD เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระเป็นรายคู่

จำแนกตามอายุ	1	2	3	4	5
1	-			.27*	
2		-		.29*	
3			-	.31*	
4	.27*	.29*	.31*	-	
5					-

* การกำหนดสัญลักษณ์แทนช่วงอายุ หมายเลข 1 แทนผู้ที่มีช่วงอายุต่ำกว่า 30 ปี หมายเลข 2 แทนผู้ที่มีช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี หมายเลข 3 แทนผู้ที่มีช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี หมายเลข 4 แทนผู้ที่มีช่วงอายุระหว่าง 51-60 ปี หมายเลข 5 แทนผู้ที่มีช่วงอายุเกิน 60 ปีขึ้นไป

จากตารางแสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ พบว่า หัวคะแนนที่มีช่วงอายุระหว่าง 51-60 ปี มีความสำคัญในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรีที่แตกต่างกับหัวคะแนนที่มีช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี มากที่สุด (.31) รองลงมาแตกต่างกับหัวคะแนนที่มีช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี (.29) และหัวคะแนนที่มีช่วงอายุต่ำกว่า 30 ปี (.27)

ตารางที่ 17 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับความสำคัญของห้วคะแนนในการเลือกตั้ง

การศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ประถมศึกษาหรือน้อยกว่ามัธยมศึกษา สายอาชีพ/ปวช./ปวส. ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า สูงกว่าปริญญาตรี	ระหว่างกลุ่ม	.63	4	.15	1.36	.25
	ภายในกลุ่ม	15.76	135	.11		
	รวม	16.40	139			

* กำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05

จากตารางแสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านการศึกษากับความสำคัญของห้วคะแนนในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า เมื่อวิเคราะห์สถิติด้วยค่า F-test แล้วและคำนวณได้ค่า Sig. เท่ากับ 0.25 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 แสดงว่า การศึกษาของห้วคะแนนที่แตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กับความสำคัญในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรี ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 18 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพหลักกับความสำคัญของห้วคะแนนในการเลือกตั้ง

อาชีพหลัก	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ข้าราชการหรือพนักงานของรัฐ เกษตรกร รับจ้างทั่วไป ค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว ลูกจ้างบริษัท/พนักงานเอกชน	ระหว่างกลุ่ม	1.15	5	.23	2.02	.04
	ภายในกลุ่ม	15.24	134	.11		
	รวม	16.40	139			

ตารางที่ 18 (ต่อ)

อาชีพหลัก	แหล่งความ แปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
อื่นๆ						

* กำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05

จากตารางแสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านอาชีพหลักกับความสำคัญของหัวคะแนนในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า เมื่อวิเคราะห์สถิติด้วยค่า F-test แล้วและคำนวณได้ค่า Sig. เท่ากับ 0.04 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 แสดงว่า อาชีพหลักของหัวคะแนนที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์ต่อความสำคัญในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรีที่แตกต่างกัน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

และเมื่อพบความแตกต่างจึงทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการของ LSD และใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Pearson เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ตารางที่ 19 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการของ LSD เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระเป็นรายคู่

จำแนกตามอาชีพ	1	2	3	4	5	6
1	-					
2		-				.29*
3			-			.33*
4				-		
5					-	
6		.29*	.33*			-

* การกำหนดสัญลักษณ์แทนอาชีพ หมายเลข 1 แทนผู้ที่มีอาชีพเป็นข้าราชการหรือพนักงานของรัฐ หมายเลข 2 แทนผู้ที่มีอาชีพเป็นเกษตรกร หมายเลข 3 แทนผู้ที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป หมายเลข 4 แทนผู้ที่มีอาชีพค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว หมายเลข 5 แทนผู้ที่มีอาชีพเป็นลูกจ้างบริษัท/พนักงานเอกชน หมายเลข 6 แทนผู้ที่มีอาชีพอื่นๆ

จากตารางแสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ พบว่า หัวคะแนนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีความสำคัญในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรีที่แตกต่างกับหัวคะแนนที่มีผู้ที่มีอาชีพอื่นๆ มากที่สุด (.33) รองลงมา ได้แก่ หัวคะแนนที่มีอาชีพเป็นเกษตรกร มีความสำคัญในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรีที่แตกต่างกับหัวคะแนนที่มีอาชีพอื่นๆ (.29)

ตารางที่ 20 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งในชุมชนกับความสำคัญของหัวคะแนนในการเลือกตั้ง

ตำแหน่งในชุมชน	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน	ระหว่างกลุ่ม	.33	5	.06	.55	.73
สมาชิกสภาท้องถิ่นประจำชุมชน	ภายในกลุ่ม	16.06	134	.12		
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	รวม	16.40	139			
หัวหน้าคุ้มบ้าน กรรมการหมู่บ้าน อื่นๆ						

* กำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05

จากตารางแสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านตำแหน่งในชุมชนกับความสำคัญของหัวคะแนนในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า เมื่อวิเคราะห์สถิติด้วยค่า F-test แล้วและคำนวณได้ค่า Sig. เท่ากับ 0.73 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 แสดงว่า ตำแหน่งในชุมชนของหัวคะแนนที่แตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์ต่อความสำคัญในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรีที่แตกต่างกัน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 21 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้เฉลี่ยต่อเดือนกับความสำคัญของหัวคะแนนในการเลือกตั้ง

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ต่ำกว่า 10,000 บาท	ระหว่างกลุ่ม	2.76	5	.55	5.42	.00
สูงกว่า 10,000 ไม่เกิน 20,000 บาท	ภายในกลุ่ม	13.63	134	.10		
สูงกว่า 20,000 ไม่เกิน 30,000 บาท	รวม	16.40	139			
สูงกว่า 30,000 ไม่เกิน 50,000 บาท						
สูงกว่า 50,000 ไม่เกิน 100,000 บาท						
ตั้งแต่ 100,000 บาทขึ้นไป						

* กำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05

จากตารางแสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนกับความสำคัญของหัวคะแนนในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า เมื่อวิเคราะห์สถิติด้วยค่า F-test แล้วและคำนวณได้ค่า Sig. เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 แสดงว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของหัวคะแนนที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์ต่อความสำคัญในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรีที่แตกต่างกัน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

และเมื่อพบความแตกต่างจึงทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการของ LSD และใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Pearson เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ตารางที่ 22 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการของ LSD เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระเป็นรายคู่

จำแนกรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	1	2	3	4	5	6
1	-	.39*	.27*	.32*	.45*	.60*
2	.39*	-				
3	.27*		-			.32*

ตารางที่ 22 (ต่อ)

จำแนกรายได้ เฉลี่ยต่อเดือน	1	2	3	4	5	6
4	.32*			-		
5	.45*				-	
6	.60*		.32*			-

* การกำหนดสัญลักษณ์แทนรายได้เฉลี่ยต่อเดือน หมายเลข 1 แทนผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท หมายเลข 2 แทนผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่า 10,000 ไม่เกิน 20,000 บาท หมายเลข 3 แทนผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่า 20,000 ไม่เกิน 30,000 บาท หมายเลข 4 แทนผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่า 30,000 ไม่เกิน 50,000 บาท หมายเลข 5 แทนผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่า 50,000 ไม่เกิน 100,000 บาท หมายเลข 6 แทนผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงตั้งแต่ 100,000 บาทขึ้นไป

จากตารางแสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายกลุ่ม พบว่า หัวคะแนนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท มีความสำคัญในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรีที่แตกต่างกับหัวคะแนนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงตั้งแต่ 100,000 บาทขึ้นไปมากที่สุด (.60) รองลงมา แตกต่างกับหัวคะแนนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่า 50,000 ไม่เกิน 100,000 บาท (.45) แตกต่างกับหัวคะแนนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่า 10,000 ไม่เกิน 20,000 บาท (.39), แตกต่างกับหัวคะแนนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่า 30,000 ไม่เกิน 50,000 บาท (.32) และแตกต่างกับหัวคะแนนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่า 20,000 ไม่เกิน 30,000 บาท (.27)

นอกจากนี้หัวคะแนนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่า 20,000 ไม่เกิน 30,000 บาท มีความสำคัญในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรีที่แตกต่างกับหัวคะแนนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงตั้งแต่ 100,000 บาทขึ้นไปมากที่สุด (.32)

ตารางที่ 23 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ที่ได้รับในช่วงเป็นหัวหน้าคณะกับความสำคัญของหัวหน้าคณะในการเลือกตั้ง

รายได้ที่ได้รับในช่วงเป็นหัวหน้าคณะ	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ต่ำกว่า 10,000 บาท	ระหว่างกลุ่ม	.10	4	.02	.21	.92
สูงกว่า 10,000 ไม่เกิน 20,000 บาท	ภายในกลุ่ม	16.29	135	.12		
สูงกว่า 20,000 ไม่เกิน 30,000 บาท	รวม	16.40	139			
สูงกว่า 30,000 ไม่เกิน 50,000 บาท						
สูงกว่า 50,000 ขึ้นไป						

* กำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05

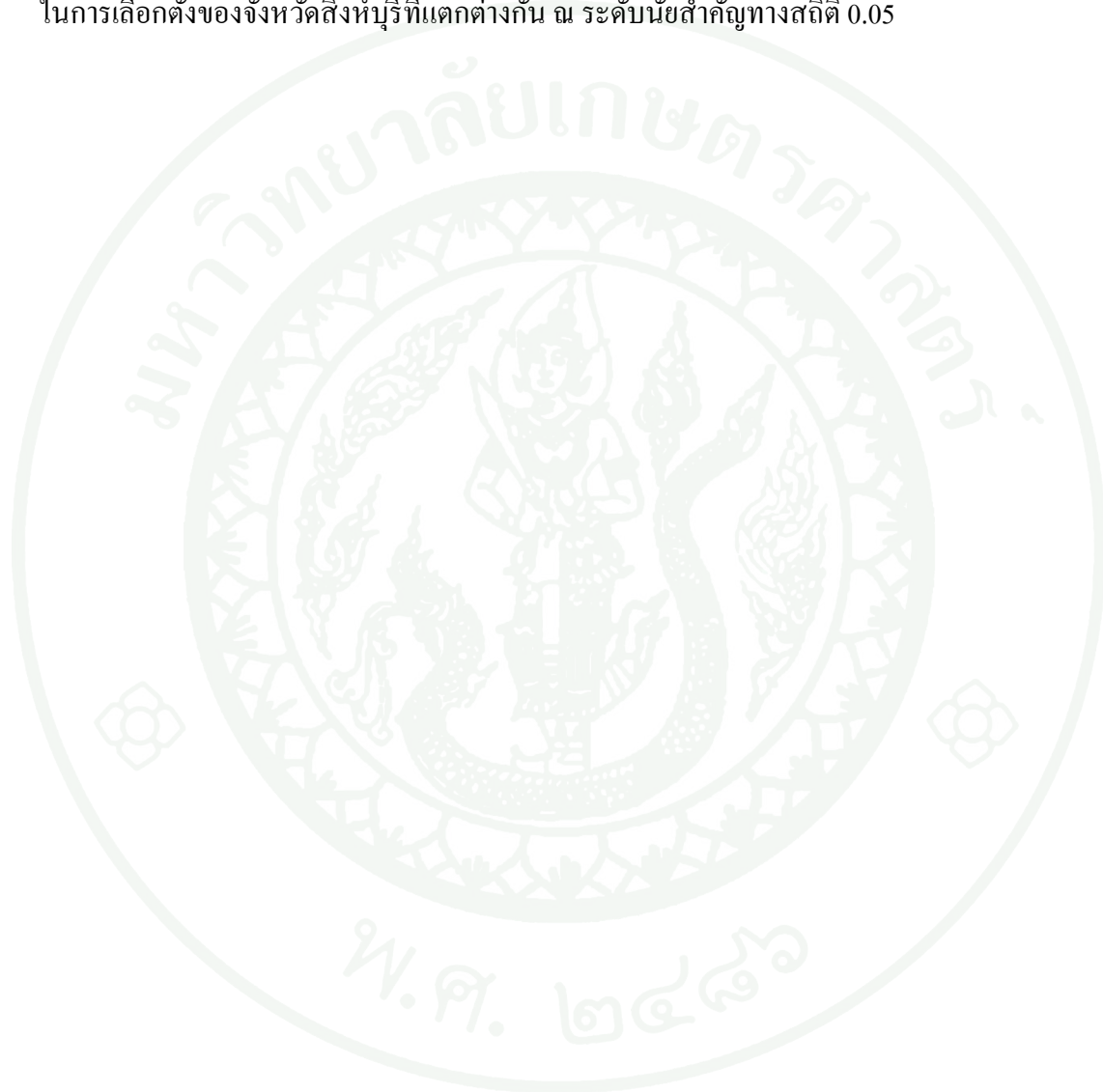
จากตารางแสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านรายได้ที่ได้รับในช่วงเป็นหัวหน้าคณะกับความสำคัญของหัวหน้าคณะในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า เมื่อวิเคราะห์สถิติด้วยค่า F-test แล้วและคำนวณได้ค่า Sig. เท่ากับ 0.92 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 แสดงว่า รายได้ที่ได้รับในช่วงเป็นหัวหน้าคณะของหัวหน้าคณะที่แตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์ต่อความสำคัญในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรีที่แตกต่างกัน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 24 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์กับผู้สมัครรับเลือกตั้งกับความสำคัญของหัวหน้าคณะในการเลือกตั้ง

ความสัมพันธ์กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง	แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
คนในครอบครัว	ระหว่างกลุ่ม	.35	4	.08	.75	.55
เพื่อน	ภายในกลุ่ม	16.04	135	.11		
ญาติพี่น้อง/เกี่ยวดองกัน	รวม	16.40	139			
ครู-ลูกศิษย์						
เคยเป็นไปในสมัยก่อนหน้ามาแล้ว						

* กำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05

จากตารางแสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้สมัครรับเลือกตั้งกับผลของหัวคะแนนในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรี พบว่า เมื่อวิเคราะห์สถิติด้วยค่า F-test แล้วและคำนวณได้ค่า Sig. เท่ากับ 0.55 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 แสดงว่าความสัมพันธ์กับผู้สมัครรับเลือกตั้งของหัวคะแนนที่แตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์ต่อความสำคัญในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรีที่แตกต่างกัน ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ความสำคัญของห้วคะแนนในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อต้องการศึกษาความสำคัญของห้วคะแนนในการเลือกตั้ง พฤติกรรมของห้วคะแนนที่แสดงในการช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้ง และปัจจัยที่มีผลต่อความสำคัญของห้วคะแนนที่มีต่อการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรี ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นห้วคะแนนในจังหวัดสิงห์บุรีจำนวน 140 คน เมื่อเก็บรวบรวมคืนครบถ้วนแล้ว จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติ และได้ผลการวิเคราะห์ ซึ่งสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 52.9 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.9 มีระดับการศึกษาในสายอาชีพ/ปวช./ปวส. คิดเป็นร้อยละ 40.7 มีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 32.1 มีตำแหน่งในชุมชน เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 30.7 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่า 20,000 บาท ไม่เกิน 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.4 มีรายได้ที่ได้รับในช่วงเป็นห้วคะแนนสูงกว่า 10,000 บาท ไม่เกิน 20,000 บาท และมีความสัมพันธ์กับผู้สมัครรับเลือกตั้งในฐานะเป็นญาติพี่น้อง/เกี่ยวดองกัน คิดเป็นร้อยละ 31.4

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญของห้วคะแนนที่แสดงในการเป็นห้วคะแนน พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในพฤติกรรมของห้วคะแนนที่ตนแสดงในการเป็นห้วคะแนนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.36$) โดยหากพิจารณารายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าพฤติกรรมที่แสดงในการเป็นห้วคะแนนโดยการสร้างความนิยมให้กับผู้สมัครที่ตนสนับสนุนด้วยการกล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นของผู้สมัครที่สนับสนุน ($\bar{X} = 4.62$) รองลงมาคือได้แก่ พฤติกรรมที่แสดงในการเป็นห้วคะแนนโดยการเห็นวาทะของคนของคู่แข่ง (ทีมงานเลือกตั้งของผู้สมัครนั้นๆ) เป็นอุปสรรคต่อการหาคะแนนนิยมให้แก่ผู้สมัคร ($\bar{X} = 4.55$) ส่วนประเด็นที่พฤติกรรมที่แสดงในการเป็นห้วคะแนนโดยแม้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะเป็น

ญาติของผู้สมัครก็ต้องใช้เงินเหมือนกับคนทั่วไป ($\bar{X} = 3.72$) ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับต่ำที่สุดของข้อคำถามด้านบวก (+)

สำหรับข้อคำถามด้านลบ (-) พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าพฤติกรรมที่แสดงในการเป็นหัวคะแนน โดยไม่ชอบสร้างเครือข่ายหัวคะแนนด้วยกันขึ้นเพราะท่านทำได้คืออยู่แล้ว ($\bar{X} = 1.42$) รองลงมาคือได้แก่ พฤติกรรมที่แสดงในการเป็นหัวคะแนนโดยจะบอกกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งว่า การรับเงินโดยไม่ลงคะแนนเป็นเรื่องคอขาดบาดตาย สำหรับท่านด้วย ($\bar{X} = 1.48$) ส่วนประเด็นที่พฤติกรรมที่แสดงในการเป็นหัวคะแนนโดยมีการเป็นหัวคะแนนให้ผู้สมัครราวละมากกว่าหนึ่งคน ($\bar{X} = 2.9$) ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับต่ำที่สุดของข้อคำถามด้านลบ (-)

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์สอสมมติฐานซึ่งประกอบด้วย

1. หัวคะแนนที่มีเพศแตกต่างกัน จะมีความสำคัญในการเลือกตั้งแตกต่างกัน
2. หัวคะแนนที่มีอายุแตกต่างกัน จะมีความสำคัญในการเลือกตั้งแตกต่างกัน
3. หัวคะแนนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน จะมีความสำคัญในการเลือกตั้งแตกต่างกัน
4. หัวคะแนนที่มีอาชีพหลักแตกต่างกัน จะมีความสำคัญในการเลือกตั้งแตกต่างกัน
5. หัวคะแนนที่มีตำแหน่งในชุมชนแตกต่างกัน จะมีความสำคัญในการเลือกตั้งแตกต่างกัน
6. หัวคะแนนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน จะมีความสำคัญในการเลือกตั้งแตกต่างกัน
7. หัวคะแนนที่มีรายได้ที่ได้รับในช่วงเป็นหัวคะแนนแตกต่างกัน จะมีความสำคัญในการเลือกตั้งแตกต่างกัน
8. หัวคะแนนที่มีความสัมพันธ์กับผู้สมัครรับเลือกตั้งแตกต่างกัน จะมีความสำคัญในการเลือกตั้งแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานข้างต้นสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 25 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปรที่ศึกษา	ค่านัยสำคัญ	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
		เป็นไปตามสมมติฐาน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
เพศ	0.66		✓
อายุ	0.01	✓	
ระดับการศึกษา	0.25		✓
อาชีพหลัก	0.04	✓	
ตำแหน่งในชุมชน	0.73		✓
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	0.00	✓	
รายได้ที่ได้รับในช่วงเป็นหัวหน้า	0.92		✓
ความสัมพันธ์กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง	0.55		✓

*มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากศึกษาวิจัยเรื่อง ความสำคัญของหัวหน้าในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรี เป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมของหัวหน้าและความสำคัญของหัวหน้าในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งจากผลการศึกษาที่ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นหัวหน้ามีระดับความสำคัญในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรี อยู่ในระดับมากที่สุด โดยความสำคัญของหัวหน้าที่แสดงในการเป็นหัวหน้าเพื่อช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งในจังหวัดสิงห์บุรีที่เกิดขึ้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการแสดงในการเป็นหัวหน้าโดยการสร้างความนิยมให้กับผู้สมัครที่ตนสนับสนุนด้วยการกล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นของผู้สมัครที่ตนสนับสนุน ($\bar{X} = 4.62$) นั้น แสดงให้เห็นว่า การเป็นหัวหน้าที่สร้างความนิยมให้กับผู้สมัครที่ตนสนับสนุนด้วยการกล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นของผู้สมัครที่ให้การสนับสนุน เป็นลักษณะพฤติกรรมที่มีความสำคัญที่สุดของการเป็นหัวหน้าในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรี เนื่องจากจังหวัดสิงห์บุรีเป็นจังหวัดขนาดเล็ก มีพื้นที่จังหวัดลำดับที่ 73 ของประเทศไทย ประชาชนในจังหวัดค่อนข้างมีสายสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันทั้งเป็นญาติพี่น้อง เป็นเพื่อน หรือเป็นคนรู้จักมักคุ้นกันเป็นอย่างดี ทำให้ผู้ที่จะเป็นหัวหน้าของผู้สมัครคนใดจะต้องทำหน้าที่สำคัญใน

การใช้กล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นของผู้สมัครที่ตนให้การสนับสนุนว่าจะพัฒนาสิงห์บุรีไปในทิศทางใด จะพัฒนาสิงห์บุรีให้เจริญอย่างไร และผู้สมัครรับเลือกตั้งในจังหวัดสิงห์บุรีที่แข่งขันกันอย่างจริงจัง ประชาชนในเขตเลือกตั้งต่างรู้จักมักคุ้นกันอยู่แล้ว จึงทำให้เรื่องชื่อเสียงหรือบารมีส่วนบุคคลของผู้สมัครไม่มีความสำคัญเท่าการกล่าวกับผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งว่าผู้สมัครที่ตนสนับสนุนนั้นมีแนวทางการพัฒนาจังหวัดสิงห์บุรีให้เจริญอย่างไร

นอกจากนี้ลักษณะการเป็นหัวคะแนน โดยแม้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะเป็นญาติของผู้สมัครก็ต้องใช้เงินเหมือนกับคนทั่วไป ($\bar{X} = 3.72$) นั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญน้อยที่สุด เพราะผู้มีสิทธิเลือกตั้งจังหวัดสิงห์บุรีสนใจในการกล่าวถึงนโยบายของผู้สมัครที่จะใช้พัฒนาจังหวัดสิงห์บุรีตามที่ได้อภิปรายมา มากกว่าการใช้เงินสดซื้อเสียงจากหัวคะแนนให้เพื่อลงคะแนนสนับสนุนผู้สมัครที่ตนช่วยเหลือหาเสียง ทำให้ผู้สมัครที่มีแนวทางการใช้หัวคะแนนในการใช้เงินสดซื้อเสียงจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งจึงเป็นแนวทางไม่ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งในจังหวัดสิงห์บุรี

นอกจากนั้นจากการทดสอบสมมติฐานพบว่า หัวคะแนนที่มีอายุแตกต่างกัน มีอาชีพหลักแตกต่างกัน และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน จะมีความสำคัญในการเลือกตั้งแตกต่างกันซึ่งหัวคะแนนในจังหวัดสิงห์บุรีประกอบไปด้วยบุคคลที่มีอายุหลากหลาย ประกอบอาชีพหลากหลาย มีฐานะทางเศรษฐกิจหลากหลาย ทำให้ความสำคัญในฐานะผู้คอยควบคุมคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่คุ้นเคยเพราะเป็นชนชั้นนำในจังหวัดมีความแตกต่างกัน เพราะการเป็นหัวคะแนนต่างต้องอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ค่อนข้างมั่นคงและขึ้นอยู่กับความไว้วางใจกันและกัน ผู้สมัครรับเลือกตั้งจึงพิจารณาบุคคลที่จะเป็นหัวคะแนนจากประสบการณ์ด้านอายุ พิจารณาจากการประกอบอาชีพ และรายได้หรือฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลที่จะเป็นหัวคะแนน และมีหัวคะแนนที่มีพฤติกรรมในฐานะผู้ปล่อยข่าวลวง เพื่อทำลายคะแนนของผู้สมัครการเป็นตัวแทนของผู้สมัครในการมอบเงินทุนหรือวัสดุก่อสร้างเพื่อสาธารณะประโยชน์ต่างๆ ของหมู่บ้าน การเป็นหัวคะแนนให้กับผู้สมัครคราวละมากกว่าหนึ่งคน และให้เงินสดซื้อเสียงแม้จะเป็นญาติของผู้สมัครก็ตาม และการที่จะบอกกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งว่า การรับเงินโดยไม่ลงคะแนนเป็นเรื่องคอขาดบาดตายสำหรับหัวคะแนน ที่แสดงในขณะเป็นหัวคะแนนนั้นต่างเป็นพฤติกรรมที่มีความสำคัญในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรี

โดยหากพิจารณารายข้อพบประเด็นที่ว่า ขณะที่หัวคะแนนอยู่ท่านได้รับความคาดหวังจากทั้งผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งที่ท่านรับผิดชอบว่าจะคอยประสาน

ผลประโยชน์ต่างๆ ระหว่างกันได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.41$) แสดงให้เห็นว่า หัวคะแนนในจังหวัดสิงห์บุรี เป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญในการเป็นตัวกลางระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชาตรี จันทวีระชัย (2532: 695) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การเป็นหัวคะแนนไม่ใช่เรื่องการบีบบังคับ แต่เป็นเรื่องของผลประโยชน์ การตอบแทนบุญคุณ นานใจ ความพอใจ ดังนั้น หัวคะแนนจึงเป็นหัวคะแนนตัวกลางในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างคะแนนเสียงสนับสนุนกับผลประโยชน์ในหลายๆ ด้าน ในขณะที่ผู้สมัครต้องการคะแนนเสียงสนับสนุนเมื่อมีการเลือกตั้ง หัวคะแนนช่วยผู้สมัครหาคะแนนเสียงโดยที่อาจจะหวังทรัพย์สินเงินทอง หรือความช่วยเหลือด้านอื่นๆ จากผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นการตอบแทนในทำนองเดียวกันหัวคะแนนกับผู้เลือกตั้งก็มีความสัมพันธ์กันในเชิงการแลกเปลี่ยนด้วยเช่นกัน โดยมีบรรทัดฐานของการให้และการรับ กล่าวคือ ผู้รับจะมีความผูกพันในการให้ตอบ ซึ่งเป็นจิตสำนึกของคนไทยที่ไว้รับของมาแล้ว ถ้าไม่ไปลงคะแนนเสียงให้ก็จะสบายใจหรือรู้สึกบาป ดังนั้นหัวคะแนนจึงเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ได้รับความคาดหวังจากทั้งผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งที่ทำนรับผิดชอบว่าจะคอยประสานผลประโยชน์ต่างๆ ระหว่างกันได้ อยู่ในระดับมาก ในการศึกษาเชิงกรณีของจังหวัดสิงห์บุรี

ข้อเสนอแนะ

ความสำคัญของหัวคะแนนในการเลือกตั้งของจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งใช้ศึกษาจากกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อ วันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ.2554 เป็นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสำคัญการเมืองอย่างหนึ่งของจังหวัดสิงห์บุรีซึ่งเป็นจังหวัดที่ยังมีการศึกษาวิจัยกันค่อนข้างน้อย ทั้งๆ ที่เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของประชาชน แม้ว่าจะมีปรากฏอยู่บ้างก็เป็นข้อเขียนเชิงบอกเล่าประวัติและผลงานของนักการเมืองบางคน หรือมีการศึกษาในภาพกว้างของพื้นที่ จึงควรจัดให้มีการวิจัยในเชิงลึกเกี่ยวกับความสำคัญทางการเมืองในจังหวัดสิงห์บุรี เป็นกรณีเฉพาะด้าน เช่น

1. ควรมีการวิจัยเชิงสำรวจข้อมูลนักการเมืองจังหวัดสิงห์บุรีเป็นการต่อเนื่อง เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาพฤติกรรมทางการเมืองของจังหวัดสิงห์บุรีให้เป็นปัจจุบัน และได้เห็นภาพรวมที่กว้างขวางและชัดเจน

2. เนื่องจากพฤติกรรมทางการเมืองจังหวัดสิงห์บุรี มีลักษณะของความเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองในระดับชาติ คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกับบรรดานักการเมืองในองค์การ

ปกครองส่วนท้องถิ่นได้แก่ อบจ. เทศบาล และอบต. จึงควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลความสัมพันธ์ดังกล่าวว่ามีผลกระทบต่อสภาพการเมืองในจังหวัดสิงห์บุรีอย่างไร

นอกจากนี้ นักการเมืองในพื้นที่จังหวัดสิงห์บุรีมักมีความสัมพันธ์และเครือข่ายในการใช้ระบบห้วคะแนนในการช่วยเหลือตน จากการใช้ระบบอุปถัมภ์ ระบบวงศาคณาญาติ ระบบเพื่อนฝูง และคนรู้จัก ทั้งมากกว่าการพิจารณาจากความรู้ ความสามารถและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทั่วไปที่สนใจจะเป็นห้วคะแนนในการเลือกตั้งตามอุดมการณ์ของแต่ละคนในวิถีการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ใช้การเลือกตั้งผู้แทนเป็นกติกาในการคัดสรรผู้ที่จะไปใช้อำนาจทางการเมืองแทนประชาชน ซึ่งเครือข่ายการเมืองในจังหวัดสิงห์บุรี มีสายความสัมพันธ์เพียงไม่กี่ตระกูล และ ไม่ได้แบ่งเป็นกลุ่มชัดเจนทำให้ผู้วิจัยข้อเสนอแนะว่า การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการทางการเมือง การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็งของระบบพรรคการเมือง การพัฒนาพรรคการเมืองให้เป็นสถาบันทางการเมือง เพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนประชาธิปไตยระบบรัฐสภาให้มีความสมบูรณ์ และพัฒนาการเมืองจังหวัดสิงห์บุรีให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ คือความมีคุณภาพและประสิทธิภาพของงานการเมืองซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาประเทศชาติและความเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่น จำเป็นจะต้องขับเคลื่อนการพัฒนาองค์กรร่วมของทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนหรือการเมืองภาคพลเมือง การบริหารจัดการเลือกตั้งที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งความมีคุณภาพและคุณธรรมจริยธรรมของนักการเมืองทุกระดับของจังหวัดสิงห์บุรี

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กนก วงษ์ตระหง่าน. 2529. **มติทางการเมืองไทยในปรากฏการณ์ของสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. 2530. **การเมืองในสภาผู้แทนราษฎร**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. 2542. **การเมืองในระบอบประชาธิปไตย**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กระมล ทองธรรมชาติ. 2525. **การเมืองและการปกครองไทย**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2554. **ข้อมูลผลการเลือกตั้ง 2554 (Online)**. www.tdw.polsci.chula.ac.th, 10 กันยายน 2555.

จิราภรณ์ คำจันทร์. 2547. **ความนิยมของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้: ศึกษากรณีเขตเลือกตั้งที่ 1 และที่ 10 จังหวัดนครศรีธรรมราช**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2523. **การเมืองกับการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ.

_____. 2524. **การเลือกตั้ง พรรคการเมือง รัฐสภา และคณะทหาร**. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ.

ชาตรี จันทร์วีระชัย. 2532. **หวัคะแนนในระบบการเลือกตั้งของไทย: ศึกษากรณีจังหวัดกาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฐปนรต พรหมอินทร์. 2545. “กระบวนการเลือกตั้งและปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสุพรรณบุรี.” ใน สติธร ชนานิธิโชติ. (บรรณาธิการ). รายงานวิจัยเรื่องกระบวนการเลือกตั้งและ ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. กรุงเทพมหานคร: อักษรโสภณ.

ณรงค์ บุญสวยขวัญ. 2549. นักการเมืองถิ่นจังหวัดนครราชสีมา. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า

ดลฤดี วรรณสุทธะ. 2544. พฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร: ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 6 มกราคม พ.ศ.2544 ในพื้นที่อำเภออุทุมพรพิสัยจังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ดาร์รัตน์ เมตตาริกานนท์. 2535. รายงานการวิจัยเรื่องผู้นำท้องถิ่นอีสานกับเครือข่ายความสัมพันธ์: กรณีศึกษาสมาชิกสภาเทศบาล. ขอนแก่น: สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

_____ และ ปันตดา เพ็ชรพันธุ์. 2535. ผู้นำท้องถิ่นอีสานกับเครือข่ายความสัมพันธ์: การศึกษาเชิงวิเคราะห์จากกรณีศึกษา. ขอนแก่น: องค์การ CIDA และมูลนิธิ TDRI และสถาบัน RDI.

ถวิลวดี บุรีกุล และ สติธร ชนานิธิโชติ. 2545. พฤติกรรมการเลือกตั้งและปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2544. กรุงเทพมหานคร: ชรรคมกล.

ที่ทำการปกครองจังหวัดสิงห์บุรี. 2555. ข้อมูลทั่วไปจังหวัดสิงห์บุรี (Online). <http://www.singburi.go.th>, 1 ตุลาคม 2555.

ธีรพล เกษมสุวรรณ. 2528. ความรู้สึกเห็นห่างทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธงชัย วงศ์ชัยสุวรรณ และ เทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ. 2543. รายงานการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วม
ทางการเมืองของประชาชนชั้นกลาง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทน
ราษฎร.

นคร พจนวรวงษ์ และ อุกฤษ พจนวรวงษ์. 2543. ข้อมูลประวัติศาสตร์การเมืองไทย. พิมพ์ครั้งที่
2. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

นภค สุคนธวิท. 2539. พรรคการเมืองไทยกับการเมืองท้องถิ่น: ผลประโยชน์และฐานอำนาจ.
วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นรนิติ เศรษฐบุตร. 2542. “เสนานิธิปไตย ทหารกับการพัฒนาการเมืองไทย.” ใน รัฐศาสตร์-การ
เมือง: รวมบทความวิชาการทางรัฐศาสตร์ พ.ศ.2516-2525. กรุงเทพมหานคร: วิทยา.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. 2541. “ภาพรวมของรัฐธรรมนูญฉบับใหม่.” ใน รวมสารรัฐธรรมนูญฉบับ
ประชาชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มติชน.

_____ และคณะ. 2543. รายงานการศึกษาวิจัยเรื่องบทเรียนจากการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเพื่อ
ปรับปรุงระบบการเลือกตั้งให้ดีขึ้น. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.

บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. 2542. การเลือกตั้งและพรรคการเมือง: บทเรียนจากเยอรมัน. กรุงเทพ
มหานคร: สถาบันนโยบายศึกษา.

พงษ์สนธิ คุณณะลา. 2536. สถานภาพและบทบาทของห้วคณะแนในการซื้อ-ขายเสียงในการเลือก
ตั้งทั่วไป 13 กันยายน 2536: ศึกษากรณีเขตเลือกตั้งที่ 3 อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่.
วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2534. “การเลือกตั้งกับการพัฒนาทางการเมือง.” ใน เอกสารการสอนชุดวิชา
ปัญหาการพัฒนาทางการเมืองไทย. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2538. รายงานการวิจัยเรื่องคณะกรรมการการเลือกตั้ง. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พิชัย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. 2541. **ชนชั้นกับการเลือกตั้ง**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยและผลิตตำรา มหาวิทยาลัยเกริก.

พิชัย เก้าสำราญ และคณะ. 2530. **การเลือกตั้งปี 2529 ศึกษากรณีกระบวนการหาเสียงและระบบห้วคะแนน**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา.

เพิ่มพงษ์ เชาวลิต. 2533. **การบริหารคะแนนเสียงกับการเลือกตั้ง: กรณีศึกษาการเลือกตั้งทั่วไป ปี 2529**. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____ และศรีสมภพ จิตรภิมย์ศรี. 2537. **หาคะแนนอย่างไรให้เป็น ส.ส.**. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์สอาด.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2525. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525**. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.

รักฎา บันเทิงสุข. 2540. **พฤติกรรมเลือกตั้งของผู้มีอายุ 18-19 ปี ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วันที่ 2 กรกฎาคม 2538 ศึกษากรณีอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองการปกครอง, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

รังสรรค์ ชนะพรพันธุ์. 2544. **คู่มือการเมืองไทย**. กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

วัชร ไซยสาร. 2541. **ระบบการเลือกตั้งกับการเมืองยุคใหม่**. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม.

วัลลภ รัฐนัตรานนท์. 2555. **วิธีและเทคนิคในการวิจัยทางรัฐศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: ทองกมล.

วิสุทธิ โพธิ์แท่น. 2524. **ประชาธิปไตย: แนวความคิดและตัวแบบประเทศประชาธิปไตย**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิสุทธิ โพธิแท่น. 2538. *อะไรนะ... ประชาธิปไตย?*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศรุดา สมพอง. 2550. *นักการเมืองถิ่นจังหวัดฉะเชิงเทรา*. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.

ศรีสมภพ จิตต์ภิรมย์ศรี. 2545. รายงานวิจัยเรื่องกระบวนการเลือกตั้งและปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. กรุงเทพมหานคร: อักษรโสภณ.

เศรษฐพร กุศรีพิทักษ์. 2533. *ถ้าอยากเป็นผู้แทน*. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

สถาบันพระปกเกล้า. 2544. *บทเรียนจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อปรับปรุงระบบเลือกตั้งให้ดีขึ้น*. กรุงเทพมหานคร: อักษรโสภณ.

_____. 2545. *แผนพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ลาดพร้าว.

_____. 2554. *ฐานข้อมูลการเมืองการปกครองไทย (Online)*. www.kpi.ac.th/wiki/index.php, 1 ตุลาคม 2555.

สนธิ เตชานันท์. 2540. *พื้นฐานรัฐศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: ฟีนี.

สมเกียรติ วันทะนะ. 2551. *อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: อักษรข้าวสวย.

สุจิต บุญบงการ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2526. *พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย*. กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. 2527. “ความชัดเจนในสิทธิและเสรีภาพ: คำนึงกับการพัฒนาประชาธิปไตย.” ใน *ศาลรัฐธรรมนูญกับการพัฒนาประชาธิปไตย รวมบทความทางรัฐธรรมนูญของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 3*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. 2545. **4 ปี กกต.** กรุงเทพมหานคร: สามเจริญพาณิชย์.

สำนักบริหารทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. 2553. **ข้อมูลประชากรจังหวัดสิงห์บุรี** (Online). www.bora.dopa.go.th, 5 สิงหาคม 2555.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. 2554. **ข้อมูลสถิติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2554.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.

อมร รักษาสัตย์. 2539. **ประชาธิปไตย: อุดมการณ์ หลักการ และแบบอย่างการปกครองหลายประเทศ.** กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อานนท์ อาภาภิรม. 2545. **รัฐศาสตร์เบื้องต้น.** กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

เอนก เหล่าธรรมทัศน์. 2543. **การเมืองของพลเมืองสู่สหัสวรรษใหม่.** กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

Ball, A. 2000. **Modern Politics & Government.** 6th ed. London: Macmillan.

Campbell, A. *et.al.* 1960. **The American Voter.** Chicago: University of Chicago Press.

Campbell, A. 1966. "Surge and Decline: A Study of Electoral Change" in A. Campbell, E. Philip, W. Converse, E. Miller and S. Donald. **Election and the Political Order.** New York: John Wiley and Sons.

Lipset, S. 1997. "Some Social Requisites of Democracy." in E. Etzioni-Halevy. (ed.). **Class and Elites in Democracy and Democratization: A Collection of Reading.** New York: Garland.

Verba, S., N. Nie and J. Kim. 1978. **Participation and Political Equality: A Seven Nation Comparison.** London: Cambridge University Press.

แบบสอบถาม

ความสำคัญของ “ห้วคะแนน” ในการเลือกตั้ง ของจังหวัดสิงห์บุรี

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิจัยเรื่อง ความสำคัญของ “ห้วคะแนน” ในการเลือกตั้ง ของจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งข้อมูลที่เป็นจริงที่ได้รับจากท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย โดยแบบสอบถาม มีอยู่ 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญของห้วคะแนนของห้วคะแนนที่แสดงในการเป็นห้วคะแนน

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1.เพศ

() 1.ชาย

() 2.หญิง

2.อายุ

() 1.อายุ 30 ปีหรือต่ำกว่า

() 2.อายุระหว่าง 31-40 ปี

() 3.อายุระหว่าง 41-50 ปี

() 4.อายุระหว่าง 51-60 ปี

() 5 อายุเกิน 60 ปีขึ้นไป

3.ระดับการศึกษา

() 1.ประถมศึกษาหรือน้อยกว่า

() 2.มัธยมศึกษา

() 3.สายอาชีพ/ปวช./ปวส.

() 4.ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

() 5.สูงกว่าปริญญาตรี

4.อาชีพหลัก

- () 1.ข้าราชการหรือพนักงานของรัฐ
- () 2.เกษตรกร
- () 3.รับจ้างทั่วไป
- () 4.ค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว
- () 5.ลูกจ้างบริษัท/พนักงานเอกชน
- () 6.อื่นๆ

5. ตำแหน่งในชุมชน

- () 1.กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน
- () 2.สมาชิกสภาท้องถิ่นประจำชุมชน
- () 3.ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
- () 4.หัวหน้าคุ้มบ้าน
- () 5.กรรมการหมู่บ้าน
- () 6.อื่นๆ

6.รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

- () 1.ต่ำกว่า 10,000 บาท
- () 2.ตั้งแต่ 10,000 ไม่เกิน 20,000 บาท
- () 3.สูงกว่า 20,000 ไม่เกิน 30,000 บาท
- () 4.สูงกว่า 30,000 ไม่เกิน 50,000 บาท
- () 5.สูงกว่า 50,000 ไม่เกิน 100,000 บาท
- () 6. ตั้งแต่ 100,000 บาทขึ้นไป

7.รายได้ที่ได้รับในช่วงเป็นหัวหน้า

- () 1.ต่ำกว่า 10,000 บาท
- () 2.ตั้งแต่ 10,000 ไม่เกิน 20,000 บาท
- () 3.สูงกว่า 20,000 ไม่เกิน 30,000 บาท
- () 4.สูงกว่า 30,000 ไม่เกิน 50,000 บาท
- () 5.สูงกว่า 50,000 ขึ้นไป

8.ความสัมพันธ์กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง

- () 1.คนในครอบครัว
- () 2.เพื่อน
- () 3.ญาติพี่น้อง/เกี่ยวดองกัน
- () 4.ครู-ลูกศิษย์
- () 5.เคยเป็นให้ในสมัยก่อนหน้านี้อย่างแล้ว

ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญของห้วคะแนนที่แสดงในการเป็นห้วคะแนน
คำชี้แจง กรุณาขีดเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านหรือตรงกับตัวท่านมากที่สุด

ความสำคัญของห้วคะแนน	ระดับข้อเท็จจริง				
	จริง อย่างยิ่ง	จริง	ปาน กลาง	จริง บ้าง	ไม่เป็น จริง
1. ใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวขอคะแนนเสียงจากผู้มีสิทธิออกเสียงให้กับผู้สมัครที่สนับสนุน					
2. ใช้เงินตอบแทนเป็นเงื่อนไขในการขอคะแนนเสียงจากผู้มีสิทธิออกเสียงให้กับผู้สมัครที่สนับสนุน					
3. ให้สิ่งของตอบแทนเป็นเงื่อนไขในการขอคะแนนเสียงจากผู้มีสิทธิออกเสียงให้กับผู้สมัครที่สนับสนุน					
4. ทำการจดชื่อและ/หรือเลขบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่รับเงื่อนไขในการขอคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครที่สนับสนุน					
5. เป็นผู้ปล่อยข่าวลวงเพื่อทำลายคะแนนเสียงคู่แข่ง					
6. เป็นผู้แก้ข่าวสารที่ทำลายคะแนนเสียงของผู้สมัครที่สนับสนุน					

ความสำคัญของหัวข้อ	ระดับข้อเท็จจริง				
	จริง อย่างยิ่ง	จริง	ปาน กลาง	จริง บ้าง	ไม่เป็น จริง
7. จัดเลี้ยงอาหารและเครื่องดื่มแก่ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเพื่อสร้างความนิยมให้กับผู้สมัครที่สนับสนุน					
8. ท่านจะหาเสียงเฉพาะในพื้นที่ที่ท่านรับผิดชอบ					
9. ใช้โอกาสในงานเลี้ยงสังสรรค์ และงานประเพณี สร้างความนิยมให้กับผู้สมัครที่ท่านสนับสนุน					
10. สร้างความนิยมให้กับผู้สมัครที่ท่านสนับสนุนด้วยการกล่าวถึงคุณงามความดี และผลงานที่ผ่านมา					
11. ท่านสร้างความนิยมให้กับผู้สมัครที่ท่านสนับสนุนด้วยการกล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นของผู้สมัครที่ท่านสนับสนุน					
*12. ท่านไม่ชอบนำปัญหาและความต้องการของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปเสนอผู้สมัครที่ท่านสนับสนุน					
13. ท่านเป็นตัวแทนของผู้สมัครในการเข้าร่วมงานสังคมต่างๆ เช่น งานศพ งานแต่งงาน และงานขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น					
14. ท่านเป็นตัวแทนของผู้สมัครในการเข้าร่วมงานประเพณีต่างๆของชุมชน					
15. ท่านเป็นผู้รับปัญหาและความต้องการด้านสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้านไปเสนอผู้สมัครที่ท่านสนับสนุน					

ความสำคัญของห้วคะแนน	ระดับข้อเท็จจริง				
	จริง อย่างยิ่ง	จริง	ปาน กลาง	จริง บ้าง	ไม่เป็น จริง
16. ท่านเป็นตัวแทนของผู้สมัครในการมอบ เงินทุนหรือวัสดุก่อสร้างเพื่อสาธารณะประโยชน์ ต่างๆ ของหมู่บ้าน					
17. ท่านเป็นผู้ประสานสัญญาหรือเงื่อนไข ระหว่างประชาชนกับผู้สมัคร เช่น สัญญาที่ผู้สมัคร จะบริจาคเพื่อการสาธารณประโยชน์ ถ้าได้ คะแนนเสียงจากหมู่บ้านในระดับหนึ่ง เป็นต้น					
18. ท่านช่วยอำนวยความสะดวกในด้านการ เดินทางไปลงคะแนนเสียงในวันเลือกตั้ง					
19. ท่านเป็นผู้คอยหยั่งเสียงของประชาชนเป็น ระยะ					
20. ท่านเป็นผู้คอยหาข่าวความเคลื่อนไหวของ คู่แข่ง					
21. ท่านชอบใช้เงินสดแจกผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อ ซื้อเสียง					
*22. มีการเป็นห้วคะแนนให้ผู้สมัครคราวละ มากกว่าหนึ่งคน					
23. ท่านจะเป็นคนกำหนดจำนวนเงินตอบแทน ให้แก่ผู้ไปเลือกตั้ง					
24. อุปสรรคสำคัญที่สุดในการทำงานของท่าน คือ คณะกรรมการเลือกตั้งที่ดูแลเขตเลือกตั้งนั้นๆ					
25. ท่านจะถูกตรวจสอบการทำงานจากผู้สมัคร รับเลือกตั้งหรือบรรดาผู้สนับสนุนผู้สมัครรายนั้น					
26. ท่านจะเข้าไปหาบรรดาผู้มีบารมีในพื้นที่ เช่น พระสงฆ์ หรือ ผู้อาวุโสในการสร้างคะแนนนิยม ให้แก่ผู้สมัคร					

ความสำคัญของห้วคะแนน	ระดับข้อเท็จจริง				
	จริง อย่างยิ่ง	จริง	ปาน กลาง	จริง บ้าง	ไม่เป็น จริง
27. ท่านชอบอ้างถึงบุญคุณของท่านที่มีต่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพื่อหวังเป็นที่มาของคะแนนเสียงของผู้สมัคร					
28. การใช้เงินสดซื้อเสียง มีความสำคัญมากกว่าการกล่าวถึงความสามารถของผู้สมัครรับเลือกตั้ง					
29. การใช้เงินสดซื้อเสียงโดยตรงกับผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งในปัจจุบัน ไม่ใช่สิ่งที่จะกระทำได้โดยง่าย					
30. คนของกลุ่มแข่ง (ทีมงานเลือกตั้งของผู้สมัครนั้นๆ) เป็นอุปสรรคต่อการหาคะแนนนิยมให้แก่ผู้สมัคร					
31. มีการใช้เครือข่ายญาติพี่น้องของห้วคะแนน (ห้วคะแนนฟ่วง/ลูกโซ่) หาคะแนนนิยมให้แก่ผู้สมัคร					
*32. ท่านไม่ชอบสร้างเครือข่ายห้วคะแนนด้วยกันขึ้นเพราะท่านทำได้คืออยู่แล้ว					
33. แม้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะเป็นญาติของผู้สมัครก็ต้องใช้เงินเหมือนกับคนทั่วไป					
34. ท่านยังมีหน้าที่ต้องให้สิ่งตอบแทนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ภายหลังจากทราบผลการเลือกตั้ง					
*35. ท่านจะบอกกับผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งว่า การรับเงินโดยไม่ลงคะแนนเป็นเรื่องคอขาดบาดตายสำหรับท่านด้วย					

ภาคผนวก ข
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ตารางผนวกที่ 1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
1	111.9500	95.741	.606	.837
2	111.8250	97.020	.488	.841
3	112.3500	101.413	.146	.853
4	112.3000	96.882	.389	.844
5	112.1750	95.789	.500	.840
6	112.0750	94.687	.616	.836
7	111.7500	100.756	.285	.847
8	111.9500	93.536	.669	.834
9	111.9750	98.846	.421	.843
10	111.8500	98.797	.327	.846
11	111.7750	98.487	.352	.845
12	111.8000	96.933	.652	.838
13	112.1750	97.379	.363	.845
14	111.4250	100.199	.342	.845
15	112.0000	97.436	.418	.843
16	112.0750	98.789	.371	.844
17	111.7250	96.563	.625	.838
18	112.0750	98.020	.422	.843
19	111.9750	99.358	.326	.846
20	112.0750	97.763	.461	.842
21	112.2250	98.384	.418	.843
22	111.8750	96.779	.540	.839
23	112.0000	95.385	.592	.837

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

Item	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
24	111.9500	100.049	.266	.848
25	112.8000	103.703	.037	.856
26	112.1750	103.738	.019	.859
27	112.0250	106.640	-.120	.858
28	111.7000	98.113	.473	.842
29	111.9750	98.846	.421	.843
30	111.8500	98.797	.327	.846
31	111.7750	98.487	.352	.845
32	111.8000	96.933	.652	.838
33	112.1750	97.379	.363	.845
34	111.4250	100.199	.342	.845
35	112.0000	97.436	.418	.843

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ-นามสกุล

นายสมานันท์ วัฒนพงศ์ผาสุข

วัน เดือน ปี ที่เกิด

วันที่ 12 เดือนธันวาคม พ.ศ.2524

สถานที่เกิด

จังหวัดสิงห์บุรี

ประวัติการศึกษา

นิเทศศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรังสิต

